

ĐẠI HỌC QUỐC GIA

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Nguyên Phó Thủ tướng Thường trực Trương Hòa Bình và PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM, chụp hình lưu niệm cùng các thí sinh.

ĐHQG-HCM và TP.HCM
phát triển hợp tác bền vững (XEM BÀI TRANG 4)

AI là định hướng chiến lược phát triển
KH&CN của ĐHQG-HCM (XEM BÀI TRANG 7)

Thư Tòa soạn

Bạn đọc thân mến,

Trước mắt bạn đọc là Bản tin ĐHQG-HCM số 211.

Ngoài các trang mục thường xuyên với những sự kiện, vấn đề, nhân vật được cập nhật mới mẻ, Bản tin số này còn dành nhiều trang cho những nội dung thời sự thiết thực, phản ánh hoạt động đa dạng và hiệu quả của ĐHQG-HCM trong thời gian qua.

Đó là chiến lược nghiên cứu, đào tạo về lĩnh vực trí tuệ nhân tạo (AI); quá trình số hóa những dữ liệu dùng chung trong toàn hệ thống; tâm thế chủ động của giảng viên và sinh viên trong việc đón nhận, ứng xử với ChatGPT để nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập...

Đó là thành tựu bước đầu rất đáng khích lệ của cuộc thi Văn học trẻ mang chủ đề “Khởi nghiệp văn chương”. Sau 6 tháng được phát động và với sự làm việc khẩn trương, công tâm của Ban Giám khảo, Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022 đã có những chủ nhân xứng đáng ở các thể loại: tản văn, truyện ngắn và thơ. Những trang viết trẻ trung, tươi mới hôm nay có thể là những viên gạch đầu tiên cho những sự nghiệp văn chương rạng rỡ sau này.

Đó là hình ảnh những cán bộ Đoàn năng động, những Đoàn viên xuất sắc, những Sinh viên 5 tốt – những gương mặt tiêu biểu cho sức sống và giá trị của giới trẻ ĐHQG-HCM.

Hy vọng Bản tin số 211 sẽ mang lại niềm vui và sự phấn khích cho bạn đọc trong những ngày tháng Tư sôi động rất riêng của quê hương, đất nước Việt Nam thân yêu chúng ta ■

Chịu trách nhiệm xuất bản

PGS.TS Vũ Hải Quân

Hội đồng biên tập

PGS.TS Vũ Hải Quân
(Chủ tịch)

ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)

ThS Trần Tuấn Phương

TS Phạm Tấn Hạ

PGS.TS Lê Vũ Nam

PGS.TS Trần Cao Vinh

PGS.TS Nguyễn Danh Thảo

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Võ Anh Vũ

Trình bày

Đặng Đức Lợi

TRONG SỐ NÀY

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

4. ĐHQG-HCM và TP.HCM phát triển hợp tác bền vững
7. AI là định hướng chiến lược phát triển KH&CN của ĐHQG-HCM
8. Đào tạo đại học trong bối cảnh xuất hiện ChatGPT
10. Không tổ chức nào tuyển người chỉ biết dùng ChatGPT
12. Hệ thống học liệu số phục vụ mục tiêu chuyển đổi số trong công tác đào tạo tại ĐHQG-HCM

KHOA HỌC - GIÁO DỤC

14. TS Lê Thanh Long: "Hoạt động tình nguyện hỗ trợ rất nhiều cho nghiên cứu khoa học"
17. Tuổi trẻ của mình tuyệt vời lắm
21. Sam Altman: "Tôi đã từ bỏ ý niệm về sự độc nhất của loài người"
24. Ứng dụng AI để giải bài toán truy xuất dữ liệu hình ảnh
26. Sinh viên sử dụng ChatGPT: Cần tỉnh táo và chủ động
28. "Chung hóa" danh từ riêng từ điển cổ, điển tích

VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

30. Giữ trí tưởng tượng và đam mê để đi đến tận cùng con đường văn chương
33. Khởi nghiệp văn chương - vạch xuất phát tạo nhiều hứng khởi cho sáng tạo
35. Tạp văn: Uống trà với lòng mình
37. Ngoại ô
38. Bước qua mùa gió
40. Suối nguồn
42. Thơ: Soi mình lên nước mắt; Giữa lòng đêm; Bay trên đôi dương liễu
44. Truyện ngắn: Chuyến bay tháng mười hai
48. Thơ: Hương ngọc lan cuối ngày
49. Chiến tranh Việt Nam nhìn từ phong trào hòa bình
51. Pinocchio: Hành trình làm người tự thân để vươn đến tự do
54. Grammy 2022: Một mùa giải đầy tranh cãi
57. Du hành cùng nghệ thuật: "Phải yêu đến tận cùng trước đã"

NHỊP SỐNG TRẺ

60. Chuyển đổi số hoạt động Đoàn
63. Danh hiệu Sinh viên 5 tốt: Món quà vô giá của sinh viên
65. Làm "thủ lĩnh" ở tuổi 16: Cho đi để trưởng thành
68. Nguyễn Hòa Kim Thái - chân dung tuổi trẻ thế hệ mới đầy bản lĩnh
70. Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần: Ấm áp chào đón bạn!
72. Câu chuyện về những ông vua bóng rổ sinh viên

UBND TP.HCM và ĐHQG-HCM ký kết hợp tác giai đoạn 2022-2025. Ảnh: Lê Hoài

ĐHQG-HCM VÀ TP.HCM PHÁT TRIỂN HỢP TÁC BỀN VỮNG

Khánh Lâm

ĐHQG-HCM luôn xác định "Gắn kết địa phương, phục vụ cộng đồng" là một trong những phương châm hoạt động, mục tiêu, trách nhiệm của mình. Nhiều năm qua, đơn vị giáo dục đại học này đã phối hợp, hỗ trợ, hợp tác với nhiều tỉnh, thành trong cả nước để góp phần thúc đẩy kinh tế địa phương và phát triển khoa học giáo dục nước nhà, đặc biệt là Thành phố Hồ Chí Minh (TP.HCM) - nơi ĐHQG-HCM tọa lạc và gắn bó chặt chẽ trong nhiều lĩnh vực.

Hợp tác giải quyết các vấn đề của Thành phố

ĐHQG-HCM đã hợp tác với TP.HCM triển khai nhiều chương trình, dự án nghiên cứu khoa học trọng điểm tập trung giải quyết những vấn đề "nóng", bức thiết của Thành phố như: nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, cải cách hành chính; nâng cao chất lượng tăng trưởng, năng lực cạnh tranh của kinh tế Thành phố; chương trình giảm ùn tắc giao thông, giảm tai nạn giao thông; giảm ngập nước, ứng phó với biến đổi khí hậu; giảm ô nhiễm môi trường và hợp tác phát triển tiềm lực khoa học - công nghệ.

Trong lĩnh vực đào tạo nguồn nhân lực, giai đoạn 2016-2020, ĐHQG-HCM đã đào tạo và cung cấp cho Thành phố và các tỉnh phía Nam hơn 60.000 cử nhân, kỹ sư, bác sĩ, thạc sĩ, tiến sĩ. Đây là đội ngũ trí thức có phẩm chất đạo đức tốt, có trình độ chuyên môn cao, tham gia tích cực vào việc xây dựng và phát triển Thành phố nói riêng và các tỉnh Nam bộ nói chung.

Tại Diễn đàn kinh tế TP.HCM 2018 diễn ra vào cuối tháng 11/2018, lãnh đạo UBND TP.HCM đã nêu ý tưởng xây dựng khu phía Đông thành phố trở thành khu đô thị sáng tạo. Đây sẽ là hạt nhân để dẫn đầu và thúc đẩy phát

Ông Phan Văn Mai - Chủ tịch UBND TP.HCM phát biểu tại Hội nghị sơ kết một năm thực hiện Chương trình hợp tác giữa ĐHQG-HCM và UBND TP.HCM giai đoạn 2022-2025. Ảnh: **Thiện Thông**

“ ĐHQG-HCM và TP.HCM tiếp tục ký kết nhiều nội dung hợp tác quan trọng cho giai đoạn 2022-2025 với 4 lĩnh vực chính: Đào tạo, bồi dưỡng, phát triển nguồn nhân lực; Nghiên cứu khoa học và phát triển kinh tế - xã hội của TP.HCM; Chuyển đổi số, phát triển kinh tế số, khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo; và Phát triển hạ tầng Khu Đô thị ĐHQG-HCM. ”

triển kinh tế TP.HCM và khu vực phía Nam trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0. Khu đô thị sáng tạo phía Đông dựa trên các trụ cột cơ sở là Khu Công nghệ cao, ĐHQG-HCM và Khu Đô thị mới Thủ Thiêm. Trong đó, ĐHQG-HCM được xác định là "trung tâm tri thức" - một trong ba hạt nhân của thành phố sáng tạo phía Đông, nơi hoạt động sáng tạo và khởi nghiệp diễn ra với cường độ và mật độ cao.

Tiếp nối chuỗi hợp tác đó, ngày 2/7/2022,

ĐHQG-HCM và TP.HCM tiếp tục ký kết nhiều nội dung hợp tác quan trọng cho giai đoạn 2022-2025 với 4 lĩnh vực chính: Đào tạo, bồi dưỡng, phát triển nguồn nhân lực; Nghiên cứu khoa học và phát triển kinh tế - xã hội của TP.HCM; Chuyển đổi số, phát triển kinh tế số, khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo; và Phát triển hạ tầng Khu Đô thị ĐHQG-HCM.

Theo đó, ĐHQG-HCM sẽ đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, trình độ quốc tế cho TP.HCM, phục vụ lộ trình chuyển đổi số. Nguồn nhân lực này thuộc các lĩnh vực công nghệ thông tin - truyền thông, AI, quản lý đô thị, cơ khí - tự động hóa, quản trị doanh nghiệp, tài chính - ngân hàng, y tế, du lịch.

ĐHQG-HCM cũng tham gia Đề án Đại học chia sẻ theo yêu cầu của UBND TP.HCM nhằm bồi dưỡng kiến thức, năng lực lãnh đạo, quản trị tiên tiến, ngoại ngữ cho đội ngũ cán bộ của TP.HCM.

Trong lĩnh vực nghiên cứu khoa học và phát triển kinh tế - xã hội của TP.HCM, ĐHQG-HCM sẽ tham gia công tác tư vấn, phối hợp nghiên cứu chiến lược, chính sách, đề xuất mô hình, cơ chế, giải pháp. Các lĩnh vực được tập trung gồm kinh tế - xã hội, khoa học - công nghệ, văn hóa, thể thao. UBND TP.HCM sẽ hỗ trợ và phối hợp ĐHQG-HCM về công tác phục vụ cộng đồng, liên kết hợp tác ĐHQG-HCM -

TP.HCM luôn xem ĐHQG-HCM là một phần hữu cơ không thể tách rời trong sự tồn tại và phát triển của Thành phố. Và trên thực tế, ĐHQG-HCM đóng góp rất nhiều cho sự phát triển chung.

Phan Văn Mãi -
Chủ tịch UBND TP.HCM

doanh nghiệp - địa phương.

Cùng Thành phố tham gia thực hiện Nghị quyết 31

Ngày 16/1/2023, tại TP.HCM, Ban Bí thư Trung ương Đảng tổ chức Hội nghị quán triệt và triển khai thực hiện Nghị quyết 31 của Bộ Chính trị về phương hướng, nhiệm vụ phát triển TP.HCM đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

Theo Bí thư Thành ủy TP.HCM Nguyễn Văn Nên, Nghị quyết 31 của Bộ Chính trị là nghị quyết có tính lịch sử, tạo ra bước ngoặt mới cho TP.HCM.

Để triển khai thực hiện Nghị quyết 31, Thành ủy TP.HCM đã chỉ đạo nghiên cứu, phổ biến, quán triệt chương trình hành động cụ thể. Trong đó, ĐHQG-HCM sẽ tham gia cùng TP.HCM thực hiện mục tiêu đến năm 2030: "Thành phố Hồ Chí Minh trở thành thành phố văn minh, hiện đại, nghĩa tình, năng động sáng tạo, có nguồn nhân lực chất lượng cao; là thành phố dịch vụ - công nghiệp hiện đại, đầu tàu về kinh tế số, xã hội số, trung tâm kinh tế, tài chính, thương mại, văn hóa, giáo dục, khoa học công nghệ của cả nước, hội nhập quốc tế sâu rộng, có vị thế nổi trội trong khu vực Đông Nam Á. Tăng trưởng bình quân đạt khoảng 8 - 8,5%/năm; GRDP bình quân đầu người khoảng 14.500USD; kinh tế số đóng góp 40% vào GRDP".

Về khoa học công nghệ, ĐHQG-HCM tham gia xây dựng và phát triển các trung tâm đổi mới sáng tạo mang tầm quốc gia, thúc đẩy mạnh mẽ hoạt động nghiên cứu, phát triển, chuyển giao công nghệ.

Về giáo dục - đào tạo, ĐHQG-HCM tích cực đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục - đào

tạo, phát triển đạt trình độ tiên tiến, thuộc nhóm đại học hàng đầu châu Á.

Với quan điểm và mục tiêu đã nêu, Nghị quyết 31 được kỳ vọng sẽ tạo điều kiện thuận lợi nhất cho TP.HCM phát triển nhanh, bền vững, mở đường cho thành phố ban hành các chính sách vượt trội, phát huy tính năng động, sáng tạo.

Hợp tác cùng phát triển

Trên cơ sở đó, tại Hội nghị sơ kết 1 năm thực hiện Chương trình hợp tác giữa ĐHQG-HCM và UBND TP.HCM giai đoạn 2022-2025 diễn ra vào chiều 15/3/2023, tại Nhà Điều hành ĐHQG-HCM, hai bên đã báo cáo kết quả chương trình hợp tác năm 2022 và tiếp tục đề ra nhiệm vụ trọng tâm năm 2023. Theo đó, dự kiến Đề án thành lập Trung tâm Đổi mới sáng tạo của ĐHQG-HCM sẽ hoàn thành và được phê duyệt, khi đó, đây sẽ là đơn vị thuộc chuỗi Trung tâm Đổi mới sáng tạo cấp quốc gia phục vụ cho TP.HCM. Về nghiên cứu chiến lược, chính sách thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội TP.HCM, có các nội dung, gồm: Đề xuất mô hình thị trường trong tổ chức chính quyền đô thị ở một số quốc gia và kiến nghị cho TP.HCM; Đề xuất cơ chế, chính sách ưu tiên cho nghiên cứu, phát triển trí tuệ nhân tạo; Xây dựng Đề án mô hình cơ chế hoạt động của Trung tâm Đổi mới sáng tạo.

Hai bên sẽ phối hợp thực hiện nhiệm vụ KH&CN trọng điểm phục vụ mục tiêu phát triển bền vững của Thành phố, triển khai "Đề án Hỗ trợ phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo TP.HCM giai đoạn 2021-2025". Các nhiệm vụ khác xoay quanh nội dung về đào tạo, bồi dưỡng phát hiện nguồn nhân lực; nghiên cứu khoa học và phát triển kinh tế - xã hội TP.HCM; chuyển đổi số, phát triển kinh tế số, khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo; phát triển hạ tầng ĐHQG-HCM,...

Phát biểu tổng kết, ông Phan Văn Mãi - Chủ tịch UBND TP.HCM khẳng định: "TP.HCM luôn xem ĐHQG-HCM là một phần hữu cơ không thể tách rời trong sự tồn tại và phát triển của Thành phố. Và trên thực tế, ĐHQG-HCM đóng góp rất nhiều cho sự phát triển chung".

Việc hợp tác giữa ĐHQG-HCM và TP.HCM là chủ trương xuyên suốt của lãnh đạo hai đơn vị. Đây sẽ là điều kiện quan trọng góp phần thúc đẩy Thành phố trở thành địa phương tiêu biểu của cả nước trong quá trình phát triển và hội nhập quốc tế sâu rộng ■

AI LÀ ĐỊNH HƯỚNG CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN KH&CN CỦA ĐHQG-HCM

Phan Anh thực hiện

PGS.TS Lâm Quang Vinh - Trưởng ban Ban KH&CN ĐHQG-HCM. Ảnh: Lê Hoài

Năm 2021, Chính phủ đã ban hành chiến lược quốc gia về nghiên cứu phát triển và ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI). Chiến lược này nhằm đưa Việt Nam trở thành trung tâm đổi mới sáng tạo và phát triển ứng dụng AI trong khu vực ASEAN và thế giới.

Là hệ thống giáo dục đại học hàng đầu Việt Nam, ĐHQG-HCM sẽ góp phần thực hiện chiến lược quốc gia này như thế nào? *Bản tin ĐHQG-HCM* đã có cuộc trao đổi với PGS.TS Lâm Quang Vinh - Trưởng ban Ban KH&CN ĐHQG-HCM, về chủ đề trên.

** ĐHQG-HCM đã xác định tầm nhìn, mục tiêu và định hướng như thế nào trong hoạt động nghiên cứu AI để hưởng ứng chiến lược quốc gia này, thưa ông?*

- ĐHQG-HCM đã xác định rõ AI là một trong những định hướng chiến lược về phát triển KHCN, từ đó đẩy mạnh hoạt động đào tạo, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ và đổi mới sáng tạo dựa trên AI. Việc ứng dụng AI vào các ngành, lĩnh vực khác cũng được ĐHQG-HCM quan tâm, như kết hợp AI với y tế, tài chính,...

ĐHQG-HCM đã tích cực, chủ động trong việc tham gia xây dựng các định hướng, chương trình ở tầm quốc gia, khu vực và TP.HCM về nghiên cứu và phát triển AI. ĐHQG-HCM tham gia cùng TP.HCM để xây dựng các nhiệm vụ, chương trình nhằm phát triển AI, và nhiều nhà khoa học của ĐHQG-HCM là thành viên trong Hội đồng tư vấn cho TP.HCM về lĩnh vực AI.

** Theo ông, ĐHQG-HCM có những lợi thế nào trong việc thực hiện các đề tài, dự án nghiên cứu về AI?*

- ĐHQG-HCM có nhiều lợi thế trong việc thực hiện các đề tài, dự án nghiên cứu về AI. Trước tiên là đội ngũ các giáo sư, chuyên gia, nhà khoa học xuất sắc và đội ngũ sinh viên, học viên sau đại học, nghiên cứu sinh ưu tú. Nhân lực chính là lợi thế đầu tiên cần kể đến tại ĐHQG-HCM.

Tiếp theo, ĐHQG-HCM có quan hệ rộng rãi và mạng lưới hợp tác với các chuyên gia và tổ chức uy tín trong nước và thế giới, có tiềm năng hợp tác để nghiên

cứu và phát triển ứng dụng AI.

ĐHQG-HCM hợp tác chặt chẽ với TP.HCM và các địa phương để đẩy mạnh chương trình nghiên cứu và phát triển ứng dụng AI. Đồng thời, ĐHQG-HCM có rất nhiều ngành, lĩnh vực ứng dụng AI. Vì vậy, ĐHQG-HCM khuyến khích việc hợp tác liên ngành, liên lĩnh vực để AI có thể phát huy được sức mạnh tiềm năng trong nhiều ngành khoa học khác nhau.

** ĐHQG-HCM đang thực hiện các đề tài, dự án nghiên cứu nào về AI, thưa ông?*

- Từ năm 2020 đến nay, ĐHQG-HCM đã có nhiều đề tài khoa học theo hướng AI được triển khai nghiên cứu. Mỗi đề tài NCKH đều được hội đồng chuyên môn đánh giá, xem xét về khả năng triển khai để gắn kết với chương trình AI của quốc gia, hoặc chương trình AI của TP.HCM cũng như các địa phương.

ĐHQG-HCM còn đẩy mạnh việc hợp tác với doanh nghiệp, như với tập đoàn Hưng Thịnh, để nghiên cứu ứng dụng AI vào các bài toán thực tế.

** Ông có những đề xuất gì để hoạt động nghiên cứu về AI của ĐHQG-HCM phát triển hơn nữa?*

- Tôi cho rằng ĐHQG-HCM cần thúc đẩy sự phát triển của các nhóm nghiên cứu chuyên sâu về AI tại các đơn vị thành viên của ĐHQG-HCM, hình thành các nhóm nghiên cứu liên ngành, đa ngành có sự kết hợp với AI. Từ đó, tạo sự hợp tác với các đơn vị bên ngoài ĐHQG-HCM. Đồng thời, ĐHQG-HCM phải kết hợp tiềm lực nghiên cứu khoa học - công nghệ - đổi mới sáng tạo (KHCN&ĐMST) của các đơn vị thành viên trong ĐHQG-HCM cùng các chuyên gia trong và ngoài nước để tham gia giải quyết các bài toán lớn về AI và ứng dụng AI.

Ngoài ra, việc xây dựng cầu nối để gắn kết các nhà khoa học, chuyên gia về KHCN&ĐMST trong và ngoài nước nhằm bồi dưỡng, đào tạo và định hướng phát triển cho học sinh, sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh... ưu tú trong lĩnh vực AI là nhiệm vụ cấp thiết ■

ĐÀO TẠO ĐẠI HỌC TRONG BỐI CẢNH XUẤT HIỆN CHATGPT

Lê Hoài

Sáng 25/2, tại TP.HCM, ĐHQG-HCM tổ chức hội thảo "Giảng dạy và đánh giá kết quả học tập trình độ đại học trong bối cảnh ChatGPT". PGS.TS Nguyễn Minh Tâm - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, đã đến dự.

PGS.TS Phạm Trần Vũ cho biết công nghệ chatbot mang đến một số cơ hội trong đào tạo.

Cơ hội và thách thức trong giảng dạy

Trình bày tham luận tại hội thảo, PGS.TS Phạm Trần Vũ - Trưởng Khoa Khoa học và Kỹ thuật Máy tính, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, cho biết công nghệ chatbot mang đến một số cơ hội trong đào tạo. Cụ thể, việc tiếp cận nguồn thông tin, tri thức trở nên dễ dàng hơn, thông tin được xử lý tốt hơn, người học được hướng dẫn chi tiết, cụ thể hơn mà không cần tương tác nhiều với giảng viên, quá trình tự học cũng tốt hơn. Song, có một số thách thức như thông tin có thể sai, người học lạm dụng công cụ hỗ trợ (lười tư duy, sao chép,...).

TS Huỳnh Văn Thông - Trưởng Bộ môn Truyền thông, Khoa Báo chí và Truyền thông, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, nhận định hệ sinh thái thông tin số (DIE) vốn đã phong phú, cung cấp nhiều nguồn lực thông tin cho người dùng, nay được tiếp thêm sức mạnh

bởi trí tuệ nhân tạo (AI). Theo ông, DIE khó có thể thay thế nhà trường và người thầy, tuy nhiên sự phối hợp của DIE và AI thì hoàn toàn có thể.

TS Thông cho rằng cần thay đổi chiến lược thiết kế dạy học, chẳng hạn giảng viên tự điều chỉnh cơ cấu giờ giảng bài/giờ tương tác theo hướng tăng số giờ tương tác. Một đề xuất khác là chuyển trọng tâm thiết kế nội dung dạy học từ kiểu tập trung vào chủ đề sang tập trung vào vấn đề và hoạt động. Chương trình đào tạo cũng nên được điều chỉnh theo hướng giải phóng thời gian, giải phóng tư duy, cần cập nhật lại chuẩn đầu ra, sẵn sàng cắt bỏ hay giảm thiểu những môn học thuần túy cung cấp thông tin, và tăng cường các học phần mang tính tổng hợp kiến thức.

PGS.TS Đỗ Phúc - nguyên Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM, đề xuất nên có các đề tài nghiên cứu về

à một "người máy dốt thối"

của city

l sâu rộng đến mức

uan đến Ng

PGS.TS Đinh Điền nhận định rất khó nhận diện hành vi đạo văn trong nội dung do ChatGPT viết ra.

“ ChatGPT hiện có một số hạn chế như dữ liệu chỉ cập nhật đến cuối năm 2021, vẫn còn trả lời sai những vấn đề mang tính đặc thù vì không có ngữ liệu (chẳng hạn ngữ liệu chữ Nôm), kết quả trả lời đôi khi mất kiểm soát do cơ chế tự học. Tuy nhiên, một điều chắc chắn là trong thời gian sắp tới, số lượng dữ liệu cung cấp cho ChatGPT sẽ tăng lên gấp bội. ”

PGS.TS Đinh Điền -

*Giám đốc Trung tâm Ngôn ngữ học máy tính,
Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM*

ChatGPT và ứng dụng vào nghiên cứu, giảng dạy, kinh doanh, phát triển phương pháp giảng dạy với sự cộng tác của AI và robot. Ông gợi ý mở các khóa học về việc ứng dụng ChatGPT.

Tác động lên đánh giá kết quả học tập

Theo PGS.TS Đinh Điền - Giám đốc Trung tâm Ngôn ngữ học máy tính, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM, ChatGPT hiện có một số hạn chế như dữ liệu chỉ cập nhật đến cuối năm 2021, vẫn còn trả lời sai những vấn đề mang tính đặc thù vì không có ngữ liệu (chẳng hạn ngữ liệu chữ Nôm), kết quả trả lời đôi khi mất kiểm soát do cơ chế tự học. Tuy nhiên, một điều chắc chắn là trong thời gian sắp tới, số lượng dữ liệu cung cấp cho ChatGPT sẽ tăng lên gấp bội.

Ông lưu ý câu trả lời của ChatGPT không phải lúc nào cũng giống nhau hoàn toàn mà đầu ra phụ thuộc vào cách hỏi, lịch sử hỏi và hàm xác suất, do đó khó phát hiện văn bản nào là của máy để nhận diện đạo văn. Điều này đặt ra thách thức lớn trong vấn đề đánh giá kết quả học tập của sinh viên.

Một thách thức khác là vấn đề truy nguồn thông tin. Các chatbot như ChatGPT lấy thông tin từ nhiều nguồn ngôn ngữ. PGS.TS Đinh Điền so sánh với việc tìm kiếm thông tin trên Google, câu hỏi bằng ngôn ngữ nào thường trả ra kết quả bằng ngôn ngữ tương ứng. Trong khi đó, ChatGPT có thể truy xuất thông tin từ nguồn viết bằng ngôn ngữ này nhưng trả lời cho người dùng bằng ngôn ngữ khác. Do đó, việc truy nguồn và kiểm chứng thông tin là hết sức khó khăn ■

KHÔNG TỔ CHỨC NÀO TUYỂN NGƯỜI CHỈ BIẾT DÙNG CHATGPT

Hương Nhu - Thu Thảo

GS.TS Đỗ Phúc - Giảng viên Cao cấp Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM trao đổi về những ảnh hưởng của ChatGPT và cách thích ứng của người dạy, người học. Ảnh: Thu Thảo.

ChatGPT thực chất là gì? Liệu nó đang được trình hiện như một sự hào hứng công nghệ nhất thời? Nhìn nhận ChatGPT từ những tác động đối với học đường, Bản tin ĐHQG-HCM đã có cuộc trao đổi với GS.TS Đỗ Phúc - Giảng viên Cao cấp Khoa Hệ thống Thông tin, Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM, về chủ đề trên.

ChatGPT như một trợ thủ đắc lực

** Thưa ông, ChatGPT là gì và nó hoạt động như thế nào?*

- ChatGPT (tên đầy đủ: Chat Generative Pre-training Transformer) là một trong những thành tựu lớn nhất của ngành trí tuệ nhân tạo. Đây là công cụ hỗ trợ đáp tự động, tích hợp trí tuệ nhân tạo do công ty OpenAI (Mỹ) phát triển, được huấn luyện dựa trên bộ dữ liệu văn bản cực lớn. Khi nhận được câu hỏi, ChatGPT sẽ dựa vào những câu hỏi và tìm những từ khóa kế tiếp trong câu hỏi mới để cho ra đáp án.

So với những công cụ tìm kiếm khác, điển hình như Google, ChatGPT mang những ưu điểm và cả

Ra mắt từ tháng 11/2022, ứng dụng trí tuệ nhân tạo ChatGPT đang gây nên một cơn sốt toàn cầu. Trên các diễn đàn công luận về giáo dục Việt hôm nay, ChatGPT được nhắc đến như một phương thức hỗ trợ mới, gợi mở những tiềm năng tri thức chưa từng có cho cả thầy lẫn trò.

khuyết điểm. Về ưu điểm, thay vì chỉ trả về hàng loạt địa chỉ của trang web như Google, ChatGPT có khả năng đọc hết những trang web đó, phân tích và tạo bản báo cáo tổng hợp. Tuy nhiên, dữ liệu của ChatGPT chỉ mới cập nhật đến năm 2021 nên không thể giải quyết các vấn đề đòi hỏi tính cập nhật mới nhất. Nếu chúng ta muốn dùng dữ liệu từ năm 2021 trở về trước thì rõ ràng việc tìm kiếm theo ChatGPT hiệu quả hơn so với Google.

Ngoài ra, ChatGPT có một điểm yếu khá lớn là không cho biết nguồn gốc thông tin. Khi dùng ChatGPT, chúng ta cần kiểm chứng những thông tin mà nó cung cấp. Ở thời điểm hiện tại, Google có thể làm được nhiều thứ mà ChatGPT chưa làm được như trả về kết quả là hình ảnh, video hay bản đồ.

Theo tôi, chúng ta nên tận dụng linh hoạt hai công cụ trên để đạt hiệu quả tìm kiếm thông tin tốt nhất, tức là đem những thông tin mình thu thập được trên Google vào ChatGPT để tổng hợp nhanh chóng hơn.

** Thưa ông, xét riêng trong hoạt động giáo dục, ChatGPT có vai trò ra sao đối với việc giảng dạy và học tập của thầy và trò?*

- ChatGPT hỗ trợ rất nhiều cho việc giảng dạy, có thể hỗ trợ người thầy soạn bài, giáo án, thậm chí cho ra các câu hỏi trắc nghiệm nhiều bước. Nhờ vậy những người làm công tác giảng dạy và nghiên cứu như tôi có thêm thời gian để tư duy những vấn đề nghiên cứu lớn hơn. Ví dụ, thay vì mất 5-6 ngày để tìm tài liệu, nguồn sách thì giờ đây giáo viên chỉ cần kiểm tra lại thông tin mà ChatGPT tổng hợp cũng như chỉnh sửa nội dung, câu chữ cho phù hợp hơn.

Người thầy bây giờ là người thầy của ChatGPT. Những ngày sắp tới, chúng ta sẽ chứng kiến sự phát triển vượt bậc của ngành trí tuệ nhân tạo và người thầy sẽ tận dụng những thành tựu này vào công tác giảng

dạy của mình. Đương nhiên, người thầy phải có trách nhiệm sàng lọc thông tin trước khi truyền tải đến người học.

Sinh viên cũng có thể coi ChatGPT như một trợ thủ đắc lực trong học tập, để tra cứu, nghiên cứu tài liệu, làm bài tập hiệu quả và nhanh chóng hơn. Nhờ đó, sinh viên sẽ dành nhiều thời gian hơn cho việc rèn luyện những khả năng mà ChatGPT không có như khả năng tư duy hay khả năng phát hiện vấn đề.

** Hiện nay, muốn sử dụng ChatGPT cần phải có ID hoặc số điện thoại của người dùng nước ngoài. Ông có nghĩ đây là rào cản của sinh viên nói riêng và những người muốn sử dụng ChatGPT nói chung?*

- Đúng là ChatGPT chưa thể sử dụng phổ biến ở nước ta. Nhưng trong tương lai, khi ChatGPT nâng cấp, hoàn thiện hơn và có phiên bản trả phí tại Việt Nam, chúng ta hoàn toàn có thể mở tài khoản và trải nghiệm công cụ này.

Tuy nhiên, không phải sinh viên nào cũng có khả năng chi trả cho việc sử dụng ChatGPT. Tôi cho rằng ĐHQG-HCM cần mua tài khoản ChatGPT và mở phòng máy để tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận với ChatGPT một cách dễ dàng hơn. Đồng thời, người dạy cũng có thể hướng dẫn cho sinh viên cách sử dụng ChatGPT đúng đắn và hiệu quả.

Mong ĐHQG-HCM thực hiện nhiều nghiên cứu về phương pháp giảng dạy

** Có một số ý kiến lo ngại về nguy cơ ChatGPT bị lạm dụng cho sự gian lận trong học tập. Ông có bình luận gì về điều này?*

- Tôi nghĩ chuyện này hoàn toàn có thể xảy ra và đây cũng là vấn đề đáng lo ngại khi ChatGPT ra đời. Tôi cho rằng người thầy cần quan sát và nghiên cứu những gì ChatGPT chưa làm được, để từ đó đưa ra giải pháp đối phó với sự lạm dụng ChatGPT của người học.

Việc nghiên cứu này cần phải diễn ra thật nhanh. Vì khi ChatGPT hoàn thiện hơn và phổ biến rộng rãi ở Việt Nam, chúng ta sẽ không kịp "trở tay". Đặc biệt, đối với đại học đa ngành như ĐHQG-HCM, chúng ta cần phải tiên phong trong việc nghiên cứu và đưa ra những chính sách rõ ràng áp dụng ChatGPT trong hoạt động giảng dạy và học tập.

Theo quan sát của tôi, hiện nay chúng ta có khá nhiều công cụ kiểm tra bài báo khoa học có phải ChatGPT tạo ra hay không như công cụ của ĐH Stanford; hơn nữa các tạp chí nổi tiếng đều mời những chuyên gia phản biện, họ am tường các hướng nghiên cứu mới nhất nên tôi hy vọng họ sẽ phát hiện được. Bên cạnh đó, các chuyên gia trong ngành công

nghệ thông tin sẽ phát triển thêm các công cụ để khám phá đoạn văn do ChatGPT viết.

** Theo ông, người thầy nên thay đổi phương pháp giảng dạy thế nào để phát huy lợi ích của ChatGPT nói riêng và trí tuệ nhân tạo nói chung?*

- Có thể thấy, những ảnh hưởng đáng kể của trí tuệ nhân tạo, điển hình là ChatGPT sẽ buộc người thầy thay đổi việc dạy theo hướng chuyên sâu hơn so với cách truyền thống. Người dạy cần nhìn ChatGPT ở khía cạnh tích cực để tận dụng và nghiên cứu những gì học trò có thể làm được trong học tập, thi cử và nghiên cứu khoa học để đưa ra những giải pháp phù hợp.

Điển hình, thay vì đặt ra những vấn đề mà học trò có thể giải quyết hoàn toàn bằng ChatGPT như tổng hợp, bình luận thông tin, viết bài luận, trả lời câu hỏi, người thầy nên đưa ra những bài tập phức tạp hơn như yêu cầu sinh viên trình bày luận điểm, thuyết trình, vấn đáp hay làm thí nghiệm - những thứ mà ChatGPT không thể làm được. Khi đó, ChatGPT chỉ đóng vai trò hỗ trợ, chứ không thể làm thay sinh viên.

Bên cạnh đó, tôi nghĩ đã đến lúc chúng ta nên có môn học về đạo đức để nâng cao nhận thức của sinh viên về việc sử dụng ChatGPT. Thông qua đó, các em sẽ hiểu và không lạm dụng những thứ không có lợi cho khả năng tư duy, sáng tạo và giải quyết bài toán của bản thân.

Tôi kỳ vọng ĐHQG-HCM sẽ thực hiện nhiều nghiên cứu về phương pháp giảng dạy mới với sự hỗ trợ của trí tuệ nhân tạo. Thiết nghĩ, ĐHQG-HCM cần nghiên cứu về vai trò của giảng viên và sinh viên trong bối cảnh trí tuệ nhân tạo đang phát triển không ngừng.

** Ông sẽ nhấn nhủ điều gì đối với sinh viên trong bối cảnh trí tuệ nhân tạo đang phát triển không ngừng như hiện nay?*

- Rõ ràng với sự ra đời của ChatGPT, sinh viên cần phải nắm vững kiến thức về trí tuệ nhân tạo và tận dụng nó vào ngành học của mình. Tôi nghĩ con người hơn trí tuệ nhân tạo ở tư duy sáng tạo, nhưng nếu có thêm trí tuệ nhân tạo hỗ trợ tìm kiếm, tổng hợp thông tin thì chúng ta sẽ hoàn thành công việc nhanh hơn. Tuy vậy, công nghệ có phát triển đến đâu thì vấn đề đạo đức của người học vẫn nên đặt lên hàng đầu. Tôi mong sinh viên đừng lạm dụng ChatGPT để gian lận, chỉ nên sử dụng nó như một công cụ hỗ trợ cho việc học và nghiên cứu. Tôi muốn nhấn mạnh rằng không một công ty, tổ chức nào muốn tuyển một người chỉ biết dùng ChatGPT, không có kiến thức, không có tư duy, sáng tạo và các kỹ năng làm việc khác.

Trân trọng cảm ơn ông đã tham gia trả lời phỏng vấn! ■

HỆ THỐNG HỌC LIỆU SỐ PHỤC VỤ MỤC TIÊU CHUYỂN ĐỔI SỐ TRONG CÔNG TÁC ĐÀO TẠO TẠI ĐHQG-HCM

Bảo Khánh

Hiện nay, chuyển đổi số (digital transformation) được nhìn nhận là một trong những mục tiêu được quan tâm hàng đầu của Chính phủ, các cơ quan chính quyền và các doanh nghiệp công nghệ tại Việt Nam. Năm 2023, ĐHQG-HCM xác định ưu tiên nguồn lực để thúc đẩy chuyển đổi số trong công tác đào tạo, khoa học công nghệ.

Giao diện bài giảng môn Triết học Mác - Lênin trên hệ thống học liệu số ĐHQG-HCM.

Trong đó, hệ thống học liệu số được ĐHQG-HCM chính thức triển khai từ năm 2021 ngày càng được cập nhật, nhằm cung cấp nền tảng dạy và học trực tuyến hiện đại, toàn diện cho giảng viên, sinh viên.

Số hóa các môn chung và chuyên ngành

Hệ thống học liệu số của ĐHQG-HCM được vận hành trên trang Hệ thống đào tạo trực tuyến <https://elearning-vnuhcm.vn/> với mục tiêu xây dựng một phần hệ thống bài giảng môn học dùng chung, tài liệu tham khảo, bài giảng số chuyên ngành, trước hết để sinh viên ĐHQG-HCM tự nghiên cứu học tập, giảng viên tham khảo cho các hoạt động dạy học. Sau đó, hệ thống sẽ từng bước mở rộng và hoàn thiện trong toàn ĐHQG-HCM. Việc phát triển hệ thống học liệu số này sẽ góp phần tạo ra sự đột phá, phát triển khác biệt trong ĐHQG-HCM, lấy

người học và người dạy làm trung tâm của chuyển đổi số tại cơ sở giáo dục đại học này.

Hệ thống học liệu số của ĐHQG-HCM gồm bài giảng điện tử, bài giảng e-learning, bài giảng dạy trên truyền hình, giáo án điện tử, bài trình chiếu điện tử và được chia làm hai cấp. Cấp ĐHQG-HCM sẽ có các môn học chung như Triết học Mác - Lênin, Xác suất thống kê. Và cấp đơn vị thành viên với các môn chuyên ngành, cơ sở. Đến nay, ĐHQG-HCM đã xây dựng được hệ thống với 2 môn chung và 41 môn học/học phần thuộc khối kiến thức cơ bản và cơ sở ngành của các trường: ĐH Bách Khoa, ĐH Khoa học xã hội và Nhân văn, ĐH Công nghệ Thông tin và ĐH Kinh tế - Luật.

Hệ thống học liệu số sẽ do chính giảng viên ĐHQG-HCM đăng ký xây dựng và thiết kế. ĐHQG-HCM sẽ cung cấp tài khoản cho các giảng viên chủ động và chịu trách nhiệm tải bài giảng số lên hệ thống.

Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM cũng cấp tài khoản cho sinh viên các đơn vị thành viên đăng nhập vào hệ thống học liệu số các môn học chung để phục vụ việc học tập và tham khảo.

Thông qua hệ thống học liệu số đã hình thành và triển khai, các giảng viên và sinh viên có thể khai thác sử dụng chung. Đồng thời hệ thống cũng cung cấp một nền tảng học trực tuyến hiện đại và toàn diện, đủ các tính năng để tổ chức một lớp học trực tuyến cũng như có thể quản lý, kiểm tra, đánh giá, phân tích kết quả học tập và nhận xét mức độ tiến bộ của người học trong quá trình học tập, vì tất cả quá trình học tập của sinh viên đều sẽ được lưu lại trên hệ thống.

Hướng dẫn sử dụng dành cho giảng viên

Hướng dẫn sử dụng dành cho học viên

Khoá học

↳ ĐÀO TẠO GIẢNG VIÊN NÔNG CỐT

↳ THỰC HÀNH TT&L

↳ NĂM 2021

↳ NĂM 2020

↳ CHUYÊN ĐỀ

Hướng dẫn Sinh viên

Hệ thống học liệu số được trình bày logic và có hướng dẫn sử dụng.
Ảnh chụp màn hình.

Hệ thống bài tập phong phú

Kho học liệu số ĐHQG-HCM có nội dung lý thuyết, hình ảnh và hệ thống bài tập phong phú, bám sát nội dung chương trình đào tạo đại học hiện hành, đảm bảo chuẩn kiến thức, kỹ năng. Đặc biệt, nhiều bài giảng số được các giảng viên ĐHQG-HCM tâm huyết đầu tư xây dựng, sử dụng nhiều phần mềm để tạo giáo án, bài giảng điện tử tương tác, các bài trình chiếu, đoạn video,... Nhìn chung, kho dữ liệu số này được biên soạn bài bản, chất lượng, giúp tiết kiệm thời gian, tăng cường hiệu quả giảng dạy.

Đối với sinh viên, đây là nguồn tài liệu bổ sung kiến thức quan trọng và hữu ích. Thông qua hệ thống, sinh viên hoàn toàn có thể tự học ở nhà bằng cách tương tác với nội dung số từ kho học liệu hay làm bài tập trắc nghiệm, bài tự luận, đề kiểm tra, video,...

Bằng việc tạo lập kho học liệu số, bài giảng số trong các đơn vị thành viên, ĐHQG-HCM có cơ hội để kết nối và xây dựng kho tài nguyên học liệu số dùng chung. Đây là nguồn tài nguyên hữu ích, chất lượng, giúp các đơn vị trong ĐHQG-HCM có được nguồn lực cho phát triển học liệu, giúp đội ngũ giảng viên cùng khai thác, trao đổi và chất lọc những phương pháp, kiến thức phù hợp nhất cho bài giảng của mình và nâng cao chất lượng dạy học.

Dự kiến năm 2023, ĐHQG-HCM tiếp tục xây dựng bài giảng số một môn chung và 20- 30 môn học/học phần thuộc khối kiến thức cơ sở ngành và chuyên ngành trong chương trình đào tạo đang triển khai tại các đơn vị thành viên và trực thuộc ■

43 môn học đã có trên hệ thống học liệu số ĐHQG-HCM

1. Triết học Mác - Lênin (Môn chung)
2. Xác suất thống kê (Môn chung)
3. [HCMUT] Thiết kế trang phục 1
4. [HCMUT] Khoa học vật liệu dệt
5. [HCMUT] Vật liệu học và xử lý
6. [HCMUT] Nguyên lý máy
7. [HCMUT] Khoa học Trái đất, Nhiệt động lực học và truyền nhiệt
8. [HCMUT] Quy hoạch tổ chức thi công
9. [HCMUT] Vận tải hàng hóa
10. [HCMUT] Nhập môn điện toán
11. [HCMUT] Hệ thống điện tử ô tô
12. [HCMUT] Động cơ đốt trong
13. [HCMUT] Công nghệ phần mềm
14. [HCMUT] Bảo vệ Relay
15. [UIT] Phân tích hệ thống thông tin
16. [UIT] Lập trình mạng căn bản
17. [UIT] Điện toán đám mây
18. [UIT] Công nghệ Java
19. [UIT] Quản trị mạng và hệ thống
20. [UIT] Thiết kế hệ thống nhúng
21. [UIT] Cơ sở hạ tầng CNTT
22. [UIT] Nhập môn mạng máy tính
23. [UIT] Vi xử lý - Vi điều khiển
24. [UIT] Hệ điều hành
25. [UIT] Kiến trúc máy tính
26. [UEL] Mô hình định giá tài sản
27. [UEL] Vận trù học
28. [UEL] Thiết kế đồ họa và Đa phương tiện
29. [UEL] An toàn và bảo mật hệ thống thông tin
30. [UEL] Trí tuệ doanh nghiệp và hệ hỗ trợ ra quyết định
31. [UEL] Phân tích dữ liệu với R Python
32. [UEL] Quản trị bán lẻ trực tuyến
33. [UEL] Hệ thống thông tin kinh doanh
34. [UEL] Tích hợp quy trình kinh doanh với hệ thống ERP 1
35. [UEL] Phát triển website kinh doanh
36. [UEL] Xác suất thống kê
37. [UEL] Toán cao cấp
38. [HCMUSSH] Lý thuyết học tập
39. [HCMUSSH] Quan hệ công chúng
40. [HCMUSSH] Tâm lý học phát triển
41. [HCMUSSH] Kỹ năng khai thác thông tin trên Internet
42. [HCMUSSH] Tâm lý học giao tiếp
43. [HCMUSSH] Cơ sở pháp lý trong hoạt động giáo dục

TS Lê Thanh Long: "HOẠT ĐỘNG TÌNH NGUYỆN BỔ TRỢ RẤT NHIỀU CHO NGHIÊN CỨU KHOA HỌC"

Lý Sương - Phan Quân

Công việc nghiên cứu, giảng dạy và công tác Đoàn tưởng chừng gây trở ngại cho nhau về mặt thời gian. Nhưng với khát khao cống hiến, TS Lê Thanh Long - Giảng viên Khoa Cơ khí, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, đã xuất sắc đoạt giải thưởng Quả cầu vàng 2022 và nhiều thành tích trong hoạt động Đoàn.

TS Lê Thanh Long - một trong 10 tiến sĩ trẻ nhận giải thưởng khoa học Quả cầu vàng 2022. Ảnh: NVCC

Sang độ "tam thập nhi lập", TS Lê Thanh Long đã có trên 40 bài báo khoa học công bố trên tạp chí khoa học uy tín trong và ngoài nước. Năm 2022, anh được xướng danh là một trong 10 tiến sĩ trẻ nhận giải thưởng khoa học Quả cầu vàng ở lĩnh vực Công nghệ thông tin, Chuyển đổi số và Tự động hóa do Trung ương Đoàn tổ chức.

Không bao giờ từ bỏ

Giải Nhất về nhà nghiên cứu khoa học Việt Nam xuất sắc trong lĩnh vực cơ khí năm 2016, Nhà giáo trẻ tiêu biểu cấp Trung ương năm 2020, Cán bộ trẻ tiêu biểu điển hình của ĐHQG-HCM năm 2021, Quả cầu vàng năm 2022 của Trung ương Đoàn... đó là những quả ngọt được gieo mầm từ một trái tim đầy nhiệt huyết với sự nghiệp nghiên cứu khoa học và giảng dạy của TS Lê Thanh Long.

Ngay từ buổi đầu bước chân trên con đường nghiên cứu, TS Lê Thanh Long đã tâm niệm: "Tôi mong muốn công việc nghiên cứu của mình đạt kết quả cao và ứng dụng rộng rãi trong thực tế. Hy vọng việc nghiên cứu sẽ truyền năng lượng tích cực cho các bạn sinh viên, từ đó tạo tiền đề xây dựng quê hương đất nước".

Năm 2011, chàng sinh viên trẻ có được cơ hội du học nước ngoài sau khi tốt nghiệp loại giỏi ngành Cơ khí, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM và đạt huy chương Bạc dành cho sinh viên có thành tích học tập xuất sắc. Tha phương nơi đất khách, anh Long gặp nhiều trở ngại trong sinh hoạt thường nhật. Song, chính tình yêu khoa học và khát vọng cống hiến đã luôn thôi thúc anh vượt qua khó khăn.

Hoàn thành nghiên cứu sinh tiến sĩ tại Trường ĐH Quốc lập Trung ương Đài Loan (National Central University, Taiwan) vào năm 2016, anh Lê Thanh Long tiếp tục nghiên cứu sau tiến sĩ thêm một thời gian. Năm 2017, anh trở về nước và công tác tại Khoa Cơ khí, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM. Anh cho biết

TS Lê Thanh Long hướng dẫn sinh viên hoàn thiện Máy đo thân nhiệt và rửa tay tự động kết hợp IoT. Ảnh: NVCC

môi trường học tập và làm việc ở nước ngoài có nhiều cơ hội rộng mở, nhưng bản thân luôn hướng về gia đình, quê hương, đất nước.

"Tôi nghỉ ở bất kỳ nơi nào cũng có những ưu, nhược điểm riêng, quan trọng là mình phải có khả năng thích nghi và tìm thấy những cơ hội phù hợp bản thân để tiến tới thành công" - anh Long nói.

Khi còn là nghiên cứu sinh, anh Long chọn cho mình hướng đi về tính toán động lực học chất lưu để ứng dụng trong các thiết bị điện tử. Anh chia sẻ, Đài Loan là một nước có nền công nghệ bán dẫn, vi mạch phát triển. Ngay từ đầu, giáo sư hướng dẫn đã giúp anh nhận thấy ý nghĩa của việc phát triển các thiết bị chip điện tử dùng trong công nghệ nano, hệ thống vi cơ điện tử MEMS và lĩnh vực tự động hóa.

Ý thức về tầm quan trọng của ứng dụng tính toán động lực học chất lưu đã triển nở trong anh niềm đam mê mãnh liệt. Anh bộc bạch: "Tôi không bao giờ có ý nghĩ từ bỏ. Lúc nào tôi cũng cố gắng hoàn thành vì bản thân luôn giữ vững tinh thần nghiên cứu. Tinh thần ấy vực tôi dậy sau nhiều khó khăn".

Khi được hỏi về khó khăn lớn nhất trong quá trình nghiên cứu, TS Long đề cập một nỗi niềm "cô đơn" ít ai biết đến. "Tôi rơi vào trạng thái cô đơn trong nghiên cứu. Lúc nào cũng phải có tính độc lập, một mình vượt qua nhiều khó khăn. Nhiều việc bản thân phải tự tìm tòi, nghiên cứu và giải quyết vấn đề. Có những lúc mình không biết hỏi ai, hay chẳng có ai tư vấn. Quá trình này đòi hỏi sự độc lập cao nên khá là cô đơn" - anh Long tâm sự.

Một trong những công trình nghiên cứu mà chàng tiến sĩ trẻ tâm đắc là "Sự chuyển động mao dẫn nhiệt của chất lỏng trong kênh dẫn micro dưới tác dụng của nguồn nhiệt laser". Đây là công trình đầu tiên sau khi anh về nước công tác và được nhận kinh phí tài trợ từ Quỹ phát triển Khoa học và Công nghệ Quốc gia (NAFOSTED). Công trình cung cấp một phương pháp mới để điều khiển linh hoạt giọt chất lỏng trong kênh dẫn vi lưu, đó là dùng nguồn nhiệt phát ra từ laser.

Nói về giải thưởng Quả cầu vàng 2022, anh Lê Thanh Long cho biết đây là cột mốc quan trọng trong cuộc đời nghiên cứu của mình.

Anh bày tỏ: "Tôi đã trải qua một quá trình cố gắng nỗ lực, tích lũy lâu dài từ khi ở nước ngoài đến lúc về nước. Tôi may mắn được quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ khoa học Quốc gia hỗ trợ để tiếp tục thực hiện đam mê. Đó chính là những tiền đề để công trình nghiên cứu của tôi được xuất hiện trên các tạp chí uy tín. Kết quả của những nghiên cứu này được ứng dụng trong công nghệ bán dẫn, chip điện tử, công nghệ Nano... Điều này được hội đồng đánh giá rất cao".

Cuối năm 2022, trả lời trên báo chí, TS Lê Thanh Long cho biết anh cùng nhóm nghiên cứu đang hoàn thành giai đoạn cuối sản phẩm phòng áp lực âm. Sản phẩm hoạt động dựa trên nguyên lý áp suất phòng thấp hơn áp suất môi trường.

TS Long chia sẻ: "Phòng áp lực âm làm cho không khí chỉ có thể đi từ một phía và không thể đi ngược lại. Điều này giúp đảm bảo an toàn vi sinh, không cho virus phát tán ngược ra bên ngoài trong quá trình y bác sĩ ra vào chăm sóc, điều trị bệnh nhân, nhất là trong bối cảnh dịch COVID-19".

Đến nay, sản phẩm đã hoàn thành và được Sở Khoa học và Công nghệ TP.HCM nghiệm thu.

Giữ sức trẻ để cống hiến

Ngoài công việc giảng dạy, nghiên cứu, TS Lê Thanh Long còn được biết đến như một tấm gương sáng trong hoạt động Đoàn và công tác xã hội. Anh đã tích cực tham gia các hoạt động tình nguyện như: chiến dịch Mùa hè xanh, Xuân tình nguyện, Chuyển xe yêu thương...

Với vai trò Bí thư Đoàn khoa Cơ khí - Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, TS Lê Thanh Long luôn tìm cách cân nhắc thời gian giảng dạy, nghiên cứu lẫn tham gia tình nguyện. TS Long cho rằng, dù lượng công việc đồ sộ, nếu

TS Lê Thanh Long tham gia làm đường nông thôn trong hoạt động Mùa hè xanh của Trường ĐH Bách Khoa tại xã Hưng Khánh Trung B, huyện Chợ Lách, tỉnh Bến Tre. Ảnh: NVCC

biết cách sắp xếp thời gian hợp lý, mọi việc sẽ được giải quyết hiệu quả. Thậm chí, hoạt động tình nguyện và công tác nghiên cứu, giảng dạy còn tương hỗ lẫn nhau.

"Hoạt động tình nguyện hỗ trợ rất nhiều cho nghiên cứu khoa học. Khi gặp những vấn đề căng thẳng trong nghiên cứu, chưa thể nào giải quyết được, tôi sẽ tạm gác lại và tham gia các hoạt động xã hội để tinh thần được thay đổi. Sau mỗi lần như thế, tôi cảm thấy phấn chấn, từ đó hiệu quả công việc và nghiên cứu cũng cao hơn" - anh nói.

Từng chuyến đi trôi qua, những gì chàng tiến sĩ trẻ tuổi này nhận được không chỉ là giấy chứng nhận, kỷ niệm chương mà còn là những kỷ vật nhiều ý nghĩa. Anh Lê Thanh Long chia sẻ: "Tôi và sinh viên có rất nhiều kỷ niệm với bà con địa phương. Trong những lần quay lại, tình cảm giữa chúng tôi càng trở nên khăng khít hơn. Qua mỗi chuyến đi, bà con tặng cho chúng tôi những chiếc khăn choàng và nhiều vật lưu niệm khác. Tôi đều giữ lại mọi thứ như một cách lưu lại hành trình tuổi trẻ của mình".

Việc tích cực mở rộng các chương trình tình nguyện, sân chơi ngoại khóa cho sinh viên đã phần nào thể hiện được phương châm giáo dục của TS Lê Thanh Long: "Học tập là hạt giống của kiến thức, kiến thức là hạt giống của hạnh phúc".

Chia sẻ thêm về phương châm này, anh cho rằng: "Khi các bạn có hạt giống tốt trong tay mà không biết cách vun trồng, các bạn sẽ chẳng thể thu hoạch được gì cả! Tôi mong muốn sinh viên có môi trường tự do sáng tạo, tự do trải nghiệm kiến thức đã học để ngày càng trưởng thành và có

Hơn 40 bài báo khoa học

TS Lê Thanh Long có hơn 40 bài báo khoa học, công bố trên các tạp chí trong và ngoài nước như: *International Journal of Heat and Mass Transfer*, *Applied Thermal Engineering*, *Numerical Heat Transfer* và nhiều nơi khác. Ngoài ra, TS Lê Thanh Long đã nghiệm thu 5 đề tài nghiên cứu khoa học các cấp với vai trò là chủ nhiệm đề tài và là đồng tác giả một sách chuyên khảo đã được phát hành.

được những công trình khoa học góp phần phát triển đất nước".

Về những dự định sắp tới, TS Lê Thanh Long tiếp tục nghiên cứu sâu hơn lĩnh vực động lực học chất lưu. Ngoài ra, anh sẽ dành nhiều thời gian quan tâm các công trình nghiên cứu thực tế. Xuyên suốt hành trình của mình, anh luôn chú trọng việc trau dồi, nâng cao bản thân nhằm tích lũy kiến thức chuyên môn, hỗ trợ việc truyền đạt cho các thế hệ sinh viên.

Động viên thế hệ trẻ, TS Lê Thanh Long nhắn nhủ: "Tôi mong các bạn sinh viên sẽ luôn luôn giữ vững nhiệt huyết, kiên trì trong nghiên cứu học tập. Nếu đủ nỗ lực, chắc chắn chúng ta sẽ đạt thành tựu trong tương lai. Đến thời điểm này, tuổi hoạt động Đoàn của tôi đã sắp hết. Vậy nên, tôi chỉ mong các bạn trẻ hãy luôn giữ mãi sức trẻ để cống hiến cho công tác Đoàn và xã hội".

Kiều Trung Tín, sinh viên năm 4, Phó Bí thư Đoàn khoa Cơ khí - Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, cho biết: "Qua những lần làm việc chung, mình nhận thấy thầy Long là người có trình độ chuyên môn cao trong nhiều lĩnh vực. Thầy là người cần mẫn, nghiêm túc, chủ động đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy để khơi gợi cảm hứng học tập, truyền thụ kiến thức cho sinh viên một cách dễ hiểu nhất. Ngoài giờ giảng dạy và nghiên cứu, thầy là đàn anh lắng nghe, chia sẻ, truyền cảm hứng và giúp đỡ sinh viên. Qua đó, mình học được từ thầy rất nhiều bài học".

Dưới sự hướng dẫn của thầy Long, Trung Tín đạt các thành tích như: Giải Nhì Cuộc thi Giao thông xanh lần III năm 2020 với sản phẩm "Thiết bị khởi chạy xe máy tích hợp kiểm tra nồng độ cồn và tin nhắn thông báo trạng thái", 1 bài báo "A CFD Study on the Design Optimization of Airborne Infection Isolation Room" đăng trên tạp chí quốc tế *Mathematical Problems in Engineering* ■

TS Trần Thị Như Hoa chuẩn bị dụng cụ thí nghiệm tại phòng thí nghiệm Vật liệu Từ và Y sinh, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên. Ảnh: Thu Thảo.

TUỔI TRẺ CỦA MÌNH TUYỆT VỜI LẮM

Thu Thảo - Thu Trang

Chúng tôi cảm nhận được trong câu nói này của TS Trần Thị Như Hoa - giảng viên Khoa Khoa học và Công nghệ Vật liệu, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM, tất cả sự nhiệt huyết và lòng biết ơn chân thành với cuộc đời của một người trẻ.

Hắn cuộc đời phía trước còn rất dài. Nhưng chúng tôi tin rằng hiểu được sự tuyệt vời của tuổi trẻ mà bản thân đang nắm giữ cũng chính là lúc người trẻ trưởng thành và học cách kiên định trước sóng gió của cuộc đời. Sự tuyệt vời mà cô Hoa nói với chúng tôi không chỉ được định nghĩa từ những thành tích mà xã hội đã vinh danh. Câu chuyện về nhà khoa học sinh năm 1989 này, sự tuyệt vời của tuổi trẻ mà cô tự hào nói, được bắt đầu bằng hành trình của một người biết sống với đam mê của chính mình.

Thay đổi tư duy chứ không từ bỏ

Năm 2007, khi nhận thấy tiềm năng phát triển

của ngành khoa học vật liệu trong tương lai, Trần Thị Như Hoa đã chọn ngành học này tại Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM.

Càng học, nữ sinh quê Bình Định càng yêu thích và muốn theo đuổi lĩnh vực này. Đó là lý do cô tham gia nghiên cứu khoa học từ năm thứ ba và quyết định ở lại trường sau khi tốt nghiệp để vừa học thạc sĩ, vừa làm công tác giảng dạy.

Hoài niệm về thời sinh viên, cô Như Hoa hào hứng kể: "Việc nghiên cứu khoa học từ sớm không chỉ là niềm vui, thỏa mãn đam mê mà còn giúp mình học hỏi được nhiều kiến thức, kỹ năng. Ví dụ, nhờ tham gia Giải thưởng Sinh viên Nghiên cứu khoa học Eureka và đoạt giải khuyến khích, mình mới hiểu hướng nghiên cứu của

Bí thư Thành ủy TP.HCM Nguyễn Văn Nên trao Bằng khen "Công dân trẻ tiêu biểu TP.HCM năm 2022" cho TS Trần Thị Như Hoa.
 Nguồn: NVCC

mình khi đó chỉ thuần lý thuyết. Do đó, khi trở lại hướng dẫn sinh viên nghiên cứu khoa học, mình thiên về nghiên cứu ứng dụng hơn".

Tuy nhiên, sau 4 năm công tác ở vai trò giảng viên, cô Hoa nhận ra bản thân cần học hỏi nhiều hơn cũng như phải tìm một hướng nghiên cứu riêng và có tính ứng dụng. Hơn nữa, so với Việt Nam, công nghệ về vật liệu tại nước ngoài cũng phát triển hơn. Thế là nữ giảng viên quyết tâm trau dồi ngoại ngữ và nhận học bổng nghiên cứu sinh tại Trường ĐH Gachon, Hàn Quốc vào năm 2015.

Sau 3 năm học, cô Hoa nhận bằng tiến sĩ và ở lại trường làm việc với vị trí trợ lý giáo sư khoảng hai năm. Tại đây, cô nghiên cứu sâu về vật liệu nano, đặc biệt là vật liệu trên nền kim loại quý như vàng, bạc với tính chất nổi bật và hiệu ứng cộng hưởng plasmon bề mặt định xứ.

Từng ứng dụng nghiên cứu vào nhiều mảng khác nhau nhưng TS Như Hoa tâm đắc nhất là công trình nghiên cứu vật liệu trên nền sợi quang học. Dù kích thước chỉ 200 micromet như sợi tóc nhưng đây là loại vật liệu cảm biến có độ nhạy rất cao. Ví dụ, khi cho tiếp xúc với một lượng nhỏ glucosơ, vật liệu này có thể phát hiện ra bệnh tiểu đường.

Đối với nhà khoa học sinh năm 1989, nghiên cứu là hành trình cần nhiều thời gian và sự kiên nhẫn.

"Những lúc kết quả không như mong muốn, mình sẽ thay đổi tư duy và cách làm chứ không từ bỏ. Nếu khó quá, mình thường tham khảo bạn bè hoặc thầy hướng dẫn để tìm hướng đi mới" - TS Hoa bộc bạch.

Vốn là người yêu thích các hoạt động của sinh viên từ thời đại học, TS Trần Thị Như Hoa còn tham gia Hội sinh viên Việt Nam tại Hàn Quốc (VSAK) và giữ vị trí Phó Trưởng ban Khoa học từ năm 2017-2019. Do đó, ngoài công tác nghiên cứu, cô còn tổ chức thường niên Hội thảo nhà khoa học trẻ Việt Nam nhằm tạo không gian chia sẻ kiến thức, thúc đẩy hợp tác, nghiên cứu giữa các nhà khoa học trẻ.

Càng hiểu rõ mức độ ảnh hưởng của ngành khoa học công nghệ đối với sự phát triển của nền kinh tế Hàn Quốc, nhà khoa học quê Bình Định càng nung nấu mong muốn đóng góp kiến thức, kinh nghiệm của mình cho nước nhà.

Khi nhận thấy lĩnh vực công nghệ vật liệu ở Việt Nam đang dần phát triển, TS Như Hoa đã quyết định dừng hợp đồng làm việc tại Trường ĐH Gachon để trở về Việt Nam vào năm 2019.

Lý giải về quyết định lựa chọn Khoa Khoa học Công nghệ Vật liệu, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM làm "bến đỗ", cô Hoa mỉm cười: "Đây là nơi mình từng công tác, cũng là môi trường tốt để tiếp tục phát triển các hướng nghiên cứu. ĐHQG-HCM không chỉ xây dựng nhiều trung tâm mạnh về nghiên cứu vật liệu nano như Trung tâm Nghiên cứu Vật liệu cấu trúc Nano và Phân tử - INOMAR, Viện Công nghệ Nano - INT mà còn hỗ trợ rất nhiều cho những trí thức trẻ như mình về cả kinh phí làm đề tài cũng như nguồn nhân lực".

Sinh viên có thể tìm đến bất cứ lúc nào

Trước khi về Việt Nam, TS Trần Thị Như Hoa đã xác định cho mình hướng đi phù hợp nhất với nhu cầu trong nước.

Cô chia sẻ: "Thay vì đầu tư nghiên cứu những vật liệu mắc tiền, tiên tiến nhất, mình sẽ chọn lùi đi, nhưng lùi đi là để phát triển những vật liệu mới, vừa rẻ tiền, vừa thân thiện với môi trường".

Với quyết tâm đó, trong thời gian công tác tại Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM, TS Như Hoa theo đuổi hướng nghiên cứu chính là về vật liệu nano ứng dụng trong lĩnh vực y sinh và môi trường.

"Lúc ở Hàn Quốc, mình có điều kiện nghiên cứu sâu về hướng ứng dụng vật liệu nano trong y sinh, nhưng khi về nước, mình gặp nhiều hạn chế trong việc thu thập và thử nghiệm vật liệu trên người bệnh. Do đó, mình chỉ tập trung làm những nghiên cứu không cần thử nghiệm lâm sàng, liên quan đến bệnh gan, tim mạch hay hormone hạnh phúc. Thêm vào đó, mình nhận thấy rằng môi trường ở Việt Nam cũng đang cần những thiết bị

cảm biến để nhận biết các chất độc hại hữu cơ, nên mình nghiên cứu thêm về vật liệu nano ứng dụng trong lĩnh vực này" - cô giải thích.

Các công trình nghiên cứu ứng dụng vào môi trường của cô Hoa tập trung việc tạo ra, sử dụng các vật liệu mới có độ nhạy cao như vật liệu kết hợp giữa nano vàng, bạc nhằm tăng cường phát hiện các chất hữu cơ như phẩm màu trong thực phẩm và gia vị ở nồng độ rất nhỏ. Từ đó, bảo vệ cơ thể khỏi những phẩm màu độc hại.

Bên cạnh những công trình nghiên cứu trong nước, TS Như Hoa còn có các mối quan hệ thúc đẩy hợp tác nghiên cứu khoa học giữa Việt Nam và quốc tế thông qua những người bạn từng đi du học.

Cô thông tin: "Mỗi khi có các hội nghị quốc tế, mình đều mời các giáo sư bên Hàn Quốc về tham dự để chia sẻ các hướng nghiên cứu".

Đặc biệt, cô từng là chủ nhiệm một đề tài nghiên cứu hợp tác giữa Việt Nam - Nhật Bản liên quan việc tạo ra vật liệu thân thiện môi trường để ứng dụng xử lý ô nhiễm nước. Công trình này được đăng lên tạp chí *Spectrochimica Acta Part A: Molecular and Biomolecular Spectroscopy* - tạp chí có xếp hạng cao về lĩnh vực môi trường, trong năm 2021.

Ngoài việc nghiên cứu, TS Như Hoa còn dành nhiều tâm huyết cho việc giảng dạy và hướng dẫn sinh viên. Cô có một đội ngũ nghiên cứu trẻ gồm sinh viên, học viên cao học cùng thực hiện các đề tài nghiên cứu, các ý tưởng mới tại phòng thí nghiệm. Để sinh viên yên tâm nghiên cứu, TS Hoa đã tạo mọi điều kiện và hỗ trợ chi phí nghiên cứu cho nhóm.

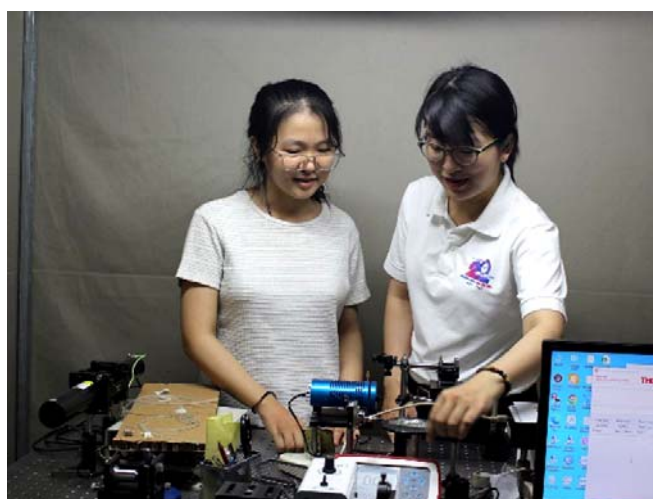
Là một người trẻ mang nhiều đam mê trong nghiên cứu và được gia đình làm hậu phương vững chắc nên cô Hoa dành nhiều thời gian để hướng dẫn, gắn bó với sinh viên.

Cô dí dỏm: "Vì sinh viên có thể tìm đến mình bất cứ lúc nào để được giải đáp thắc mắc, nên mình tin các bạn đã học hỏi được nhiều thứ. Nhưng cũng vì thế mà các bạn bị mình yêu cầu cao hơn và chắc là cũng vất vả hơn".

Không chỉ gắn mình trong phòng thí nghiệm, TS Trần Thị Như Hoa còn tham gia công tác trợ lý sinh viên, từ đó quan sát, tìm hiểu khó khăn cũng như tổ chức các hoạt động Đoàn - Hội cho sinh viên trong khoa.

Mình thích thì mình làm thôi

Gắn bó TS Trần Thị Như Hoa từ những

TS Trần Thị Như Hoa hướng dẫn sinh viên làm nghiên cứu. Nguồn: NVCC

ngày đầu đi dạy, ThS Tạ Thị Kiều Hạnh - Phó Trưởng Bộ môn Vật liệu Từ và Y Sinh, chia sẻ: "Với mình, Như Hoa là người có cá tính, luôn tràn đầy năng lượng tích cực, dám nghĩ dám làm. Sẵn có năng lực về học tập, nghiên cứu, cô Hoa luôn chủ động tìm kiếm cơ hội phát triển, đặc biệt là thường thử sức với các giải thưởng".

Ngay từ thời sinh viên, TS Như Hoa đã tham gia nhiều cuộc thi và giành nhiều giải thưởng. Đặc biệt, trong năm 2022, cô liên tiếp gặt hái một loạt giải thưởng, gồm giải Khoa học Công nghệ Thanh niên Quả cầu vàng, Huy hiệu Tuổi trẻ sáng tạo của Trung ương Đoàn và Giải thưởng Nhà giáo trẻ tiêu biểu TP.HCM.

Gần đây nhất, với những thành tích nổi bật trong nghiên cứu khoa học, TS Trần Thị Như Hoa là một trong 12 gương mặt đoạt danh hiệu Công dân trẻ tiêu biểu TP.HCM năm 2022.

Đôi mắt sáng long lanh, cô nói: "Mình ứng tuyển danh hiệu này vì nhận thấy bản thân đã có những đóng góp nhất định trong lĩnh vực giảng dạy và nghiên cứu từ khi về Việt Nam. Mình rất vinh dự nhưng cũng ý thức được rằng, là nhà giáo, nhà nghiên cứu, mình phải luôn cố gắng để xứng đáng với danh hiệu được trao. Do đó, Công dân trẻ tiêu biểu còn là động lực và bước đệm để mình tiến xa hơn trong sự nghiệp nghiên cứu".

Nhìn nhà khoa học nữ với chiếc áo blouse trắng và cặp mắt kính dày, chúng tôi không khỏi bất ngờ khi nghe cô kể về những sở thích đặc biệt.

"Mình là fan cứng của ca sĩ Mỹ Tâm. Không chỉ đi các buổi biểu diễn, mình còn tham gia các hoạt động của fanclub như đi từ thiện. Nói

chung, mình thích thì mình làm thôi" - TS Hoa cười thích thú.

Cô cũng kể về những ngày vừa nhớ nhà, vừa áp lực khi mới du học. Cũng chính trong thời gian này, để giải tỏa căng thẳng, TS Hoa tìm được thú vui mới.

"Lúc đó, vừa nghiên cứu khoa học, mình vừa nghiên cứu cách gấp thú bông. Mỗi tối sau khi rời khỏi phòng thí nghiệm, mình hay đi bộ đến các trụ gấp gấu bông để tập gấp thú. Mình gấp được nhiều đến nỗi sở hữu cả một tủ gấu bông ở nhà" - cô Hoa hóm hỉnh.

Nhìn lại chặng đường đã qua, TS Như Hoa hoài niệm: "Thực ra tuổi trẻ của mình tuyệt vời lắm, vì mình đã thực hiện được những điều mình muốn, kể cả sở thích và đam mê".

Dù đảm nhiệm cả 3 công việc là giảng dạy, nghiên cứu và làm công tác Đoàn - Hội, nhưng nếu được chọn, cô Hoa thích làm một nhà giáo hơn. Do đó, cô luôn nỗ lực và chủ động trong mọi việc với mong muốn truyền đạt kiến thức, công nghệ mới về thiết bị cảm biến trên nền vật liệu kim loại quý và truyền lửa cho sinh viên.

Cô nói: "Mình mong lĩnh vực nghiên cứu của mình phát triển hơn tại Việt Nam, để có thể tạo ra những vật liệu ứng dụng vào các thiết bị phục vụ cộng đồng. Chẳng hạn, mình muốn tạo ra một thiết bị nhỏ gọn, độ nhạy cao, có thể mang đến những vùng sâu vùng xa, chẩn đoán bệnh hay phát hiện các chất hữu cơ độc hại cho người dân".

Cô và nhóm nghiên cứu trẻ đang áp dụng về việc hợp tác doanh nghiệp để mở rộng điều kiện nghiên cứu cũng như ứng dụng vào thực tế ■

27 bài báo khoa học quốc tế

Từ năm 2015 đến nay, TS Trần Thị Như Hoa có 27 bài báo khoa học được công bố trên tạp chí quốc tế, trong đó 17 bài báo đăng trên tạp chí quốc tế thuộc danh mục Q1 (15 bài là tác giả chính), 8 bài báo đăng trên tạp chí quốc tế thuộc danh mục Q2 (5 bài là tác giả chính), đồng tác giả một bài báo thuộc danh mục Q4, đồng tác giả một bài thuộc danh mục Scopus.

Đặc biệt, chỉ trong ba tháng đầu năm 2023, TS Như Hoa là tác giả chính của hai công bố khoa học trên tạp chí quốc tế về ứng dụng nền vật liệu Ag, Au trong phát hiện AFP trên người bị bệnh gan và RhB ở môi trường ô nhiễm.

Hiện tại, cô Hoa đang là chủ nhiệm một đề tài thuộc Quỹ Phát triển KH&CN Quốc gia (NAFOSTED), một đề tài khoa học và công nghệ cấp ĐHQG-HCM và một đề tài hợp tác quốc tế giữa Việt Nam - Nhật Bản.

TS Trần Thị Như Hoa còn là tác giả của một chương sách chuyên khảo nước ngoài *Use of herbal extract for body-care formulations in Nanotechnology for the Preparation of Cosmetics using Plant-based Extracts* (NXB Elsevier). Cô đang trau dồi khả năng diễn giải của mình để có thể hợp tác viết thêm những cuốn sách về chuyên ngành cảm biến cho sinh viên.

Sam Altman tại TechCrunch Disrupt San Francisco 2015. Ảnh: Steve Jennings

Sam Altman: "TÔI ĐÃ TỪ BỎ Ý NIỆM VỀ SỰ ĐỘC NHẤT CỦA LOÀI NGƯỜI"

Lê Chung

Trước sự thành công vang dội toàn cầu của chatbot (phần mềm máy tính trò chuyện trực tiếp với người dùng) mang tên ChatGPT, vị CEO của phòng nghiên cứu trí tuệ nhân tạo OpenAI - Sam Altman được công chúng chú ý đến nhiều hơn.

Chúng ta học quá chậm

Sam Altman sinh năm 1985 tại Hoa Kỳ trong một gia đình Do Thái. Trí óc nhạy bén của Sam đã bộc lộ từ những ngày còn rất nhỏ. Ở tuổi mẫu giáo, cậu bé đã nắm bắt được hệ thống đếm sau các mã vùng. Tám tuổi, Sam được người nhà mua cho một chiếc máy tính, cùng niềm hứng thú với lập trình và tư duy vượt trội, cậu đã mày mò được cách lập trình trên máy Macintosh và thậm chí còn biết cách tháo lắp nó.

Sau khi tốt nghiệp trường dự bị đại học John Burroughs, chàng trai Sam Altman theo học

ngành khoa học máy tính tại ĐH Stanford. Không ai ngờ rằng chỉ vỏn vẹn hai năm, Sam và hai người bạn cùng lớp đã có một quyết định táo bạo: bỏ học và khởi nghiệp. Đó là năm 2005, cả ba người đầu tư thời gian của mình để phát triển một ứng dụng di động tên Loopt có khả năng chia sẻ vị trí của người dùng cho bạn bè biết. 19 tuổi, Sam trở thành CEO của công ty khởi nghiệp Loopt.

Loopt trở thành một trong những công ty đầu tiên được bảo trợ bởi vườn ươm khởi nghiệp Y Combinator nổi tiếng. Đây là cơ hội để Sam

Sam Altman (giữa) và Elon Musk (trái) cùng tham gia một chương trình của tạp chí *Vanity Fair*. Ảnh: Michael Kovac

“ Tất nhiên vẫn có những thứ độc nhất của loài người - tính sáng tạo, những cảm hứng chợt lóe lên từ hư vô, khả năng thấy buồn và vui cùng lúc - nhưng máy tính sẽ có những ước muốn và hệ thống mục tiêu của riêng chúng. Khi thấy rằng trí thông minh có thể được mô phỏng, tôi đã từ bỏ ý niệm về sự độc nhất loài người. ”

cộng tác bán thời gian với Y Combinator vào năm 2011, và gia nhập "vườn ươm" này một năm sau đó, cũng là năm mà Loopt bị bán đi với giá 43,4 triệu đô la Mỹ vì lợi nhuận quá ít. Con đường thăng tiến tại Y Combinator rộng mở, Sam trở thành chủ tịch Tập đoàn YC (chủ quản Y Combinator và các đơn vị khác) vào năm 2014. Ngay sau thời điểm này, Sam đã được mời thuyết giảng tại Stanford về "Cách để bắt đầu

một công ty khởi nghiệp".

Trong một chuyến đi bộ đường dài với bạn bè vào năm 2012, cả nhóm đã thảo luận những tiến bộ về trí tuệ nhân tạo (AI), Sam chợt nhận ra điều gì đó và nói: "Không có lý do gì để từ chối tin rằng chừng 13 năm nữa (tức năm 2025) sẽ phát triển được phần cứng có khả năng sao chép bộ não của tôi. Tất nhiên vẫn có những thứ độc nhất của loài người - tính sáng tạo, những cảm hứng chợt lóe lên từ hư vô, khả năng thấy buồn và vui cùng lúc - nhưng máy tính sẽ có những ước muốn và hệ thống mục tiêu của riêng chúng. Khi thấy rằng trí thông minh có thể được mô phỏng, tôi đã từ bỏ ý niệm về sự độc nhất loài người".

Sam cho rằng có những lợi thế nhất định khi là một cái máy. Con người bị giới hạn giữa tốc độ đầu vào - đầu ra. Chúng ta học quá chậm so với một cái máy. Nhưng liệu AI sẽ đàn áp loài người? Sam cho biết ông đã chuẩn bị sẵn sàng cho những tình huống "tận thế" - virus tổng hợp chết chóc, AI tấn công con người, chiến tranh hạt nhân. "Tôi cố gắng không nghĩ đến những viễn cảnh này quá nhiều, nhưng tôi đã chuẩn bị súng, vàng, chất cấp cứu phơi nhiễm phóng xạ, thuốc kháng sinh, pin, nước, mặt nạ phòng độc và một mảnh đất lớn để tôi có thể bay tới" - Sam

“ Chúng tôi chỉ muốn cho thế giới biết rằng chúng tôi sẽ thật sự tạo ra AI mạnh có thể hiểu thế giới như cách con người hiểu, và có thể làm những điều hữu ích như con người ”

tiết lộ cách đối mặt với những kịch bản đen tối có thể xảy đến trong tương lai.

Ngăn chặn nguy cơ của AI

Phòng nghiên cứu OpenAI do tỷ phú Elon Musk và Sam Altman (cùng vài người nữa) đồng sáng lập vào cuối năm 2015. Đây là một sáng kiến để bảo vệ loài người trước sự thống trị của thứ mà chính con người tạo ra: AI.

OpenAI ra đời vì Elon Musk tin rằng AI có thể vô tình xóa sổ nhân loại, nhưng đến năm 2018 ông rút khỏi OpenAI để tránh xung đột với chức vụ CEO của Tesla - công ty bắt đầu "lấn sân" AI với công nghệ xe tự lái. Năm 2019, Sam trở thành CEO của OpenAI và sau đó nghỉ việc hoàn toàn tại YC.

Vấn đề quản lý các hệ thống mạnh nhưng thiếu giá trị nhân bản có thể được minh họa như sau: Nếu ta yêu cầu một AI toàn quyền (không bị giới hạn quyền lực) sản xuất ra càng nhiều kẹp giấy càng tốt mà không chỉ thị gì thêm, nó có thể khai thác tất cả tài nguyên của Trái đất để làm kẹp giấy, bao gồm cả các nguyên tử trong cơ thể chúng ta.

Một mục tiêu ban đầu của OpenAI mang tính dài hơi là kiến tạo hệ thống AI có thể vượt qua phép thử Turing. Đây là bài kiểm tra trí tuệ của máy tính bằng việc thuyết phục nó là con người thông qua cách suy luận, phản ứng và giao tiếp bằng ngôn ngữ tự nhiên. Song, Sam cho rằng AI phải biết làm nhiều hơn là lừa dối. Chẳng hạn, nó nên khám phá về vật lý lượng tử hoặc nghĩ ra một loại hình nghệ thuật mới, chỉ đơn giản là để thỏa mãn sở thích muốn biết và muốn sáng tạo của chính nó.

Dưới sự điều hành của Sam Altman, OpenAI đã phát hành các công cụ AI nổi bật: DALL-E-2 và ChatGPT. Chúng đều là các "AI tạo sinh", tức là có khả năng tự sáng tạo tác phẩm hoặc văn bản dựa trên những gì chúng đã học được. Tháng 9/2022, DALL-E-2 ra mắt công chúng,

cho phép người dùng tạo các tác phẩm hình ảnh dựa trên mô tả bằng văn bản. Hai tháng sau đó, OpenAI trình làng chatbot ChatGPT có khả năng đáp ứng rất nhiều yêu cầu khác nhau của người dùng, ghi điểm với công chúng bằng năng lực xử lý ngôn ngữ nổi trội. Sam cho biết chỉ trong vòng 5 ngày, số người dùng đã đạt mức 1 triệu. OpenAI sẽ thu thập những phản hồi của lượng lớn người dùng để cải tiến chatbot này.

Đối tác cũ Aaron Harris nhận xét về Sam Altman: "Anh ấy có năng lực đặc biệt là nhìn thấy những cơ hội to lớn trong những điều mới, và truyền cảm hứng cho những người khác làm việc chăm chỉ như anh ấy nhằm biến những cơ hội đó thành hiện thực".

Tất nhiên, là một trong những bộ não đứng sau các công cụ AI thế hệ mới, Sam nhận thức rõ tiềm năng và nguy cơ của chúng khi được đưa ra xã hội. Sam cho rằng ChatGPT tuyệt vời, thú vị và khơi nguồn cảm hứng sáng tạo, nhưng cảnh báo rằng vẫn còn nhiều hạn chế khiến nó vẫn chưa phải là công cụ để người dùng tìm thông tin chính xác. Còn với DALL-E-2, Sam cho biết khi đội ngũ OpenAI thấy rõ triển vọng của nó, họ muốn dùng nó như một ví dụ nhắc nhở thế giới về những vấn đề sẽ xảy ra trong tương lai của công nghệ: "Này, bạn biết đó, sẽ rất nhanh đến lúc bạn không nên tin tưởng hình ảnh trên Internet nữa".

"Chúng tôi chỉ muốn cho thế giới biết rằng chúng tôi sẽ thật sự tạo ra AI mạnh có thể hiểu thế giới như cách con người hiểu, và có thể làm những điều hữu ích như con người. Chúng tôi muốn giáo dục mọi người về những gì sắp xảy ra, để chúng tôi có thể góp giọng vào một cuộc đàm thoại xã hội vô cùng gian nan sắp tới" - Sam kể với tạp chí *MIT Technology Review*.

OpenAI đã và đang đối mặt với các chỉ trích dữ dội về công nghệ của mình trên mặt kỹ thuật và xã hội, cùng những giả thuyết về sự đe dọa của AI lên nhân loại. Tuy nhiên, những người từng cộng tác với Sam Altman dường như không nao núng trước các chỉ trích này vì họ nhìn rõ được tầm nhìn xa của Sam. Sam ít khi trả lời phỏng vấn, thay vào đó thường trình bày phần lớn diễn giải trên mạng xã hội Twitter hay các phiên họp với Quốc hội. Nhà sử học về mạng công nghệ Margaret O'Mara cho rằng tất cả điều này đặt lên Sam vai trò vừa là "người gác cổng", vừa là người thuyết minh cho thế giới biết về sự tiên tiến của công nghệ ■

ỨNG DỤNG AI ĐỂ GIẢI BÀI TOÁN TRUY XUẤT DỮ LIỆU HÌNH ẢNH

Thu Giang - Gia Hân

Trước thách thức trong việc quản lý và tìm kiếm hình ảnh từ kho dữ liệu số khổng lồ, nhóm sinh viên gồm Nguyễn E Rô và Hoàng Xuân Nhật (Khoa Công nghệ Thông tin, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM) đã đề xuất một hệ thống truy xuất hình ảnh có tính ứng dụng cao, mang tên FIRST 3.0.

Nhóm nghiên cứu gồm Hoàng Xuân Nhật (trái) và Nguyễn E Rô (phải).
Ảnh: Thu Giang

Vượt qua nhiều ý tưởng nổi bật đến từ các trường đại học, đề tài nghiên cứu về hệ thống này của nhóm có nhan đề *Smart Interactive Retrieval of Visual Data via Semantic Understanding* (tạm dịch: Truy vấn tương tác thông minh thông qua việc hiểu ngữ nghĩa của dữ liệu hình ảnh). Đề tài đã đoạt giải Nhất lĩnh vực công nghệ thông tin tại Giải thưởng Sinh viên nghiên cứu khoa học Eureka lần thứ 24.

Nâng cao hiệu quả tìm kiếm

Dữ liệu ảnh tăng lên nhanh chóng nhờ sự phát triển vượt trội của công nghệ kỹ thuật số và sự phổ biến rộng rãi thiết bị quay phim, chụp ảnh. Không dừng lại ở đó, theo quan sát và ghi nhận của nhóm, nội dung trên nền tảng số đang chuyển từ hình ảnh đơn giản sang các dạng phức tạp hơn, như video và thực tế ảo. Dữ liệu dày đặc và lặp đi lặp lại là một trong những yếu tố gây khó khăn cho việc tìm kiếm ảnh một cách chính

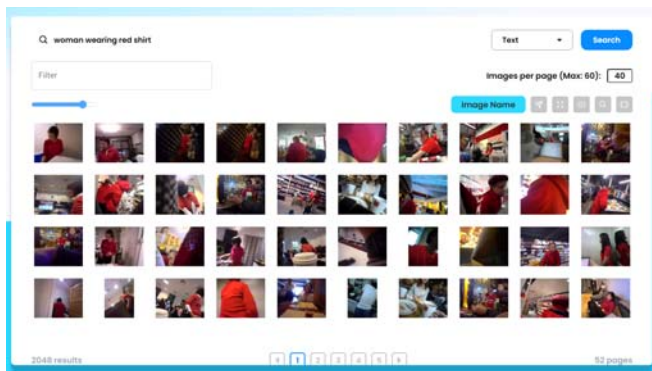
xác và nhanh chóng.

Nhóm cho hay, các hệ thống tìm kiếm ảnh phổ biến hiện tại thường vận hành theo phương pháp tìm kiếm ảnh dựa trên văn bản TBIR (Text-Based Image Retrieval), đơn cử Google Images. Công cụ này cho phép người dùng nhập từ khóa liên quan ảnh cần tìm và thực hiện việc tìm kiếm thông qua phân tích văn bản đi kèm ảnh. Tuy nhiên, kết quả trả về còn hạn chế vì tính chủ quan của con người và đôi lúc không chính xác khi các mô tả này bị sai sót hoặc không tồn tại.

Từ thực tế trên, FIRST 3.0 (viết tắt của Flexible Interactive Retrieval System, phiên bản thứ 3) ra đời trên cơ sở vận dụng phương pháp tìm kiếm ảnh dựa trên ngữ nghĩa SBIR (Semantic-Based Image Retrieval) cùng công nghệ trí tuệ nhân tạo (AI). Việc sử dụng AI giúp quá trình truy xuất của hệ thống trở nên linh hoạt, thông minh hơn, đồng thời khắc phục được hạn chế của những công cụ tìm kiếm khác.

Về quy trình xây dựng hệ thống, Xuân Nhật cho biết nhóm "huấn luyện" máy tính bằng dữ liệu hình ảnh và chú thích ảnh. Qua đó, máy tính "học" được cách con người nhận dạng các vật thể trong ảnh và "ghi nhớ" nó. Sau quá trình phân tích dữ liệu lặp đi lặp lại, máy tính có thể nhận biết và tìm ra đối tượng từ những gì đã học. Qua quá trình thực nghiệm, nhóm nhận thấy hệ thống không chỉ xử lý được một lượng dữ liệu hình ảnh lớn với tốc độ nhanh tương đương các công cụ tìm kiếm khác, mà còn cho được kết quả ưu việt trong những tình huống truy xuất khác nhau.

Không chỉ dừng lại ở bản thử nghiệm, FIRST 3.0 đã là một ứng dụng web có thể phục vụ cho mục đích nghiên cứu học thuật. Khi nhập một từ khóa hoặc câu mô tả bất kỳ vào thanh tìm kiếm, hệ thống sẽ trả về một tập hợp các hình

Giao diện FIRST 3.0. Ảnh chụp màn hình

ảnh thu nhỏ tương ứng.

Một trong những tính năng đáng chú ý của hệ thống là xem một chuỗi hình ảnh nhanh chóng với mức độ chi tiết khác nhau. Người dùng có thể chọn giảm mức độ chi tiết để tìm thấy phân đoạn hình ảnh mà họ đang cần, sau đó chọn tăng mức độ chi tiết để định vị hình ảnh với độ chính xác của từng khung hình.

Bên cạnh ưu điểm về tốc độ xử lý và hiệu quả truy xuất, nhóm chú ý đến yếu tố giao diện người dùng. Giao diện của hệ thống được thiết kế tối giản, thân thiện qua việc đơn giản hóa các tác vụ, giúp người dùng mới dễ dàng tiếp cận và sử dụng.

Kỳ vọng được đầu tư thành sản phẩm

Ý tưởng xây dựng FIRST 3.0 xuất phát từ đề tài khóa luận tốt nghiệp đại học của hai. Sau khi nhận được số điểm tuyệt đối từ hội đồng chấm thi, nhóm có thêm động lực để tiếp tục nghiên cứu và phát triển. Toàn bộ quá trình này mất gần hai năm để nhóm đề xuất được một hệ thống truy xuất linh hoạt và tương đối hoàn thiện như hiện nay.

Thời gian đầu, nhóm gặp khó khăn trong việc lưu trữ dữ liệu. E Rô chia sẻ: "Không gian trên máy tính không thể lưu hết kho dữ liệu khổng lồ, với dung lượng lên tới cả trăm GB (gigabyte), TB

(terabyte). Vì thế, nhóm tìm đến giải pháp khác. Thay vì lưu trữ hình ảnh theo kích cỡ bình thường, nhóm tiến hành nén hình ảnh. Điều này không chỉ đảm bảo tốc độ truy xuất mà còn đáp ứng trải nghiệm người dùng như mục tiêu đã đề ra". Ngoài ra, tùy theo nhu cầu, hệ thống sẽ cung cấp hình ảnh với độ phân giải cao khi người dùng sử dụng chức năng phóng to.

Để huấn luyện AI với dữ liệu lớn cũng yêu cầu tài nguyên tính toán. Nhận thấy tiềm năng qua những lần thử nghiệm trên máy tính cá nhân, nhóm quyết định thuê máy tính trên dịch vụ điện toán đám mây để nâng cao kết quả thực nghiệm. "Chúng mình bỏ ra khoảng 100USD cho việc thuê máy tính, cấu hình càng mạnh thì chi phí càng cao. Liên tục trong vòng một tháng, trải qua nhiều lần thất bại và sửa chữa, hệ thống dần hoàn thiện" - E Rô thông tin thêm.

Hệ thống của nhóm được đánh giá cao trong cộng đồng truy tìm ảnh. Cạnh tranh với các hệ thống quốc tế, FIRST 3.0 xếp thứ 4/9 và 7/16 tại Visual Browser Showdown 2022 và Lifelog Search Challenge 2022. Đây cũng là kết quả nghiên cứu khoa học tiềm năng, ứng dụng đa lĩnh vực bao gồm hệ thống giám sát giao thông, giám sát và chống trộm, quản lý đa phương tiện.

Nhóm đạt kết quả khả quan khi có bài báo về đề tài trên được công bố tại *International Conference on Multimedia Retrieval (ICMR 2022)* và *International Conference on Multimedia Modeling (MMM 2022)*. Bài báo khoa học *FIRST - Flexible Interactive Retrieval SysTem for Visual Lifelog Exploration* cũng vừa được chấp thuận tại tạp chí khoa học quốc tế hạng Q1 - *Multimedia Tools And Applications*.

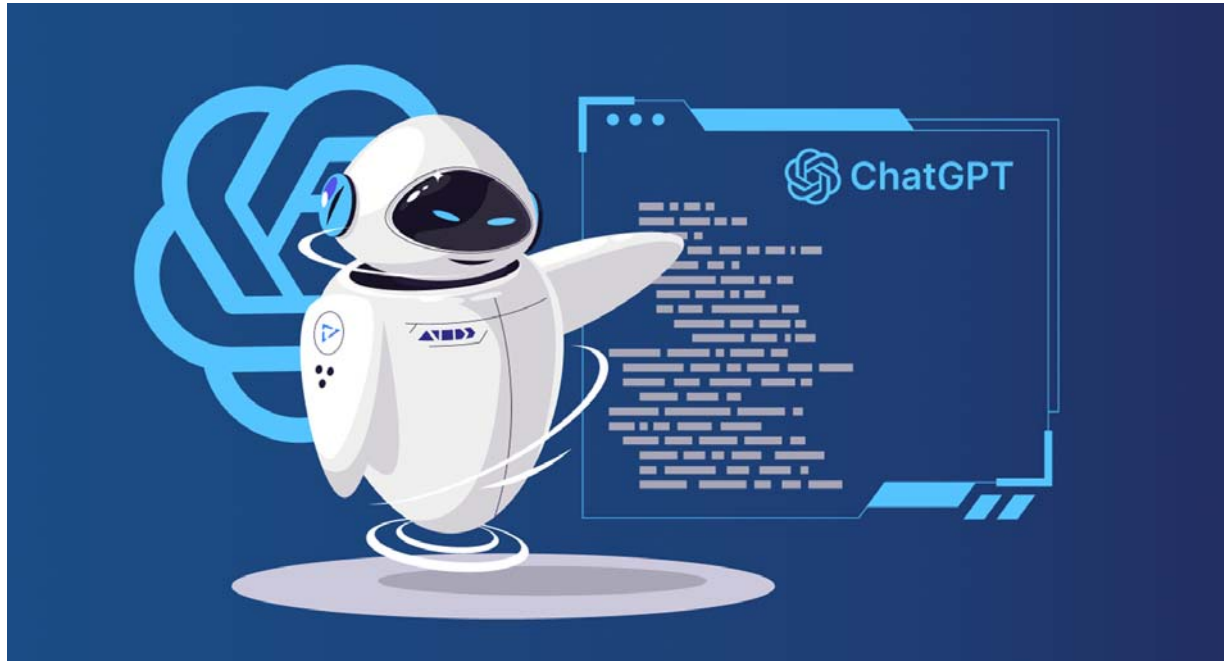
Trong tương lai, nhóm mong muốn FIRST 3.0 sẽ phát triển thành phần mềm mã nguồn mở, từ đó thu hút các doanh nghiệp tìm đến, trải nghiệm và đầu tư thành sản phẩm hoàn chỉnh trong một lĩnh vực cụ thể ■

Đề tài có tính kế thừa và tiềm năng ứng dụng cao

Trên cơ sở kế thừa các nghiên cứu trước đó của Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM về chủ đề truy vấn tương tác, đề tài của nhóm được đánh giá là có giá trị khoa học và thực tiễn cao.

Về tiềm năng ứng dụng, PGS.TS Trần Minh Triết - Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Khoa học Tự nhiên, nhận định: "Trong mọi kịch bản tồn tại một lượng lớn dữ liệu đa phương tiện, đề tài đã đơn giản hóa việc quản lý, tìm kiếm hình ảnh trong kho dữ liệu này. Một số kịch bản có thể kể đến như tìm kiếm khoảnh khắc trong ảnh chụp ngày thường, truy vấn thời điểm có hiện tượng bất thường trong camera an ninh, truy vấn thời điểm kẹt xe trong camera giao thông".

Theo ông, việc ứng dụng hệ thống vào thực tế cũng cần sự thay đổi nhận thức liên quan tới tiềm năng của AI và tính riêng tư của dữ liệu.

Nguồn: SoftTeco

Sinh viên sử dụng ChatGPT: CẦN TỈNH TÁO VÀ CHỦ ĐỘNG

Đình Khải - Minh Tân

Từ những ngày đầu xuất hiện, ChatGPT đã thu hút sự quan tâm của xã hội, đặc biệt là các bạn sinh viên yêu thích công nghệ thông tin. Bên cạnh lợi ích mà ChatGPT mang lại, sinh viên cũng lo ngại về mặt trái của chatbot (chương trình máy tính trò chuyện với người dùng) thế hệ mới này.

▶ **Trần Thiện Khiêm** - *sinh viên năm nhất, ngành Kỹ thuật Phần mềm, Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM*
ChatGPT - người bạn thông minh

Là một người thích tìm hiểu về công nghệ, mình đã biết đến ChatGPT nhờ các kênh mạng xã hội vì sức lan tỏa của nó ngay từ những ngày đầu ra mắt. Lúc đầu, mình quyết định trải nghiệm nó chỉ là do tò mò về những sáng tạo mới trong lĩnh vực trí tuệ nhân tạo (AI), và chỉ dùng tài khoản của người thân. Nhưng sau đó, mình đã tự tạo tài khoản để dễ dàng sử dụng và tận hưởng lợi ích mà nó mang lại.

ChatGPT có thể giải quyết tức thời những yêu cầu mà mình cần giải đáp, như gợi ý hướng làm bài hay những thuật toán để mình viết ngôn ngữ lập trình, chức năng này thực sự rất hữu ích đối với ngành học của mình. Với mình, đây là một công cụ tìm kiếm mà kết quả đầu ra của nó đã được tối ưu hóa, giúp người

dùng tiết kiệm thời gian hơn trong việc tra cứu. Ngoài ra, ChatGPT còn là một người bạn, sẵn sàng trò chuyện với mình bất kỳ lúc nào. Mình đã thử yêu cầu ChatGPT đóng vai là Khổng Tử, Elon Musk, Hitler để cùng trò chuyện, đây là một trải nghiệm rất thú vị.

Tuy nhiên, nếu người dùng không có thao tác điều chỉnh câu trả lời của ChatGPT với các nguồn tin chính thống khác thì rất dễ sai sót và ngộ nhận trong việc tiếp nhận thông tin. Ngoài ra, thói quen sử dụng chatbot này để tìm câu trả lời dễ khiến chúng ta lười tư duy hơn. Dù sao, đối với mình đây vẫn là một công cụ thực sự hữu ích. ChatGPT như một người bạn, luôn sẵn sàng có mặt và hỗ trợ việc học tập của mình trở nên tốt hơn.

▶ **Phan Thanh Dương** - *sinh viên năm hai, ngành Công nghệ Thông tin, Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM*

Dùng ChatGPT để học lập trình và tiếng Anh

Mình thích tìm hiểu về công nghệ nên đã sớm biết đến ChatGPT. Mình thấy công cụ này hay ở chỗ nó

trả lời với độ chính xác khá cao, đặc biệt trong lĩnh vực lập trình. Điều đó rất có lợi cho mình trong việc học lập trình và cả ngoại ngữ. ChatGPT hỗ trợ mình trong việc phát hiện lỗi khi

viết code, giúp chỉnh sửa ngữ pháp và chấm điểm cho bài tập tiếng Anh. ChatGPT còn giúp mình tìm tên của một bộ phim, một bản nhạc, hay gợi ý cho mình nên làm gì khi gặp căng thẳng.

Tuy vậy, ChatGPT không phải lúc nào cũng đưa ra thông tin chuẩn xác, do đó dễ làm cho người dùng tiếp cận nguồn tin sai lệch. Ứng dụng này cũng không ghi nguồn cho các trích dẫn của nó. Vì thế nếu mình sử dụng thông tin phục vụ cho những mục đích cá nhân, rất có thể sẽ gặp vấn đề liên quan bản quyền và đạo văn. Ngoài ra, việc lạm dụng ChatGPT sẽ khiến chúng ta bị phụ thuộc và làm thui chột khả năng tư duy của bản thân.

Mình thấy ChatGPT với những tính năng tuyệt vời của nó là một "trợ lý ảo" đắc lực nếu chúng ta sử dụng đúng cách. Đồng thời ChatGPT cũng cho chúng ta thấy rằng phải cập nhật công nghệ, trau dồi bản thân để theo kịp xu thế, nếu không con người sẽ bị thay thế bởi AI trong một vài lĩnh vực nhất định.

► **Danh Chí Hiền** - sinh viên năm hai, Khoa Điện tử - Viễn thông, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM

ChatGPT cũng biết... làm thơ

Thời điểm ChatGPT ra mắt thì sức ảnh hưởng của nó là rất lớn. Ban đầu mình sử dụng ChatGPT để xem công cụ này có tính năng gì nổi bật mà nhiều người nhận xét nó còn "xịn" hơn cả Google. ChatGPT giúp mình mở mang kiến thức, cung cấp thông tin gần như chính xác trong ngành

điện tử - viễn thông.

Sử dụng ChatGPT là một trải nghiệm rất thú vị, dù mình hỏi bằng tiếng Anh hay tiếng Việt thì nó đều đưa ra câu trả lời ứng với ngôn ngữ mình đã nhập. Điều bất ngờ nhất mình thấy là ChatGPT cũng biết... làm thơ. Có lần mình yêu cầu nó viết một bài thơ về sức trẻ của sinh viên, kết quả chẳng những nó làm thơ mà còn phân tích ý nghĩa của cả bài thơ đó.

Mình thấy nền tảng này vẫn còn nhiều hạn chế trong việc phản hồi một số yêu cầu, nhất là trong

những trường hợp phức tạp. Đôi khi ChatGPT vẫn có sự nhầm lẫn, sai sót trong câu trả lời, nó cũng không thể hiểu được dụng ý mơ hồ của mình khi đặt câu hỏi nên đã đưa ra câu trả lời không như ý muốn.

Theo mình ChatGPT là một ứng dụng rất hữu ích để tìm kiếm tư liệu và giải quyết một số vấn đề. Với sự phát triển và cải tiến liên tục của công nghệ, chúng ta có thể hy vọng rằng ChatGPT sẽ thông minh và hữu ích hơn trong tương lai.

► **Hà Văn Xa** - sinh viên năm hai, ngành Báo chí, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM

Cần sự chủ động khi sử dụng ChatGPT

Mình có thói quen đọc báo để phục vụ cho ngành học và đây cũng là kênh thông tin giúp mình biết đến sự tồn tại của ChatGPT. Lúc đầu mình sử dụng ứng dụng này chỉ để thỏa mãn sự hiếu kỳ, nhưng sau một thời gian trải nghiệm, nó hoàn toàn chinh phục mình bởi những tính năng rất hữu ích. Nó giúp mình tìm được những tài liệu

một cách nhanh chóng mà đôi khi không có trong sách vở. ChatGPT như một bách khoa toàn thư phiên bản nâng cấp, nó gợi ý cho mình rất nhiều câu trả lời với hệ thống kiến thức đa dạng.

Theo mình, ChatGPT vẫn chưa được sử dụng rộng rãi ở nước ta bởi phần mềm này chưa được hỗ trợ cài đặt một cách chính thống tại Việt Nam. Mặt khác, việc phụ thuộc quá nhiều vào ChatGPT sẽ khiến chúng ta hình thành thói quen ỷ lại, trở nên thụ động và lười tư duy. Nguy hiểm hơn, nếu ta không có đủ kiến thức để thẩm định độ chính xác của thông tin, thì rất có thể ta sẽ có lỗ hổng lớn về mặt kiến thức.

Công nghệ ngày càng phát triển và ta cần nghiêm túc nhìn nhận rằng chúng đã giúp ích rất nhiều cho con người. Theo mình, ChatGPT vẫn là ứng dụng rất hữu ích nếu như ta biết sử dụng một cách chủ động, đúng cách và đúng mục đích ■

ChatGPT (Chat Generative Pre-training Transformer) là một hệ thống chatbot do phòng nghiên cứu OpenAI (Hoa Kỳ) phát triển, ra mắt vào ngày 30/11/2022. Sử dụng AI, chatbot này đối thoại trực tuyến với người dùng bằng văn bản thuần túy hoặc văn bản chuyển thành giọng nói (text to speech). ChatGPT thu hút sự chú ý của người dùng bởi nó có thể hỏi đáp chi tiết, trả lời lưu loát kiến thức thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau.

Ung Chu

Dã tràng xe cát biển Đông...

Theo sách *Luận Ngữ* 論語, Công Dã Trảng 公冶長 từng bị bắt giam vì tội trạng chưa xác định. Tuy nhiên, Khổng Tử 孔子 tin rằng người này vô tội và thậm chí còn gả con gái của mình cho Công Dã Trảng.

Có rất ít thông tin về đời tư của Công Dã Trảng, nhưng ông trở thành nhân vật chủ đề trong nhiều chuyện dân gian Trung Hoa thời sau, được cho là có khả năng nói chuyện với chim chóc. Đây là cơ sở để người Việt phát triển thành sự tích con dã tràng và cụm từ “công dã tràng”.

Ngày xưa ngày xưa, trong vườn nhà Dã Trảng có một cái hang của đôi vợ chồng rắn. Một hôm nọ, phát hiện rắn vợ ngoại tình trong lúc rắn chồng đang mất sức vì đến kỳ lột da, Dã Trảng tức giận muốn trừ khử tên rắn đực nhưng không may giết nhầm rắn vợ. Dã Trảng kể lại cho vợ nghe, vừa dứt lời thì có một con rắn hổ mang rất lớn vươn đầu đến gần chỗ Dã Trảng và nhả viên ngọc rồi nói:

- Ông là ân nhân mà tôi cứ ngỡ kẻ thù, suýt hại chết ông để báo thù cho vợ tôi. Xin biểu ông viên ngọc đeo vào mình có thể hiểu được mọi tiếng chim ở thế gian.

“Chung hóa” danh từ riêng từ điển cổ, điển tích

Thao tác “chung hóa” danh từ riêng có xảy ra trong tiếng Việt, chẳng hạn xe máy còn được gọi là “honda” dựa trên hãng xe *Honda*, hay tên gọi xe lam xuất phát từ dòng xe *Lambro* vang bóng một thời... Bên cạnh đó, người Việt cũng đã chung hóa tên của một số nhân vật xuất hiện trong văn chương xưa, xin nêu ra 2 ví dụ trong bài viết này.

Từ đó, Dã Trảng không rời viên ngọc, bắt đầu nghe chim chóc nói chuyện. Có lần, bầy quạ bầy ông lên núi lấy xác dê bị hổ vồ về ăn nhưng nhớ chưa phân lòng cho quạ, ông rủ và dẫn dò xóm giềng, nhưng họ lấy đi cả lòng dê. Bầy quạ tức giận đến quấy rầy Dã Trảng mặc cho ông hết lời giải thích, ông bèn bắn tên hù cho quạ bay đi. Nhưng chúng tưởng ông lấy oán trả ân nên ăn cắp mũi tên có viết tên Dã Trảng cắm vào một tử thi bên sông. Dã Trảng bị bắt vì tội sát nhân, không thể giải oan, ông van nài giải về kinh cho vua xét xử.

Trên đường vào kinh, Dã Trảng nghe chim sẻ bàn tán sắp có chiến tranh. Dã Trảng mách với quan, xin xá tội nếu đúng sự thật, còn sai thì xin chịu chết. Chuyện xảy ra như tiên đoán, ông được thả. Trên đường đi bộ về, Dã Trảng ghé nhà bạn thân, bạn có ý đãi ngỗng. Dã

Trảng nghe được tiếng ngỗng hoang mang, vì thương nên ngăn bạn làm thịt. Để trả ơn, ngỗng tặng ngọc cho Dã Trảng, nói:

- Xin tặng người viên ngọc giúp đi được dưới nước không khác gì trên bộ. Nếu đem ngọc này xuống nước mà khoảng thì sẽ rung động đến tận đáy biển.

Dã Trảng dùng thủ, chấn động tận thủy cung. Hôm sau, Dã Trảng ra ngoài quên mang ngọc, vội quay về thì không thấy ngọc và vợ. Chỉ thấy mảnh giấy vợ để lại, nói rằng ai dâng ngọc này cho Long Vương thì sẽ được phong làm hoàng hậu. Ông tức vợ mình, tức Long Vương, bèn chở cát lấp biển thành đường xuống thủy cung lấy lại ngọc, miệt mài đến tận lúc chết hóa thành con dã tràng, vẫn tiếp tục xe cát lấp biển. Từ đó có câu: Dã tràng xe cát biển Đông/ Nhọc lòng mà chẳng nên công cán gì; Công dã tràng

Công Dã Trảng được dân gian kể rằng có thể nghe chim chóc nói chuyện. Nguồn: sohu.com

Tranh minh họa sự tích con dã tràng xe cát.
Ảnh: Thế giới cổ tích

ngày ngày xe cát/ Sóng biển dần
tan tác còn chi; Con công công đại
lầm không khôn/ Luống công xe
cát sóng dần lại tan...

Người Việt dùng hiện tượng
đồng âm giữa họ “Công” 公 của Dã
Tràng với “công” 功 nghĩa là công
sức để tạo ra cụm từ “công dã
tràng” với hàm ý: công khó nhọc
mà vô ích giống như việc con dã
tràng xe cát.

Sự nhầm lẫn về Mạnh Thường Quân

Người Việt từ lâu đã dùng từ
“mạnh thường quân” để gọi những
nhà hảo tâm đóng góp thiện nguyện
cho xã hội. Giống như “công dã
tràng”, “mạnh thường quân” vốn
là một danh từ riêng được “chung
hóa”.

Mạnh Thường Quân 孟嘗君 (?
- 279 TCN) là tên hiệu của Điền
Văn 田文, làm tể tướng nước Điền
Tề, chư hầu nhà Chu thời Chiến
Quốc, là cháu ruột của vua Tề Uy
Vương 齊威王. Mạnh Thường
Quân nổi tiếng giàu có, hào hiệp,
thích chiêu hiền đãi sĩ, giao du với
các nhân tài trong thiên hạ, thu
nạp rất nhiều môn khách để gây
dựng thế lực.

Một hôm, Phùng Hoan 馮驩
đến xin được theo Mạnh Thường
Quân. Thấy họ Phùng ăn mặc
rách rưới, ông hỏi: “Người có tài
gì”? Phùng Hoan thản nhiên đáp:
“Tôi chẳng có chút tài cán gì cả”.
Mạnh Thường Quân chỉ cười và
cho ở lại.

Số lượng môn khách Mạnh
Thường Quân nuôi lên đến 3.000
người nên chi phí rất lớn, bổng
lộc không đủ, phải dựa vào tiền
cho thuê đất đai ở xứ Tiệt. Năm
nọ không thu được tiền thuê đất,
Mạnh Thường Quân bèn cử
Phùng Hoan đi đòi. Trước khi đi,
Phùng Hoan hỏi: “Khi tôi trở về,
ngài có muốn tôi đem theo quà gì

Tranh minh họa chân dung Mạnh Thường Quân. Nguồn: sohu.com

không”? Mạnh Thường Quân nói:
“Người cứ xem ở đây thiếu thứ gì
thì đem về”.

Phùng Hoan đến đất Tiệt mới
vỡ lẽ năm đó thiên tai mất mùa,
nông dân đói khổ, không đủ ăn
huống hồ trả nợ. Họ Phùng bèn
nhân danh Mạnh Thường Quân
tuyên bố xóa hết nợ, đốt hết mọi
giấy tờ. Nhờ đó, mọi người vô cùng
cảm kích Mạnh Thường Quân.

Phùng Hoan trở về kể sự thật,
Mạnh Thường Quân oán trách,
nhắc chuyện đem quà về nhưng
chưa thấy đâu. Họ Phùng đáp:
“Ngài đã nói ở đây thiếu gì thì đem
về, nhưng xét thấy chẳng thiếu gì
trừ nhân nghĩa, tôi thay ngài thu
lòng dân mà đem nhân nghĩa về”.
Mạnh Thường Quân nghe thế rất
giận nhưng chẳng biết nói gì, liền
bỏ đi.

Mấy năm sau, vua nghe lời bịa
đặt mà lo lắng Mạnh Thường Quân
có dã tâm cướp ngôi, bèn phế chức
tể tướng của ông. Mấy nghìn môn
khách thấy vậy rủ nhau bỏ đi. Mạnh
Thường Quân đành cùng Phùng
Hoan trở về đất Tiệt sinh sống.
Dân nghe tin ông trở về, hò hời
kéo nhau đi trăm dặm để đón.
Mạnh Thường Quân xúc động

nói với Phùng Hoan: “Nhân
nghĩa mà người đã đem cho ta,
nay ta đã thấy được rồi”.

Điện cố trên cho thấy nhờ
Phùng Hoan nhân danh mình
làm việc thiện giúp bá tánh,
Mạnh Thường Quân mới giữ
được một con đường lui thân
nhờ hai chữ “nhân nghĩa” đáng
giá hơn nghìn vàng. Mạnh
Thường Quân tuy giàu có, sẵn
sàng nuôi ăn mấy nghìn người,
nhưng nhằm mục đích gây
dựng thế lực chứ không vì nhân
đạo. Do đó khi “chung hóa”
thành từ “mạnh thường quân”,
dường như người Việt đã có sự
nhầm lẫn, nhưng ta có thể giải
thích điều này.

Từ đầu thế kỷ XX, tiểu thuyết
lịch sử *Đông Chu liệt quốc chí*
東周列國志 đã được dịch ra tiếng
Việt và phổ biến trong dân chúng.
Trong tác phẩm này hình tượng
của Mạnh Thường Quân được
khắc họa rất sáng sủa, bỏ qua những
“phần tối”. Sau này, *Sử ký* 史記 của
Tư Mã Thiên 司馬遷 được dịch
sang tiếng Việt, nhưng vì dung
lượng quá lớn nên mãi đến thế kỷ
XXI người ta mới dịch đến phần
ghi chép về Mạnh Thường Quân,
lộ ra những chi tiết không mấy tốt
đẹp về nhân vật này.

Trong khi đó, người Việt đã có
từ “mạnh thường quân” từ thế kỷ
XX, chẳng hạn *Tự điển Việt-Nam*
(1970) định nghĩa mạnh thường
quân là “người hào nghĩa, người
hàng bỏ tiền ra giúp các hội thể-
thao”. Lý do là khi này người Việt
đọc về Mạnh Thường Quân trong
tiểu thuyết sẵn lòng bỏ ra tiền của
để nuôi người dung trong thiên
hạ. Tuy nhiên, không cần quá áy
náy về bản chất của nhân vật Mạnh
Thường Quân, chúng ta hãy cứ
hiểu “mạnh thường quân” như
xưa nay vì nó đã được “chung hóa”
và Việt hóa ■

Nguyên Phó Thủ tướng Thường trực Trương Hòa Bình và PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM, chụp hình lưu niệm cùng các thí sinh.

GIỮ TRÍ TƯỞNG TƯỢNG VÀ ĐAM MÊ ĐỂ ĐI ĐẾN TẬN CÙNG CON ĐƯỜNG VĂN CHƯƠNG

Phiên An

Đó là chia sẻ của PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM với các thí sinh trong Lễ Tổng kết và trao giải cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022 do ĐHQG-HCM tổ chức tại Trường ĐH KHXH&NV vào sáng 25/3. Nguyên Phó Thủ tướng Thường trực Trương Hòa Bình đã đến dự.

Nguyên Phó Thủ tướng Thường trực Trương Hòa Bình và PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM, trao giải Nhất cho các thí sinh.

Muốn khởi nghiệp phải dám thất bại

Phát biểu tại buổi lễ, PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM, đã mượn câu chuyện của nhà văn J. K. Rowling - tác giả của bộ tiểu thuyết lừng danh *Harry Potter*, để gửi thông điệp kiên trì đam mê sáng tác đến các thí sinh tham gia cuộc thi.

Ông Quân cho biết, 7 năm sau khi tốt nghiệp, nhà văn Rowling phải đối mặt với những thất bại liên tiếp trong đời mình. Bà thất nghiệp, trở thành một người mẹ đơn thân, và nghèo đến mức không thể nghèo hơn. Những điều mà bố mẹ của bà và chính bà lo sợ đều trở thành sự thật. Chính tác giả của *Harry Potter* đã thừa nhận bản thân bà là sự thất bại lớn nhất mà bà từng biết.

Theo Giám đốc ĐHQG-HCM, nhà văn Rowling cho rằng nếu bà thành công trong bất kỳ lĩnh vực nào khác, có lẽ bà đã không đủ bền chí để đeo đuổi và thành công với lựa chọn khởi nghiệp văn chương của mình. Đáy sâu vực thẳm mà bà trải qua đã thành điểm tựa vững chắc cho bà xây dựng lại cuộc đời.

“Tôi muốn mượn lời của nhà văn mà tôi rất hâm mộ và chuyển lại cho các bạn trẻ, rằng chúng ta phải chấp nhận những thất bại. Hôm

nay có những bạn đoạt giải nhất và có những bạn gửi tác phẩm mà không được giải. Tôi muốn chia sẻ với các bạn rằng khi bắt đầu khởi nghiệp chúng ta phải biết đối diện với thất bại. Ít người nào khởi nghiệp có thể thành công ngay được. Điều quan trọng là các bạn hãy giữ cho mình trí tưởng tượng và đam mê để chúng ta đi đến tận cùng con đường văn chương của mình” - PGS.TS Vũ Hải Quân nhấn mạnh.

Nhà văn Trịnh Bích Ngân - Chủ tịch Hội Nhà văn TP.HCM, Trưởng ban Giám khảo - chia sẻ Giải thưởng không chỉ hội tụ sinh viên khoa văn mà còn nhiều sinh viên đến từ các ngành học khác như ngoại thương, y dược, công an,...

“Đọc tác phẩm của họ, vẫn còn không ít chấp chững, vụng về không thể tránh khỏi của bước đi ban đầu, nhưng thực sự quyến rũ bởi sự chân thành, sự trong trẻo và cả sự bộn bề, ngổn ngang của cuộc sống, của hiện thực mà không chỉ những người trẻ mới đối diện và tìm cách xoay trở. Những ý tưởng không rập khuôn, những suy tư không ngần ngại, những câu chữ không diêm dúa nhằm diễn đạt một cách chân thật... cho thấy một thế hệ người Việt đầy khát khao và đầy hoài bão, trước kỷ nguyên hội nhập toàn cầu” - Chủ tịch Hội Nhà văn TP.HCM bày tỏ.

PGS.TS Ngô Thị Phương Lan - Hiệu trưởng Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM và nhà văn Trịnh Bích Ngân - Chủ tịch Hội Nhà văn TP.HCM, trao giải Nhì cho các thí sinh.

Nhà văn Bùi Anh Tấn - Tổng Biên tập Tạp chí Văn Nghệ TP.HCM - trao giải Ba cho các thí sinh.

Phát động Giải thưởng năm 2023

Tại buổi lễ, Ban Tổ chức đã vinh danh và trao giải cho 44 tác phẩm xuất sắc ở 3 thể loại. Trong đó, tác giả Cầm Văn Lương - Trường ĐH Sư phạm Trung ương, Hà Nội với tác phẩm *Chuyến bay tháng 12* đã giành giải Nhất ở thể loại truyện ngắn. Giải Nhất thơ và tản văn được trao cho tác giả Trần Văn Thiên - Trường ĐH Y Dược TP.HCM, với chùm thơ *Soi mình lên nước mắt, Giữa lòng đêm, Bay trên đôi dương liễu* và tác giả Trần Thị Thùy Dung - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, cùng tản văn *Uống trà với lòng mình*.

Các tác phẩm đoạt giải Nhất, Nhì, Ba của cuộc thi đã được Ban Tổ chức xuất bản thành ấn phẩm *Khởi nghiệp Văn chương* do NXB ĐHQG-HCM ấn hành.

Phát động Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2023, TS Phan Thanh Định - Phó

Hiệu trưởng Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, Trưởng Ban Tổ chức cuộc thi, cho biết kết quả của Giải thưởng Văn học trẻ năm 2022 là một tín hiệu vui và niềm tin vào sức sáng tạo văn chương của thế hệ trẻ ngày nay. Đây chính là cơ sở để Ban Tổ chức tiếp tục phát động Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2023.

“Cùng với những trang văn, những niềm bộc bạch bằng ngôn từ, thế hệ trẻ cũng như bất kỳ ai trong chúng ta cũng có thể vượt qua những khủng hoảng tinh thần và đứng vững trước cuộc sống. Hơn nữa, đứng vững bằng một tình yêu con người, yêu cuộc đời đầy say mê và hân hoan. Ban tổ chức hy vọng cuộc thi tiếp tục thu hút đông đảo học sinh, sinh viên đang học tập tại các cơ sở giáo dục trên cả nước tham gia” - TS Phan Thanh Định nhấn mạnh.

Hưởng ứng đợt phát động này, nguyên Phó Thủ tướng Thường trực Trương Hòa Bình đã gửi bài thơ do chính ông sáng tác để cổ vũ cho cuộc thi. TS Phan Thanh Định thay mặt nguyên Phó Thủ tướng Thường trực đọc bài thơ này:

*“Khởi nghiệp văn chương đầy khát vọng
Hiền tài đất nước rực tinh hoa
Tao đàn hội tụ tài năng trẻ
Văn chương, xướng họa đạo thi ca.*

*Nhân văn Thi xã tràn cảm hứng
Mảnh đất văn chương rực nắng hồng
Thanh xuân sức trẻ duyên và nghiệp
Hoài bão ước mơ lửa cháy bùng”.*

Thí sinh gửi tác phẩm dự thi từ ngày 1/4-31/7 qua hộp thư: vanhocotre@vnuhcm.edu.vn hoặc website www.vanhocotre.vnuhcm.edu.vn

Cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022 do ĐHQG-HCM tổ và chức phối hợp thực hiện với Hội Nhà văn TP.HCM, Chi nhánh miền Nam Nhà xuất bản Hội Nhà Văn, Tạp chí *Văn Nghệ TP.HCM*. Được phát động từ đầu tháng 7/2022, chỉ trong 3 tháng, Ban Tổ chức đã nhận được trên 1.000 tác phẩm từ sinh viên, học sinh của 36 tỉnh, thành trong cả nước.

Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM nhằm khơi dậy năng lực sáng tạo nghệ thuật ngôn từ cho học sinh, sinh viên. Đây vừa là sân chơi sáng tạo tinh thần nhiều ý nghĩa vừa là diễn đàn để học sinh, sinh viên thể hiện thông điệp nhân văn, trách nhiệm với cộng đồng, góp phần lan tỏa nhận thức, tình cảm tích cực đến giới trẻ và toàn xã hội ■

KHỞI NGHIỆP VĂN CHƯƠNG - VẠCH XUẤT PHÁT TẠO NHIỀU HỨNG KHỞI CHO SÁNG TẠO*

Trịnh Bích Ngân

Giải thưởng Văn học trẻ 2022 với chủ đề “Khởi nghiệp văn chương”, do ĐHQG-HCM tổ chức, đã khép lại trong sự hài lòng nhất định của Ban tổ chức lẫn Ban giám khảo. Từ những tác phẩm dự thi của học sinh - sinh viên trên cả nước, Giải thưởng Văn học trẻ 2022 đã thu được kết quả tương đối khả quan ở cả ba thể loại: tản văn, truyện ngắn và thơ.

Một thế hệ đầy khát khao

Văn chương vốn là một hành trình không có đích đến cuối cùng, nhưng lại có thời điểm bắt đầu với nhiều hứng khởi và hy vọng. “Khởi nghiệp văn chương” có thể xem như vạch xuất phát đánh dấu một hành trình mới vừa tạo sự hưng phấn để chúng ta chào đón những tìm kiếm mới, những tiếng nói mới, những gương mặt mới.

Thanh xuân, quãng đời quý báu trong cuộc đời mỗi người. Thanh xuân mơ mộng, thanh xuân bông bột, thanh xuân vấp vấp, thanh xuân hăm hở và thanh xuân cũng nhiều những trở trờ, hoang mang... tất cả, đều trở thành chất liệu rạo rực và mơn mẩn trên từng trang viết. Đọc tác phẩm của họ, vẫn còn không ít chập chững, vụng

về không thể tránh khỏi của bước đi ban đầu, nhưng thực sự quyến rũ bởi sự chân thành, sự trong trẻo và cả sự bộn bề, ngổn ngang của cuộc sống, của hiện thực mà không chỉ những người trẻ mới đối diện và tìm cách xoay trở. Những ý tưởng không rập khuôn, những suy tư không ngần ngại, những câu chữ không diêm dúa nhằm diễn đạt một cách chân thật... cho thấy một thế hệ người Việt đầy khát khao và đầy hoài bão, trước kỷ nguyên hội nhập toàn cầu.

“Khởi nghiệp văn chương” đã mở một cánh cửa, và họ ulla đến với văn chương bằng sự sôi nổi trẻ trung khiến không khí háo hức lan tỏa. Không chỉ từ hai đô thị lớn Hà Nội và TP.HCM, mà từ nhiều địa phương khác như An Giang, Hưng Yên, Quảng Trị... cũng tụ hội với những

“ Giải thưởng văn học trẻ 2022 như món quà văn chương đầu đời, có lẽ không chỉ của những cây bút trẻ. Nâng niu món quà văn chương đầu đời, để hiểu rằng 'Khởi nghiệp văn chương' là một dấu ấn khó phai trên con đường sáng tạo rất dài và rất xa. ”

bút danh mới lạ cùng những bày tỏ, gửi gắm, tha thiết, ân cần. Không chỉ sinh viên khoa văn mà sinh viên ngành ngoại thương, y dược, cảnh sát... cũng góp mặt với nhiều sáng tác mang đậm dấu ấn cá nhân.

Món quà văn chương đầu đời

Ở thể loại tản văn, nhiều cây bút trẻ đã trải lòng mình với con chữ không chỉ để bộc bạch mà còn muốn được gửi gắm và sẻ chia. Cây bút trẻ Trần Thị Thùy Dung có *Uống trà với lòng mình* nhiều thao thức tuổi trẻ. Đây phải người già tìm đến chén trà để trầm tư, mà người trẻ cũng có cách uống trà khá thú vị. “Một con người khi đứng trước gian khó của cuộc đời cũng như khi lá trà bắt gặp nước nóng vậy. Nếu can đảm đối mặt thì lá trà ấy sẽ tạo nên thứ nước trà đậm vị, ngát hương. Nhưng nếu lá trà ấy không dám xông pha cùng nước nóng thì lá trà vẫn sẽ chỉ là lá trà, không hơn không kém”. Cây bút trẻ Trần Thị Thùy Dung không lạm bàn trà đạo, mà mượn chuyện uống trà để bày tỏ khí chất dám sống của người trẻ trước cuộc đời “kể không dám nếm thử vị đắng chát, sao có thể thưởng thức được dư vị ngọt thanh, tinh tế đằng sau đó”.

Ở thể loại truyện ngắn, cho thấy người viết trẻ nỗ lực tìm những hình thức thể hiện phù hợp với những ý tưởng, không những tránh lối mòn quen thuộc mà còn mạnh dạn tìm kiếm lối đi mới mẻ mà mình háo hức khám phá. Các thành viên giám khảo ở thể loại truyện ngắn ít nhiều bối rối khi chấm điểm và xếp thứ hạng. Bởi sự chênh lệch giá trị văn chương giữa nhiều truyện ngắn có thứ hạng liên nhau là khá nhỏ, thậm chí là rất nhỏ. Sau nhiều cân nhắc, chúng tôi chọn cây bút trẻ Cầm Văn Lương (Aiden) với *Chuyến*

bay tháng Mười Hai ngồn ngộn thương nhớ, thương người bạn gái bên cạnh và nhớ người cha đã khuất. Cái bối cảnh ngộ chừng ngọt ngào trong tác phẩm, đã không giam cầm đôi chân tuổi trẻ mà lại chấp cánh cho những dẫn vật trưởng thành. Bóng dáng người cha và con ngựa Bạch Lộ trên cánh đồng tối thẫm nơi cố hương thơ ấu, cứ hiện lên trong tâm trí chàng trai như những thước phim âm bản về chuỗi ngày cơ cực âu lo. Thế nhưng, ký ức buồn bã càng khiến chàng trai thêm trân trọng người bạn gái thích trải nghiệm để có được câu chuyện chính mình, dấu chông gai và thử thách vẫn chưa thể tiên liệu phía trước. *Chuyến bay tháng Mười Hai* là chuyến bay được chọn lựa của tuổi trẻ với niềm tin ở hành trình phía trước.

Ở thể loại thơ, dễ nhận ra nỗi niềm day dứt của thanh xuân trước mưa nắng cuộc đời. Cây bút trẻ Trần Văn Thiên có một chùm thơ viết từ những nỗi ám ảnh. Không cần uốn lượn từ ngữ cũng không cần cầu kỳ hình ảnh, ba bài thơ *Soi mình lên nước mắt*, *Giữa lòng đêm* và *Bay trên đôi dương liễu* thuyết phục người đọc bằng nhịp điệu run rẩy của trái tim đa cảm. “Kể nhà quê trong xiêm áo thị thành” đã hồi tưởng “Mẹ gọi giấc mơ bằng hương cau nở muộn” mà nghe bao hoài niệm đất mình đi qua tháng năm bịn rịn. Tác giả trẻ Trần Văn Thiên chất chiu khoảnh khắc “Nơi đôi mắt làng chỉ một ô cửa còn thức/ Đóa hoa nở nghẹn từng cánh phù dung” để tự mình thắng thoát “Ngày mai vùn vụt đoàn tàu xé gió/ Buổi sáng rỗng những khuôn mặt người/ Giữa vời xa tìm đâu khuôn mặt mẹ” và để cùng mọi người bằng khuâng “Bóng chiều trôi từ vạn kiếp trước/ Những vật rùng trong sương vọng bài thơ nhân nghĩa”.

Giải thưởng văn học trẻ 2022 như món quà văn chương đầu đời, có lẽ không chỉ của những cây bút trẻ. Nâng niu món quà văn chương đầu đời, để hiểu rằng “Khởi nghiệp văn chương” là một dấu ấn khó phai trên con đường sáng tạo rất dài và rất xa. Không thể đoán định bao nhiêu cây bút trẻ hôm nay sẽ còn theo đuổi nghiệp viết trong tương lai, nhưng các bạn đã rời vạch xuất phát, hãy mạnh dạn tiếp tục bước đi với văn chương.

Hãy mạnh dạn tiếp tục bước đi với văn chương, để tìm giá trị bản thân, để thấy tri âm hạnh ngộ, để gặp duyên nợ nhân gian ■

.....

(*) *Trung đề bài viết do Ban Biên tập Bản tin ĐHQG-HCM đặt.*

UỐNG TRÀ VỚI LÒNG MÌNH

Trần Thị Thùy Dung

(Giải Nhất cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022)

"Chào bạn, lâu rồi không gặp..."
Cuộc gặp mặt đã bắt đầu như thế đấy.

Vào một buổi chiều cuối tuần, tìm một quán trà đạo yên tĩnh trong con hẻm nằm giữa lòng thành phố, chọn một chiếc bàn nhỏ nơi góc phòng, tự tay pha một ấm trà thơm nóng và mời một người bạn đi cùng. Hôm nay tôi có hẹn với một người, một người mà đã rất lâu rồi tôi chưa có cơ hội được hỏi thăm và trò chuyện - Lòng mình.

Tôi xem cuộc hẹn này như là một cuộc gặp gỡ của những người bạn lâu năm. Có thể vừa thoải mái cùng nhau thưởng thức ly trà vàng óng thơm hương vừa trò chuyện về những điều xảy ra trong cuộc sống muôn màu này.

Mọi thứ đã được chuẩn bị xong. Trà cụ đã

vào đúng vị trí, nước đã bắt đầu đun, lá trà đã được cẩn thận lấy ra và cuộc trò chuyện vẫn tiếp tục tiếp diễn như cách mà nó bắt đầu.

Bồng Lòng mình nhìn những trà cụ trên bàn và nói nhỏ với tôi: "Uống trà thôi mà sao phải cầu kỳ đến vậy?". Nhiều người e ngại sự cầu kỳ mà từ chối tìm đến trà đạo. Từ dụng cụ pha, nào là chén tống, chén quân, lược trà, khay trà... Đến pha trà phải theo các bước tráng ly, đánh thức trà, hãm trà, rót trà. Mỗi một bước đều mang những nguyên tắc khác nhau, thể hiện cho văn hóa thưởng trà tinh tế và thanh tao. Tôi gọi đây là sự tiếp đón đầy trân trọng và nồng nhiệt, chào đón những lá trà đã đến sau cuộc hành trình dài. Uống trà đạo là để cảm nhận sự trân trọng trong từng khoảnh khắc. Trân trọng lá trà, trân trọng từng đợt trà, trân trọng thời gian thưởng trà, trân

trọng người bạn trà đối diện. Người Nhật có một thuật ngữ: "Ichigo Ichie" nghĩa là "Một thời điểm, một cuộc gặp gỡ". Ý chỉ mỗi cuộc gặp gỡ, mỗi thời khắc đều rất đáng quý, bởi nó sẽ không bao giờ lặp lại. Thế nên, hãy chào đón mỗi thời khắc xảy ra trong cuộc đời mình bằng sự trân quý nhất, để mỗi một việc diễn ra đều có ý nghĩa. Bởi chúng ta ai cũng không muốn sự sống trôi qua một cách tạm bợ.

Lòng mình nói với tôi: "Nước sôi rồi, sao cậu vẫn chưa pha trà?". Trà đạo dạy tôi rằng: có một số việc trên đời này không vội được. Uống trà là thế, phải đợi, đợi đúng mùa, đợi nước đủ nóng, đợi thời gian ủ trà đủ ngon, đợi lòng mình đủ bình yên, đợi người bạn trà tâm giao. Cuộc sống này vẫn luôn vận hành, hoạt động theo sự quay cuồng, vội vã. Vội đến, vội đi, vội gặp gỡ, rồi lại vội chia ly. Tại đây, trà sẽ chỉ bạn cách đợi chờ, cách đón nhận mọi khoảnh khắc một cách trân trọng. Chờ nước đủ ấm rồi, ta sẽ pha. Chờ thời cơ đến rồi, đây là lúc để nắm bắt. Đợi lòng mình đủ yên tĩnh rồi, mọi chuyện đều trở nên đạm nhiên.

Lòng mình nói với tôi: "Những đợt trà sau phải ủ lâu hơn". Bởi vì ở đợt trà đầu tiên, khi mới bắt gặp nước nóng sau một cuộc hành trình dài, trà sẽ hòa mình một cách mạnh mẽ. Bao sự bất ngờ, bao sự gắt gỏng đều thể hiện một cách mãnh liệt. Vậy nên lúc đầu chỉ nên cho trà và nước gặp nhau nhanh thôi. Sau lại, khi đã qua mấy lần gặp gỡ, trà cũng đã hiểu tính khí, độ nóng của nước. Thế là đối xử với nước nhẹ nhàng hơn, trầm lắng hơn và sâu sắc hơn. Tôi cảm tưởng như một con người khi đứng trước gian khó của cuộc đời cũng như khi lá trà bắt gặp nước nóng vậy. Nếu can đảm đối mặt thì lá trà ấy sẽ trở tạo nên thứ nước trà đậm vị, ngát hương. Nhưng nếu lá trà ấy không dám xông pha cùng nước nóng thì lá trà vẫn sẽ chỉ là lá trà, không hơn không kém. Con người khi tuổi trẻ đối mặt với trắc trở thường bông bột, nóng nảy. Nhưng khi đã trưởng thành và được tôi luyện thì ắt sẽ dùng sự nhẹ nhàng và suy nghĩ thấu đáo để đối mặt với mọi chuyện.

Lòng mình nói: "Trà càng nóng, hương tỏa ra càng thơm". Bởi thế mà người ta thích thưởng thức trà khi nóng, một chén trà nguội được đánh giá là mất vị ngon của nó. Nước càng nóng, trà càng hương. Đường càng gập ghềnh trắc trở, càng thử được sức bền của đôi chân. Việc càng khó, càng khẳng định độ bền bỉ của một người. Hoàn cảnh càng gian nan, điều tốt đẹp càng được tôn vinh, tỏa sáng. Thật ra ngôi sao kia cả ngày hôm ấy chẳng đi đâu cả, nó vẫn ở đó. Vậy tại sao ban ngày lại không thấy? Bởi vì, ánh sáng của nó chỉ có thể nhìn thấy khi nền trời tối đen. Mong bạn nhận ra rằng, mỗi khó khăn xảy ra đều là cơ hội để bạn đạt

được điều gì đó. Một bài học, một kinh nghiệm hoặc biết đâu đó sẽ là cơ hội để bản thân tìm ra và khẳng định chính mình.

Lòng mình nói với tôi: "Có rất nhiều lựa chọn, sao lại là trà?". Trà có một thách thức thú vị thử lòng người. Thử thách ấy là: vượt qua sự đắng chát để cảm nhận sự thơm ngọt.

Ngậm đầu tiên sẽ thấy đắng chát, sau đó mới thấy dư vị ngọt nhẹ nơi cuống họng. Uống trà là thế, kẻ không dám nếm vị đắng chát sao có thể thưởng thức được dư vị ngọt thanh, tinh tế đằng sau đó. Mọi sự trên đời đều như vậy, mọi việc càng như thế. Muốn bắt gặp được khoảnh khắc tuyệt vời trong bình minh của ngày mới thì người phải dậy trước khi mặt trời ló dạng. Nếu muốn nhìn thấy nụ mai vàng e ấp vào ngày xuân năm nay thì hẳn mùa hè năm trước người đã chăm lo cho từng cành cây. Để được tung cánh đến khung trời mà bản thân từng ao ước như hiện tại thì cô cậu học trò này đã miệt mài chăm chỉ từ nhiều năm trước. Có trải qua sự cực khổ trong gieo trồng mới thêm trân quý trái ngọt sau này.

Cuối cùng, uống xong một chén trà, Lòng mình nhìn tôi và hỏi: "Cậu cảm thấy thế nào?"

Câu hỏi đến một cách thật đột ngột, nói sao nhỉ? Tôi cảm tưởng như cậu là mùa hè, rất quen thuộc nhưng chẳng thể nào hiểu hết. Như mặt biển, lúc lặng gió yên bình, khi ào ào sóng vỗ. Như chiếc chuông gió treo trước cửa, chỉ cần một cơn gió nhẹ nhàng thổi qua cũng sẽ dễ dàng lay động. Như những phím đàn kia, khẽ chạm nhẹ, âm vang đáp lại. Tôi bỗng muốn nhìn cậu thật kỹ, lắng nghe lời của cậu thật cẩn thận. Âm thanh mà tôi rất khó để nghe được khi hòa lẫn vào cuộc sống hối hả ngoài kia. Nghe để chắc chắn rằng, cậu vẫn ở đó, vẫn cất tiếng nói của mình hằng ngày. Chỉ là, tiếng nói ấy quá nhỏ nhẹ và ngại ngùng, duy có tĩnh lại mới nghe rõ được. Nhưng ổn rồi, giờ tôi đã có thể nghe lòng mình cất tiếng.

Nghe xong, Lòng mình nhìn tôi và nở nụ cười.

Phải chăng chúng ta vẫn luôn tự nhắc nhở phải nhớ rất nhiều điều mà bản thân cho là quan trọng nhưng lại quên cuộc hẹn với lòng mình. Người bạn ấy vẫn ở đây chờ bạn đến để cùng thưởng thức một ngụm trà, cùng lắng nghe những lời thì thầm của cuộc sống.

Nếu một lúc nào đấy, bầu trời này dường như xám xịt hơn mọi khi, tiếng của cuộc sống dội lại bỗng dưng quá ồn ào với bạn, cảm thấy những bước chân hôm nay sao mà mệt mỏi, nặng nề hay ngay khi bạn thấy cần dừng lại đôi chút. Lúc đấy, hãy thử mời lòng mình một ly trà ấm.

Uống một ngụm trà, lắng lại, nghe âm thanh của cuộc sống, âm thanh của lòng mình... ■

Ngoại ời

Mai Bảo Trân

(Giải Nhì cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022)

Mận quen gọi bà Tư bán xôi bên kia đường, bà Bảy bán tạp hóa hay bất kỳ người bà nào vô tình bước ngang qua đời Mận bằng cái tên thân thuộc: Ngoại. Hai tiếng "Ngoại ời!" đau đáu, khắc khoải như Mận đang cố nhặt nhạnh từng mảnh âm thanh vụn vỡ chắp vá tâm hồn toang hoác những vết sẹo chưa kịp lành miệng.

Trong ký ức tuổi thơ chồng chéo, Mận định ninh mình đã gọi "Ngoại ời" khi những con chữ bập bẹ đầu tiên trôi tuột khỏi cổ họng. Mận lớn lên nhờ bàn tay thô ráp, chai sần của Ngoại, bằng tiếng gọi "Ngoại ời" ngọt lịm mỗi khi khát sữa hay những hôm trái gió trở trời. Với Mận, hai tiếng "Ngoại ời" gói ghém biết bao kỷ niệm mà mỗi lần cất lên, Mận cảm nhận được hơi thở phả ra ấm nóng phảng phất mùi dầu gió của Ngoại.

Cuộc đời Ngoại là những chuyến đi dài. Ngoại đi qua năm tháng chiến tranh ác liệt, đi qua sương gió cuộc đời in hằn những nếp nhăn chảy xuống nơi gò má. Những buổi chiều mưa rả rích, Mận hay rúc vào nách Ngoại nghe Ngoại kể nhiều câu chuyện băng quơ không đầu không cuối. Mùi dầu gió cay nồng đưa Mận đến miền ký ức xa xăm. Mận thấy mình đứng trước căn nhà lá xập xệ, mốc cời. Mận tưởng chừng chỉ nay mai, bốn vách lá ẻo ợt sẽ đổ ụp lên gia đình còng queo đang mãi miết chạy trốn cái đói. Có hôm, Mận đứng trên ghe thóc chòng chành nhìn Ngoại vật lộn với con nước chảy xiết nuôi sáu miệng ăn. Nước xô sóng quật vào ghe ướt sũng mấy bao thóc. Người phụ nữ mang tên Ngoại vẫn chắc tay chèo. Mận sụt sịt, hai tiếng "Ngoại ời!" nghẹn lại trong cổ họng. Câu chuyện của hai mươi mấy năm về trước hiện lên sống động như chỉ mới ngày hôm qua.

Mận nghĩ mình đã đánh mất bà Ngoại trong những hôm Mận để Ngoại ngồi một mình. Nếu có cố mấy thời gian trong truyện hồi bé Mận hay đọc, Mận sẽ lập tức quay về ngồi cạnh Ngoại trong những buổi chiều buồn hiu. Từ ngày ông ra đi đột ngột, căn nhà bỗng trở nên trống huơ trống hoác, nhìn trước nhìn sau cũng chỉ thấy bóng Ngoại lủi thủi. Ngoại thường vịn cái lương thật to để trong nhà có tiếng người. Đôi lúc, Mận bắt gặp tấm lưng Ngoại lặng lẽ trước hàng ba đánh rơi tiếng thở dài ứ hự. Mận mãi bận đuổi theo mấy viên bi lăn lóc ngoài sân nên không kịp hỏi có phải Ngoại đang buồn phiền hay suy tư điều gì.

Những câu chuyện phủ bụi thời gian không còn đủ sức giữ chân Mận lại. Ngồi một mình không mấy dễ chịu. Mận nhận ra điều này khi cái nắng chiều vàng vọt len lỏi qua khung cửa sổ phòng trọ hăng mùi rỉ sét. Mận thèm nghe Ngoại kể chuyện con thần lùn cụt đuôi hay ông kẹ núp sau cánh cửa. Khoảnh khắc ấy Mận chỉ muốn nhảy vào bức tranh chỉ có mình Ngoại, ôm ghì lấy Ngoại. Ngồi một mình khi ánh hoàng hôn đang bước lùi về phía chân trời không dễ chịu, nhiều câu chuyện còn dang dở nhưng con chữ mắc kẹt nơi đáy lòng không biết nói cùng ai.

Tháng nào Mận cũng về quê mấy bận. Về vì Sài Gòn hối hả khiến Mận mệt nhoài và hình như, Mận về để nín kéo điều gì đó đang sắp mất đi. Mận lơ mơ cảm nhận được khi Ngoại ra ngóng ở cửa nhìn Mận thắc mắc sao con Tư đang đi làm trên thành phố mà bỏ về nhà. Bà Ngoại lúc nhớ lúc quên. Tấm xong Ngoại mặc lại bộ quần áo cũ. Chiều tối, Ngoại múc gạo nước mưa ngoài lu khuấy sữa mà không buồn đun lên. Đời người có hai lần trẻ con. Khi sinh ra là đứa bé lạ lẫm với thế giới, lúc về già lại một lần nữa hóa thành trẻ thơ. Mận trộm nghĩ khi Ngoại đang chăm chú nhìn bé Bồng nhà hàng xóm chơi đuối bắt ngoài sân.

Mận không ghi lại đó là ngày tháng năm nào, chỉ nhớ là một chiều mưa buồn ảo não. Nhà Ngoại bỗng dưng đông đúc lạ thường, kẻ ra người vào tấp nập. Có những người Mận chưa gặp bao giờ nhưng Mận cũng không buồn để tâm tới. Ruột gan Mận quặn lên từng cơn như có ai cầm con dao lục nhách cổ khứa mãi miết. Lòng Mận như tấm vải bị xé toạc với lỗ chỗ đang rỉ máu. Ngoại đi không kịp dặn Mận khóa cửa nhà, cho bày gà ăn hay hâm lại mấy con cá bóng kho lạnh tanh sau bếp. Mận bàn thần nhìn đi ảnh Ngoại đặt cạnh ông. Từng mảnh ký ức về bà Ngoại giã giũa, Mận với tay bắt lấy khoảnh khắc hai bà cháu ngồi cạnh nhau nhưng vụt biến mất. Có phải Ngoại chán ngồi một mình nên đã rủ ông chống gậy đi đến nơi nào? Từng đoạn quá khứ đẹp đẽ ủa về bị nước mắt làm nhoè đi, méo mó, vụn vỡ. Mận ngã quỵ xuống nền gạch lạnh buốt, hai tiếng "Ngoại ời!" thiêm thiếp bật ra nhưng lại rơi tõm vào không gian đen ngòm, đặc quánh.

Ngày mai trời lại hừng nắng và cuộc sống cứ thế tiếp diễn. Mận tiếp tục bước đi trên con đường quanh hiu vắng bóng Ngoại. Bà Ngoại vẫn sống trong ký ức của Mận với tiếng gọi "Ngoại ời!", trong hình ảnh bất kỳ người bà nào Mận vô tình bắt gặp trên đường ■

BƯỚC QUA MÙA GIÓ

Nguyễn Thanh Phú

(Giải Nhì cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022)

Mùa gió chướng ở quê mang theo hơi muối biển mặn mòi, mùa gió nam, gió bắc, những đợt gió kéo về mang theo những ký ức riêng biệt, khó quên. Mà phải công nhận hồi đó ngu thấy mờ, dại hoài mà cũng không biết gió nào là gió nào, gió bắc lộn qua gió nam, gió nam lộn qua gió nồm, gió nồm lộn qua gió chướng, riết bị ngoại rầy: "Ba lớn mà ngu hoài, có bấy nhiêu cũng không nhớ, lớn lên biết làm gì mà ăn". "Thì con làm mướn để sống chớ sao", "Cha mày, làm mướn biết chừng nào khá nổi con".

Nhớ mùa gió nồm năm đó giàn mướp mọc sát mé rào nhà dì ba Thủy, mới đầu tính nhổ bỏ vì sợ bò qua mé ranh rồi mắc công sanh chuyện, thấy dây mướp cũng tốt mới bèn rẽ nên để luôn. Lâu ngày không để ý, trải qua mấy cơn mưa lớn ai ngờ dây mướp bò lan tới cây mận khô sát bờ bên kia, bông vàng hoe trên ngọn cây, trái thì lủng lẳng thấy mắc ham. Bữa chiều chạy qua bắt con gà mái đẻ dưới bụi chà là, dì ba thấy nên hú vô cho vài trái mướp hương nấu canh tép đất, thằng nhỏ cảm ơn lia lịa rồi ôm mấy trái mướp chạy đi. Má ở ngoài sau đang chắt nước cơm thấy thằng nhỏ chạy lẳng xăng nên rầy: "Làm gì như ma đuổi vậy, nước sôi nè nghe chạy cho cổ phồng sặc trơn cái mình mày đó". Thằng nhỏ khoe với má dì ba cho mấy trái mướp nấu canh nên sẵn nhóm lửa bắc nồi nước sôi, cha câu lươn còn sót mấy con tép đất bung ra đâm cho nhừ rồi bỏ vô nấu cho ngọt nước.

Bữa cơm chiều quây quần vài ba người mà vui, má kêu với ra đằng sau hú chị hai đi ăn cơm, mâm cơm giản dị với mẻ cá kèo kho lạt đậm vài trái ớt hiểm cay cay, tô canh mướp thơm phức ngon hết sảy. Cha húp sồn sột coi bộ ngon dữ ừ, má thấy vậy cũng lắc đầu: "Cha mày đi ăn nhà hàng nhà hiếc chắc người ta cười chết".

Mùa gió chướng mấy người trồng thuốc cá nhiều lắm. Chị hai năm đó cũng lớn, mà ngặt nhà nghèo nên nghỉ học đi làm mướn nuôi đứa em nhỏ đi học. Cha má thấy buồn cho đứa con gái, nước mắt lưng tròng nhưng cũng đành cắn răng chịu đựng, khổ quá biết làm sao bây giờ. Nhà ông Út Ràng trồng thuốc cá mấy

công đất, tới mùa làm cỏ hay kêu chị hai đi làm, chưa tới vụ là "đặt cọc" trước rồi: "Tới làm cỏ hú con nghen ông Út, không kêu con giận đó nghen". Chiều nào cũng làm tới gần tối mới đi, mồ hôi ướt nhẹp hơi rình, nắng chang chang mà chui tuốt vô nhỏ đám cỏ cú bị mấy con ong ruồi chích sưng mắt la làng, về nhà bỏ cơm không ăn nổi. Tội nghiệp chị hai lúc nào cũng cố gắng, dặn thằng em ráng học cho giỏi, chị hai lo được, cha má cũng lớn tuổi mà còn chưa được nghỉ ngơi, không biết mai mốt lấy chồng rồi ai lo cho cha má, nghĩ tới đó thấy buồn hiu. Có khi đi mần cả ngày mà về nhà phải bắc nồi cơm, ra sau nhà hái vài trái cà vô kho cá ăn bữa cho qua bữa, nhiều khi cha má đi về trễ cũng ráng đợi chứ không dám ăn trước. Cha má cũng hiểu nên kêu tụi nhỏ đói thì ăn khỏi đợi nhưng chị hai hông chịu, nói ăn chung cho vui cửa vui nhà.

Năm đó mùa mưa lớn dữ dội, mấy công dưa hấu nhà ông Ba Già bị ngập, thuốc cá năm đó giá rẻ nên ông Út không trồng, đất bỏ không, chị hai lại không có việc làm. Nghèo mắc cái eo là có thiệt chứ giỡn chơi, đã khổ mà cha còn bị té gãy chân nên ở nhà không đi mần được, má ở nhà phải lo cho cha thuốc thang, trông coi nhà cửa trong ngoài. Bữa cơm chiều buồn hiu, mấy con bìm bịp trong bụi mấm kêu vang vọng nghe buồn não ruột. Má nói vu vơ: "Thấy khổ quá lấy chồng cho rồi", chị hai thì cười hề hề: "Lấy chồng về cạp đất mà ăn".

Mấy tuần sau có bà Năm trong xóm qua nhà má làm mai cho chị hai lấy chồng Đài Loan, mới đầu thấy sợ sợ vì nghe bên bên đánh đập ghê quá nên má từ chối, chị hai đứng trong buồng nghe ráo. Bà Năm đi rồi chị hai chạy ra hỏi má sao không đồng ý cho chị đi, má rầy chị một chập, nói nghèo thì nghèo chớ không bán con tha hương cầu thực nơi đất khách. Chị hai khóc thút thít, ai biết nhà mình nghèo quá chi, con thương cha má chứ cũng đâu muốn bôn ba như vậy, chị hai năn nỉ má riết mà vẫn không chịu. Mấy ngày sau ngày nào bà Năm cũng qua năn nỉ, dụ ngọt kêu má cho chị hai đi lấy chồng nước ngoài, đã khổ mà còn chảnh là đói nghe con, nói mãi riết coi bộ má cũng

lung lay, chị hai đảm bảo nếu không ổn là chạy địa liền.

Buổi chiều hôm đó má đồng ý cho chị hai đi, hai mẹ con vô buồng xếp đồ bỏ vô cái túi xách cũ kĩ trên kệ tủ cho chị hai đựng, má nói cái túi này là của hồi môn của má hồi xưa khi lấy cha, bảo quản cho kĩ, mất là liệu hồn. Cha nằm trên bộ ván ngựa về mặt buồn buồn, trên cái bàn có đĩa rau muống luộc với cá kho đây không ai ăn. Thăng út ngồi chờ hờ cho ho ngoài bậc thềm vuốt ve con mèo về mặt buồn rười rượi. Chị hai với má khệ nệ bước ra, má hỏi ra đầu ngõ lệ để xe lại rước thì đi cho kịp. Thăng út khóc thút thít không muốn chị hai đi, chị hai hứa mai mốt địa mua bánh nhóc luôn, con trai không được khóc. Chị hai từ biệt cha má rồi chạy riết ra xe, cha trong nhà dòm ra nét mặt buồn so, má đứng cho tới khi chiếc xe mất hút sau cầu Chà Và mà nước mắt ròng ròng. Ăn cơm nổi gì nữa mà ăn, không biết con hai đi rồi biết chừng nào địa. Má nói có dặn nó khi nào không ổn thì dọt liền. Bữa cơm chiều cũng như mọi khi nhưng sao không khí nặng nề. Thăng út nói: "Mai mốt con ráng học giỏi để chị hai với cha má khỏi cực nữa hen". Bà ngoại nghe tin chị hai đi lấy chồng xa xứ rầy cha má quá sức, mấy ngày liền không thêm qua chơi.

Mà cũng nhanh dữ dần, mới đó mà gần một năm rồi, đây mướp ăn mấy mùa mà chưa thấy chị hai biên thư gửi về, cha lo quá nên kêu má qua nhà bà Năm hỏi han coi sao. Bà Năm ừ ơ dĩ dầu nói từ từ nó gọi về chứ làm gì mà như nước sôi đổ vô quần vậy, má về mặt buồn tui nghĩu vô tuốt trong buồng không thêm nói chuyện với ai hết. Mấy tháng chị hai đi, ở nhà cha hay bắt ba khứa hay bỏ tọt cặp mảy bờ lảng mỗi khi trời mưa, má trông mấy bụi rau sau hè nên sáng nào cũng đem ra chợ bán, sống lay lắt qua ngày cũng xong. Ban ngày làm lụng vậy chứ tối địa nằm ngủ là mánh hở chị hai, lo không biết nó sống có tốt không, có bị người ta ngược đãi không, nghĩ tới cái hồi hận, phải chi hồi đó cứng rắn một chút không cho chị hai đi chắc giờ tốt hơn.

Mùa gió bắc năm nay lạnh quá má hen, nghe đầu thuốc cá lên giá nên ông Út trông lại rồi, nhắc tới thuốc cá làm má nhớ tới chị hai, phải nó ở đây chắc giờ "đặt cọc" đi làm cỏ rồi. Má sai thăng út lừa bày vệt vô chuồng, cắt phụ má ít rau ngâm vô lu nước sáng ra chợ bán, đi ba kêu ú ớ qua cho mấy trái bầu về luộc chấm cá ăn. Má la thăng út chạy xồng xộc nên mấy con chó nhà thím Tư sủa um sùm, thăng nhỏ nói đi đường tắt chỗ mé ranh mà chó sủa gì, ngó ra thì thấy bóng ai giống con hai về. Cha với má chạy ra đứng dòm coi phải không, sợ nhìn lầm người ta cười chết. Người đi lại càng gần thì ra chị hai thiệt, cha má mừng hóm

chạy lại ôm con khóc hự hự, thăng út đứng cười nói làm gì khóc như đám ma vậy. Má dất chị hai vô bộ ván ngồi hồi han đủ thứ, hỏi mấy năm nay sống làm sao, làm gì không nghe tin tức, rồi bữa nay sao tự dưng trở về thành linh vậy. Chị hai nói cả năm nay đâu có đi nước ngoài gì đâu, xe lên tới Sài Gòn đậu vô quán cho ăn uống, tiêu tiểu, chị hai nghe mấy người trong quán bàn về mấy vụ đi nước ngoài lấy chồng rồi bị đánh chết ở bến, chị hai sợ quá trốn chạy không theo xe đi nữa. Nhờ hiền lành, dễ thương nên chị xin vô mấy quán ăn làm phục vụ rồi sau đó chuyển sang bán cà phê lề đường, thu nhập cũng khá, giờ về nhà tính mở tiệm tạp hóa nhỏ nhỏ bán cho bà con trong xóm. Nghe kể cha má mừng quá, nhờ ông bà ông vải phù hộ nên không có chuyện gì, nếu không ân hận cả đời. Bà ngoại nghe tin chạy qua hỏi thăm, thấy cháu bình yên vô sự thì cười kha kha, biểu má mai đi chợ mua mấy nải chuối xiêm với mận cặp vệt cúng ông bà, má dạ dạ rồi dất chị hai vô buồng cất đồ.

Cha rủ mấy anh trong xóm đồn cây cắt cái chòi nhỏ nhỏ để chị hai bán tiệm, má đi róc lạt với lá để mai mốt lợp luôn. Cái chòi cắt xong còn thơm mùi cây ngâm thum thum, lá dừa ngai ngái và mấy nuốt lạt không biết của ai mà đều rang đẹp hết sức. Má đi chợ mua đồ linh kính về treo trước cửa, bánh trái, xà bông, dầu lửa đủ thứ. Tụi con nít tụ tập mua bánh kẹo với bong bóng tới ngày, mấy bà trong xóm từ ngày có tiệm chị hai thì bậ đó mua đồ không thêm đi chợ cho xa. Tám bảng treo mé vách ghi mấy người mua thiếu tới không còn chỗ, sợ bán riết đẹp tiệm vì mua thiếu, mà thiếu vài ngày trả liền chó không lâu lác gì, lâu quá đòi thì kỳ thấy mờ.

Một mùa gió nồm nữa lại về, ông Út lâu lâu chọc chị hai, kêu qua nhổ cỏ thuốc cá chơi bậy, chị hai cười rồi nói lại: "Giờ con có tiệm rồi ông Út ơi, không thêm làm mướn nữa đâu". Ông Út cười hề hề hút thuốc phả khói phà phà, mấy người đi làm đồng địa ống quần ướt sũng ghé tiệm chị hai mua chịu bịch muối mai trả tiền, tụi con nít thả diều ngoài đồng bị má rượt vì kêu về ăn cơm mà không nghe. Má ở đằng sau kêu chị hai đóng cửa vô ăn cơm để cá nguội tanh rình, dòm qua cửa sổ hú thăng út địa ăn cơm lệ để tối thui muối cắn. Trên mâm cơm cũng món canh mướp cá kho như năm nào, dề cơm cháy dưới đáy nồi bự tổ cha, thăng út cạo nồi ăn ráo không còn một miếng. Chị hai cười nói với má: "Chắc giờ không còn ai mai mốt lấy chồng nước ngoài ở cái hóc bà tổ này đâu má hen, mà có con cũng loan báo để họ không sa vào cạm bẫy". Cha má cũng cười ừ ừ, thăng út ăn sau rửa chén nên cầm rằm miết, cha ra ngoài hiền uống trà cùng chú Năm, má với chị hai đồn buồng chuối sắp đem vô dúi ■

SUỐI NGUỒN

Châm Minh Trọng

(Giải Nhì cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022)

Ở biển Bắc có con cá kình dài ngàn trượng vẫy đuôi một cái rung chuyển cả trời Nam. Ở trời Nam có con rồng dài ngàn trượng nghiêng một bên trời Nam rung chuyển, vẫy đuôi một lần thì trời Nam té đổ, há mở một xú thì biển Bắc lượn sóng, từ đó mà không biết hai động vật này còn tồn tại không? Lang thang trên biển thấy ông già đánh cá, giờ chẳng thấy con cá nhỏ lớn nào để đủ mưu sinh. Ồi chà, cái tật đó không bỏ được, sự làm biếng của lão đã làm cho cả trời Nam biển Bắc đều vỡ mộng.

I. Ta dựng lên một cái cây, hay cái cây tự dựng lên ta. Hấn cứ đi theo ta mà hỏi về ta. Hấn sơ sinh chưa biết cây bắt nguồn từ đâu? Ta cũng chẳng hiểu cây bắt nguồn từ đâu? Hấn đã hỏi một nhà khoa học, nhà khoa học trả lời: cây chỉ do đất và bàn tay con người tạo thành. Hấn đã hiểu những gì mà hấn đang hiểu.

II. Ta đi hỏi không khí do ai tạo ra? Ta tự hỏi không khí là khả năng tiềm ẩn trong tính linh hay sao? Không khí tạo ra ta hay ta tạo ra không khí. Hàng dài thế kỷ thì không khí trong mỗi sát na vẫn xếp hàng để thay da đổi thịt, có lúc nào sự vận động đó ngừng nghỉ đâu. Thương lắm ru? Ta nhìn về khoảng lặng kia nghe câu chuyện của con cá kình ở biển Bắc và con rồng ở trời Nam thì ta đã biết sự xếp hàng của không khí. Ta tự hỏi sự tiến triển của loài người, sự xếp hàng của không khí còn có mặt chăng? Trong sự khác thường của con người ngày nay, còn là gì những phút giây yên bình như thời xưa. Không khí vẫn xếp hàng đó,

không khí vẫn tách biệt đó, không khí vẫn nuôi dưỡng, không khí vẫn chăm sóc đó. Đó là, những câu hỏi mà ta đặt ra khắp vũ trụ này. Nhìn lên khoảng lặng chưa có tín hiệu của vũ trụ trả lời. Một thế giới công nghiệp ta tự hỏi, sao không khí không cứu giúp con rùa biển đang bị cái túi ni lông chết tiệt kia bao trùm lên cái đầu trọc lóc, con rùa biển đang sống từng ngày trong vùng nước sinh tồn, nơi đó dòng nước đang dần ấm lên, con rùa biển không đủ sức chống chọi với sự phụ phen tạp dịch đó, không khí vẫn còn đó để ấp ôm nuôi dưỡng nó, tại dòng nước kia không đủ năng đỡ nuôi dưỡng nó, tại nó vô dụng mà đặc được cái hữu dụng của cái túi nhựa kia. Cái túi nhựa kia cũng phải cười hả hê lắm chứ bộ. Loài người xài xể tao, tao không biết bám vào đâu, thôi tao bám vào đầu mày đại vậy. Con rùa đành ầm ỨC mà chết trong sự thê thảm của nó, có hàng dừa hàng dương và cồn cát đứng chứng kiến.

III. Hấn cùng câu hỏi với ta, hấn kể cho ta nghe về câu chuyện sinh tử. Hấn kể trời phá con người dễ sợ, thử một giây mà sống không có đủ không khí thì xem thử cơ thể ta thế nào. Năm rồi hấn đi vào rừng, thấy hai cây sù to lớn, cây nào lá cũng sum suê, cành nhánh tỏa ra rậm mát cả vùng rừng đó, lá xanh mượt như cây chuối non ở miền Bột Hải, gốc cây to bự như ở cảnh Bồng Lai, những chồi lá non mọc phát tiết ra như cỏ mới lú lên ở miền Cực Lạc, xung quanh đất cát sỏi trắng bạch như những viên kim cương. Hấn thấy tiếp mỗi lá cây có nhiều răng cưa, quả của cây sù đỏ chết cả khu rừng, tán xộc ra như cái ô rộng và cao ngàn lý dài ngàn trượng. Nhưng hấn

để ý rằng cây bên phải có khuyết một tán. Mấy ngày sau cây đó bị đốn hạ để làm thuyền chở người qua sông, cây lá của nó được chất đống phơi ngoài đồng để đốt, cái dụng khí của nó đã hết, nó đã vô dụng rồi ư? Chính cái vô dụng của nó đã biến nó thành cái hữu dụng, nó được lướt trên nước để sống, nhờ nước mà hàng ngày nó được tắm mát, cái thân hình của nó cũng nhờ nước tẩy rửa giúp, sự thanh tẩy của nước quá lớn dành cho nó.

IV. Ta đi qua ngàn cái nghĩa địa, nơi đó rừng hoang sương vắng, âm khí nhiều hơn dương khí. Cái lạnh lẽ cô tịch của những hàng cây đã xào xạc lên những đôi vai của cành nhánh. Ta tự hỏi hân: "hân có bao giờ nói đất đẹp đất xấu không?". Cái tòa nhà cao tầng nằm trong lòng thành phố lớn, cao khoảng 190 tầng, cũng gọi là chọc trời. Nó đang nằm trong mảnh đất đó, cũng gọi là đất đẹp. Nơi đó hàng triệu người sinh sống, xung quanh cái tòa nhà đều trồng những hàng cây như lên chưa vươn tầm được con người, người xưa luôn gọi cây là phải cây cao bóng cả, người nay gọi "cây cao chưa vừa tầm người". Cái xử trí của ta đã đảo chiều quá nhanh làm cho hân cũng không biết được. Đất xấu cái đất u ám, huyền hoặc, ta đã thấy người đời gán ghép cho mảnh đất nghĩa địa là mảnh đất xấu, nơi không được nói những điều xằng bậy. Đất nghĩa địa có tìm sự bình yên, hay là bình yên sẵn có. Đất nghĩa địa cũng là sự hấp dẫn thú vị vậy. Cái đám gỗ nhô lên theo từng năm tháng, cái sự đa dạng về màu sắc, mỗi khi có dịp là đông đảo người đứng bên ô sâu chừng hai mét tây, hò hét khóc la, cuối cùng cũng trở về sự bình yên như mọi khi. Vùng đất nghĩa địa không vuông vắn, gò cao gò thấp, chẳng mấy đẹp là bao, nhưng là đất lành cho người không biết sử dụng. Người không biết sử dụng mới sử dụng, chứ người biết sử dụng thì không bao giờ sử dụng, người biết sử dụng cũng sẽ trở thành người không biết sử dụng, thật là sao anh biết hân không biết sử dụng, từ từ hân sẽ biết cách sử dụng, cái hữu dụng của hân sẽ thành cái vô dụng của hân. Ta ư, ta cũng không biết sử dụng, chắc ta cũng sẽ trở thành người biết sử dụng, rồi ta trở về với sự không biết sử dụng. Đó là cái vô dụng cho người biết sử dụng, cái hữu dụng cho người không biết sử dụng mà sử dụng. Hân biết được tòa nhà cao tầng chọc trời trong thành phố kia thì cố trồng cây để lấy lại cái hữu dụng, còn cái gò hoang vắng ít người qua lại kia

thì cây cối tự mọc lên cái hữu dụng nó nằm chỗ nào. Cái người không biết sử dụng vẫn là người hữu dụng nhất ở nơi gò hoang đó, còn cái người biết sử dụng vẫn cố tìm cách tạo ra cái hữu dụng.

V. Từ cái tòa nhà cao tầng đó, xung quanh là các tòa nhà cao tầng khác bao bọc nó. Ta và hân cùng đi ra biển, âm thanh vắng vẻ lúc hai giờ sáng, có trận mưa đá rơi xuống, có những kẻ ngày xưa cũng hiện về, trận mưa sắp đang rơi xuống biển, ta đang bị sửa quần vào người làm cho ngứa mình lên, hân hỏi ta "mưa gì mà chỉ toàn là những hạt mưa to rơi xuống?".

Ta hỏi: "Ngứa lắm, ngứa lắm, sao không tìm cách gãi ngứa cho ta?".

Cái hồn của hân đầu rồi, hay đang chìm vào cái nghĩa địa kia, hân chắc chưa tỉnh rồi. Bởi vì, hồn hân đang tỉnh thức trở về với các hiện tính ban đầu của hân rồi. Hân chẳng đoái hoài gì đến ta luôn, sao vậy trời. Chắc cái nghĩa địa kia đã làm hân vui hơn cái biển này.

Hân chắc lướt tiếp chuyện "hồn ta đã lạc vào chốn hoang vắng đó rồi".

Ngồi ở biển này, ta kể cho hân nghe về cái ông ngư phủ kia. Thời xưa dùng thuyền bè để bắt cá, cái thời trời mở thế này người ta dùng ghe tàu để đi bắt cá. Trên ghe họ chở theo ngư cụ rất lớn, nặng vài tấn, khi họ bỏ xuống nước biển để giặt giũ lưới thì nước cũng nháo động, long vương cũng đau lòng, Ông Cá cũng chạnh lòng. Trời xám xịt lại, dòng nước chảy siết và đục ngầu, không thấy nước trong đâu cả. Ta nói "chắc vậy không?". Có loài mực mà người ta đánh lưới nó không bao giờ vào, bắt như chúng bằng bóng siêu điện hiện đại nó cũng không chịu vào. Nhưng nó nghe tiếng Ông lượn đến thì nó sợ hú vía, nó cũng sa lưới, hỏi thử nó sợ điều gì, cá Ông hay lưới. Cái đạt đạo của mực chưa chắc gì linh hồn của hân, mà cái bản tâm hoang sợ của chúng. Đi trên đoạn đường tránh né cá thể và bản ngã, nhưng sa vào lưới ngã thì còn gì là tâm bản thể vị lại.

Ta chửi hân "Về đi thôi".

Hân bảo về đâu?

Ta nói về với các nguyên sơ thôi. Hân bảo nguyên sơ đâu mà về, thử xem trong vòng hai cây số có người đi không? Diên quá, giờ này chúng ta chơi với ma, với quỷ, với linh hồn nguyên sơ của ta. Đêm nay, linh hồn của ta chưa ngủ được, vì còn bận lòng cho chuyện nhân sinh. Ngủ đi linh hồn ơi, còn gì là linh hồn nếu mày thiếu ngủ ■

Chùm thơ của **Trần Văn Thiên**

(Giải Nhất cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022)

Soi mình lên nước mắt

*Đêm cuối mùa trăng rơi mặt sông vắng
Mắt trời thu rơm rớm những giọt sao*

*Mẹ gọi giấc mơ bằng hương cau nở muộn
Trăng sáng sánh trên tóc mẹ sương tràn
Từng sợi tóc thâm cắt lời thiên thu*

*Ngày mai vun vút đoàn tàu xé gió
Buổi sáng rỗng những khuôn mặt người
Giữa vời xa tìm đâu khuôn mặt mẹ?*

*Đáy mắt hoen rắng chiều và đôi gò má hóp
Vết chân chim nhói lời từ biệt
Thời gian vô hình một mũi dao*

*Con đã vắng mặt bao buổi chiều của mẹ?
Mắt bò hoang liêu bông cỏ khô tiến mùa
Rèm nắng chân trời ai thấy một vệt trắng*

*Kẻ nhà quê trong xiêm áo thị thành
Một ngày về soi mình giọt nước mắt đời mẹ
Sông nằm đâu những ngọn sóng ăn năn*

Giữa lòng đêm

*Về giữa mù sương rập rờn lửa lạnh
Lộc cộc bánh xe thổ mộ đêm đêm
Phía ấy mùa cỏ khô, gió như xoắn kéo bầy về núi
Những ngọn gió đôi mưa rạc gầy đêm mắt ngủ
Mẹ vừa thấp đèn cho ký ức qua sông*

*Ngoài kia gió cào xước đêm
Cời lên âm ỉ tháng ngày thấu buốt
Mắt môi chưa nguội một giấc chiêm bao
Khi cơn say của cha thành bão xoáy qua nhà
Mẹ chân trần lên đồi cỏ khô
Và khóc
Những hàng dương liễu cúi đầu lặng im*

*Mẹ úp mặt vào trăng
Những giọt trăng giàn giụa khóe mắt
Trăng chảy thành sông trôi đi biên biệt
Ai khát thực những lời ru, trong từng đêm gió trở
Để lại bóng mình phía những phiến sương loang*

*Đêm nay lòng tôi như toa tàu bỏ hoang thông thốc gió
Tìm lên ngọn đồi nức nở vàng trăng
Gặp những dáng người đi rong vào bóng đêm làm lủi
Tôi vô thức gọi
Run rẩy sao băng vút ngang đỉnh đồi...*

*Nơi đôi mắt làng chỉ một ô cửa còn thức
Đóa hoa nở nghẹn từng cánh phù du*

*Lót mảnh gió trời,
Mẹ ngồi chằm những tiếng vạc thành gói mỏng
Đêm về đâu về đâu...*

Bay trên đồi dương liễu

Một con đường mòn vắt ngang như sợi chỉ
Dáng mẹ trong sương trầu trầu gánh lá khô

Tôi bay trên những ngọn đồi dương liễu
Cánh từ bi tím màu mê hoặc
Dây tơ hồng rủ xuống chiêm bao
Dưới tàng lá mục câu chuyện xưa còn ấm
Những ô lô cốt như mật ngừ của rừng
Đêm trường mẹ kể thuở nhà ta gánh gồng chạy giặc
Những nắm mộ giả và căn hầm dưới đất
Hạt cát viễn du nhuộm màu khói bom

Tôi bay trên những ngọn đồi dương liễu
Cỏ ngời xanh giấc thiên cổ ông bà
Bóng chiều trôi từ vạn kiếp trước
Những vạt rừng trong sương vọng bài thơ nhân nghĩa

Ông tôi đã viết từ ruột gan mình
Tôi nghe bà đọc lại bằng đôi mắt bể dâu

Tôi bay trên những ngọn đồi dương liễu
Gió Lào như cô gái thô sơ chỉ nói lời chân thật
Ràn rạt gót chân bày trẻ lớn lên từ lưng gió
Hồn nhiên đùa dại, xương rồng
Hương dủ dẻ sóng sánh ngực đồi khi mùa hè sắp cạn
Tiếng cười tựa tiếng sương rơi

Tôi bay trên những ngọn đồi dương liễu
Ròng rọc gió bắc lạnh lưng trời
Tiếng chim "thương con xót ruột", "thương con xót ruột"
Có còn rất lòng mẹ những mùa bạc nước mắt?
Anh tôi theo cánh chim về trời ly biệt
Từ bi se sắt tím giữa rừng thoai thoai nắng
Dặm thêm cho mùa chút nhớ hoang vu

Tôi bay trên những ngọn đồi dương liễu
Đôi chim cu gáy dạ thưa rừng chiều
Những người nằm xuống với mệnh mông
Về đây, về đây nghe lá dương ru ngày ngày thảng thảng
Những vết sẹo liền từ giấc xanh vời vời
Rừng xa vẫy gọi tuổi tên cội nguồn ■

CHUYẾN BAY THÁNG MƯỜI HAI

Cầm Văn Lương

(Giải Nhất cuộc thi Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022)

1 Tôi tỉnh dậy, vã mồ hôi ra như tắm, khắp cả lưng, mặt và lòng bàn tay. Dư âm của cơn mơ ban nãy khiến tôi thấy hụt hẫng. Chưa có một cái kết nào trọn vẹn, hầu hết những giấc mơ đều trở nên như vậy. Trong cái giây phút mà ta chuẩn bị chạm vào, cảm nhận và giành lấy cho mình, thì mọi thứ vượt nhanh hơn cả vận tốc ánh sáng, trôi vào trong thinh không vô tận, bị hút vào một cái hố đen, nơi cả ánh sáng cũng chẳng thể tồn tại.

Trong mơ, tôi đã thấy con ngựa màu trắng ấy, nó đang đi dạo trên một cánh đồng trồng bắp cải úa tàn. Những cây bắp cải héo rũ dưới bàn tay nghiệt ngã của nàng tiên tháng Mười Hai. Nàng tiên với đôi cánh được dệt bằng băng giá. Nàng đang dang rộng cánh, bao trùm lên tất cả.

"Anh sao đây? Lại gặp ác mộng à?"

Du lên tiếng khiến tôi giật mình quay trở về thực tại. Không còn cái hố đen nào, không còn con ngựa trắng đang lững thững đi tìm bắp cải thừa trên cánh đồng rộng lớn. Chỉ còn tôi, ở đây, với Du trong căn phòng nóng nực. Khi ấy là tháng Sáu, nắng nóng biến cả thành phố thành chảo lửa khổng lồ. Mồ hôi vẫn không ngừng túa trên gương mặt mệt mỏi của chúng tôi. Tôi nhìn Du. Cô lo lắng. Tôi trấn an Du bằng một cái lắc đầu. Không sao! Không sao cả! Chỉ là một cơn ác mộng như bao cơn ác mộng khác mà thôi.

Du mỉm cười một cái, quay lại với gian bếp nhỏ. Trên bệ chỉ có mỗi một cái bếp điện, một cái chảo chống dính, một cái nồi, vài chiếc bát,

vài đôi đũa. Tôi không hiểu sao Du có thể xoay xở làm nhiều món khác nhau chỉ với đồng dụng cụ ấy.

Du thích nấu ăn. Cô nói, những lúc nấu ăn thì chẳng phải nghĩ gì, cứ để cho đầu óc thư thái. Tôi thường đến với Du vào những ngày cuối tuần. Chúng tôi cùng ăn cơm, uống si-rô đá bào trong những ngày hè nóng nực. Hoặc đọc bất cứ một cuốn sách gì đó từ cái kệ sách nhỏ của Du. Du nói, trong gian phòng nhỏ chật chội này, duy chỉ có kệ sách đó là khiến Du cảm thấy hứng thú hơn cả. Hứng thú hết như cái cách Du thích kể những câu chuyện theo phong cách riêng biệt của mình. Du thích viết. Du viết bất cứ lúc nào cô ấy rảnh. Những ý tưởng cứ bất chợt xảy đến trong đầu Du, dù cho lúc đó cô đang làm gì. Có thể đang bận thu ngân ở T Mart. Có thể đang trong lúc đi dạo với tôi đến quảng trường trung tâm thành phố, hay đơn giản chỉ là đang nấu ăn.

Tôi nhớ có lần đã hỏi Du làm sao có thể giữ được chúng. Du bảo, hiểu một cách đơn giản là cần một cái mỏ neo để níu giữ con tàu ở lại. Không có nó, con tàu sẽ trôi vô định trên mặt biển. Và người viết cũng vậy. Tôi hỏi thêm, mỏ neo ở đây có thể là gì. Du nói có thể là bất cứ thứ gì, là ký ức, là cái đẹp, là nỗi đau và cả sự trống rỗng. Đầu óc tôi quay mòng như đang đứng trên một boong tàu nhìn lú cá chuồn bay vọt lên trên mặt nước, rồi lại rơi xuống như tên bắn.

Chúng tôi bằng tuổi nhau, nhưng Du vẫn gọi tôi là anh. Tôi cũng chẳng cảm thấy phiền hà

gì trước cách xưng hô đó cả.

Quay trở lại với căn phòng ngày hôm đó, khi mồ hôi vã ra khắp cả cơ thể khiến cho chiếc áo polo tôi đang mặc trên người trở nên nhớp nhúa và chẳng mấy chốc nữa sẽ bốc mùi chua lôm.

"Chắc anh phải đi tắm".

Du không nói gì chỉ gật đầu. Hai phút sau, tôi đang đứng trong phòng tắm. Nước lạnh xối lên cơ thể gầy guộc và vàng vọt. Tôi nhìn mình trong gương, như đang nhìn thấy một người hoàn toàn khác. Tôi nhìn thấy cha tôi, vào một buổi chiều cuối đông hơn mười hai năm về trước. Cha tôi mặc áo chàm, đội một chiếc mũ đặc trưng của người vùng cao. Chân không mang giày. Ông đi chân trần. Ông dắt theo con Bạch Lộ. Đó là tên con ngựa của cha nuôi. Nó có màu trắng muốt, hoặc đã từng có màu trắng muốt. Nhưng khi ấy, tôi chỉ thấy nó trong bộ dạng gầy còm, màu trắng trên thân mình đổi thành thứ màu xám xịt như nền trời tháng Mười Hai. Cha đi chân trần, dắt theo nó, bước dọc một triền đồi thoải thoải, hai bên là hàng cây bạch đàn đã rụng lá. Hơi nước phủ lên gương, lên gương mặt vàng ệch không còn chút sức sống của tôi. Cha dắt con Bạch Lộ đi xuống phía dưới đồi, mất hút sau những bụi cây um tùm.

Tôi đột nhiên thấy đầu mình đau dữ dội. Nhiệt độ cơ thể hạ xuống. Tôi thấy lạnh, dù đang là tháng Sáu, giữa mùa Hè đỏ lửa. Tôi mặc quần áo rồi đi ra ngoài. Trên chiếc ghế sofa màu rượu chát, người tôi run lẩy bẩy, môi trắng nhợt. Du lấy cho tôi một cái chăn, quấn quanh người tôi. Du pha cho tôi một cốc trà gừng. Tối hôm đó, Du ăn một mình, còn tôi thì lịm đi trên ghế sofa. Tôi không mơ nữa. Không thấy cha dắt con Bạch Lộ đi xuống chợ phiên. Không thấy con ngựa trắng, có lẽ là một phiên bản đẹp đẽ và ma mị hơn Bạch Lộ, đang lững thững đi trên cánh đồng trông bắp cải, cố gắng tìm kiếm một cây bắp cải còn sót lại. Nhưng mọi thứ, dường như đã chết. Không còn sinh vật nào có thể sống sót qua mùa đông khắc nghiệt ấy. Con ngựa trắng cũng chẳng thể đi được nữa, cho tới một lúc nào đó nó cũng sẽ gục xuống, cô đơn trên cánh đồng bất tận, hiu quạnh ấy. Nhưng trước khi khoảnh khắc đó xảy đến, nó vẫn cứ bước đi.

2. Khi tôi tỉnh dậy trên chiếc ghế sofa màu rượu chát thì đã chẳng thấy Du đâu. Du đi làm, hôm nay Du phải làm ca sáng. Tôi với tay lấy chiếc điện thoại để trên mặt bàn tròn. Khá nhiều

cuộc gọi nhớ. Tôi gọi lại, nói không ra hơi. Tôi trình bày ngắn gọn về tình trạng của mình với anh trưởng phòng. Anh là một người dễ mến. Anh bảo, nếu cần thiết thì tôi có thể nghỉ vài hôm. Tôi cúp máy. Sự im lặng được trả lại căn phòng này. Tôi không cảm thấy nóng nữa. Hình như một cơn mưa đã tới vào đêm hôm qua. Khi vén rèm cửa sổ lên, tôi nhìn thấy khoảng sân chung cư loang loáng nước.

Tôi quay trở lại ghế sofa, ngồi bó gối một hồi lâu trong bóng tối. Một lúc sau đó, tôi quyết định ra ngoài, vì không gian càng trở nên khó thở và bức bối hơn nếu như tôi cứ ngồi lì một chỗ.

Tôi đang chờ tới lượt mình, trong một siêu thị nhỏ để thanh toán. Tôi quyết định mua cho Du một cái chảo chống dính và một cái nồi mới. Du bảo, chẳng có thứ gì ngoài đồ dùng bếp khiến cô thích thú cả. Tôi nghĩ Du sẽ thích nó. Tôi thích nhìn cái khoảnh khắc mà Du nhận thứ mình thích, mắt cô khi ấy sáng lên như những vì sao tháng Mười Hai. Sáng nhưng lẻ loi biết bao!

Khi ra tới bên ngoài thì trời đổ mưa rào. Bao nhiêu người kẹt cứng dưới mái hiên với tôi. Họ đều đang rất vội. Tôi đứng yên, nhìn ngắm màn mưa mùa hạ trắng xóa. Tôi nhìn thấy hình bóng của ông chợt quay về - cha tôi. Ông quay về trong những khoảnh khắc thức thối, chứ không bao giờ là trong những giấc mơ. Hoặc những giấc mơ với tôi chẳng bao giờ là rõ rệt. Tôi nhìn thấy cha, cha không đứng ở quảng trường rộng lớn nơi người ta đặt những bức tượng rêu phong. Cha đang đứng trên một cánh đồng tối thẫm, dưới trời mưa, cha không dắt theo con Bạch Lộ. Rất có thể khi ấy con ngựa với bộ lông màu trắng vấy bùn đất bẩn thỉu ấy đã bỏ đi rồi. Họ chạy sâu vào trong rừng để rồi bị hổ bắt mất. Tôi muốn đi về phía cha. Nhưng lý trí còn sót lại duy nhất trong đầu tôi bảo rằng, tất cả chỉ là ảo ảnh mà thôi. Và chỉ cần tôi nhắm mắt lại là cha tôi sẽ biến mất. Là cánh đồng tối thẫm nơi cha đang đứng sẽ hoàn toàn biến mất.

Cha tôi rời nhà năm tôi mười hai tuổi cùng với con Bạch Lộ. Khi người ta tìm thấy con Bạch Lộ đang hấp hối bên những bụi xấu hổ thì cũng chẳng thấy cha tôi. Người ta không thể tra hỏi con Bạch Lộ vì nó chỉ là một con ngựa. Tôi nhìn con Bạch Lộ khi đôi mắt to tròn đen láy của nó phủ một làn sương mờ của tháng Mười Hai, và chẳng mấy chốc nữa nó sẽ trở nên trắng đã. Hai con mắt trắng đã. Thân thể còm cõi chỉ còn

da bọc xương.

Tôi nhắm mắt. Cha biến mất cùng cánh đồng tối thẫm. Tôi chỉ thấy một quảng trường trắng xóa, rộng thênh thang trong màn mưa.

Điện thoại kêu. Tôi có một tin nhắn thoại, của Du. Anh về chưa? Du nhắn.

Trở về nhà thì tôi đã thấy Du ngồi đọc sách trên ghế sofa. Tôi đẩy cửa nhẹ, đi vào trong bếp thì Du mới nhận ra tôi. Du chỉ cười nhưng vẫn không rời bỏ trang sách.

Hôm nay để anh nấu ăn. Tôi nói với Du. Du không nói gì thêm quay lại với thế giới trong những trang sách của mình.

Tôi cho dầu vào trong chảo đã nóng, rồi bỏ hành và tỏi băm vào. Tiếng xèo xèo vang lên trong căn hộ, bọc lấy chúng tôi.

3. Đêm đến, Du chưa ngủ mà vẫn ngồi bên chiếc bàn làm việc mà tôi vẫn hay thường ngồi mỗi khi bị dí deadline. Du ngồi yên trước màn hình máy vi tính 17 inch trắng xóa. Vẫn không một dòng chữ nào hiển thị trên đó. Tôi thấy Du đang bắt lực. Như một con nai mẹ đang kêu gào trong cơn bão để tìm đứa con của mình. Tôi ngồi dậy, lặng lẽ đi về phía Du. Trong gian phòng vẫn nóng, ngọt ngào đến người. Tôi nghĩ sẽ uống một chút gì đó thật mát từ chiếc tủ lạnh mini của chúng tôi. Phải thật mát. Vừa ngọt vừa mát. Tôi tự nhủ, rồi hỏi Du. Du đồng ý.

Hai phút sau tôi cầm trên tay hai lon soda vừa mới mua ở T Mart sáng nay. Tôi đưa cho Du. Ra ngoài hóng gió một lát được chứ? Tôi đề nghị. Du đồng ý.

Sau đó, chúng tôi đứng tựa mình vào lan can tầng 15. Từ chỗ chúng tôi có thể thấy một khoảng rộng lớn của thành phố về đêm. Thành phố cô độc hơn chúng tôi tưởng khi mọi người đang say giấc. Nhưng vẫn có những người chưa ngủ như chúng tôi vì bận chạy deadline, có những người chưa ngủ vì tác dụng phụ của thuốc. Cô gái chập chờn gà gật bên giường bệnh đang chăm sóc cho người cha bị ung thư giai đoạn cuối, hay những người trực đêm làm các công việc về đêm. Mỗi người đều thu lại trong thế giới của riêng mình. Chúng tôi cũng vậy.

"Vẫn không viết được à?" Tôi hỏi Du.

Du không vội đáp mà nhấp một ngụm soda lớn, khẽ nhăn mặt.

"Em tưởng rằng mình đã có những chất liệu cần thiết, nhưng không thể. Mỗi lần nhìn vào màn hình máy vi tính em đều cảm thấy trống

rỗng, bất lực".

Du bắt lực thực sự. Ánh mắt Du sụp xuống xuôi theo dòng ánh sáng vàng vọt hắt ra từ ngọn đèn cao áp ven đường. Tháng Ba năm nay Du bỏ công việc lý tưởng trong mắt của nhiều người để làm thu ngân ở T Mart. Du thích viết. Du sẵn sàng bỏ mọi thứ để được viết, nên tôi phần nào hiểu được nỗi lòng của Du, khi đã làm tất cả nhưng vẫn không có những chất liệu để viết.

Tôi hỏi Du, có cần thiết phải là những trải nghiệm.

"Em có thể viết lại câu chuyện của người khác, về cuộc đời của người khác, không phải của chính em, hay những trải nghiệm của em".

Du lắc đầu, bảo không thể.

"Em nhiều lúc ích kỷ ước mình có một cuộc đời giống như anh".

Lần này, đến lượt tôi, sụp mắt, xuôi theo dòng ánh sáng vàng vọt hắt ra từ những ngọn đèn bên đường.

"Em xin lỗi, nếu như lỡ lời", Du nói.

Tôi lắc đầu bảo không sao. Cuộc đời tôi cũng chẳng có gì cả. Chẳng đáng viết nên một câu chuyện hay ho. Ai mà lại thích nghe những bi kịch chứ.

"Anh cũng có thể viết mà..."

Du quay lại nhìn tôi, nhìn sâu vào ánh mắt tôi, nắm lấy đôi bàn tay đang trở nên run rẩy của tôi. Chúng tôi đứng ngắm nhìn phố phường một lần nữa trước khi quay vào bên trong căn phòng. Tối hôm đó, Du không viết nữa mà nằm im bên giường, chốc lát sau Du chìm sâu vào trong giấc ngủ. Tôi nằm im trên ghế sofa, không ngủ được.

4. Có một lần, tôi trở về thị trấn thăm lại căn nhà của chúng tôi, đã từng là của chúng tôi. Tôi tản ngàn ngắm nhìn căn nhà mới cất lại trên nền đất cũ, đã từng là của chúng tôi. Tàn tích giờ chỉ còn lại là một cây hồng già cổ năm nào. Một nửa của nó đã chết. Nửa còn lại chắc cũng sẽ sớm chết thôi. Tôi tự nhủ ngắm nhìn căn nhà thêm một lần nữa trước khi rời đi, vì không muốn chủ nhà nhìn thấy. Họ sẽ không cảm thấy thoải mái khi có một người lạ cứ nhìn chằm chằm vào căn nhà của mình.

Tôi rời đi ngay sau đó, theo con đường mòn dẫn ra một thung lũng rộng lớn dưới chân núi. Họ trồng lúa một vụ, tới mùa đông trên những cánh đồng đất có màu đen thẫm họ trồng những cây bắp cải. Những cây bắp cải còi cọc, bệnh tật,

không bao giờ đủ lớn, nhưng họ vẫn cứ trồng. Khi tôi về thăm nhà vào một buổi chiều mùa Đông, không gian thi thoảng vang lên một tiếng sáo du dương nhưng cũng chẳng thể làm cho cái không khí ấy bớt hiu quạnh hơn, trong thoáng chốc tiếng sáo lọt thỏm và tan vào thính không nơi rừng núi đại ngàn heo hút. Khi ấy, bên cánh đồng dưới chân căn nhà, khoảng cách là một cái dốc thoải với đá lởm chởm. Tôi chợt nhìn thấy cha mình. Chỉ là những ảo ảnh. Tôi biết và tự nhủ với mình như thế. Cha tôi đang ngồi bên rìa của cánh đồng. Ngồi im như phỗng. Ông không thèm để ý tới con Bạch Lộ đang chuẩn bị vượt ra khỏi ranh giới của cánh đồng. Nhanh thôi, nó sẽ bị cám dỗ bởi những âm thanh vọng ra từ rừng sâu. Tôi nhìn ông. Ông không nhìn thấy tôi. Ông sắp hóa đá. Tôi gọi con Bạch Lộ lại. Ông bừng tỉnh. Ông nhìn tôi. Chúng tôi nhìn nhau như hai người xa lạ. Có lẽ trong cơn phê pha của khói thuốc phiện trong gian bếp nhỏ trên nhà sàn đã khiến ông như thế. Chưa đủ tỉnh táo để nhận ra tôi, trong hình hài của một thằng con trai đang lớn.

5. Hết mùa hè, Du không còn làm thu ngân ở T Mart nữa. Du nói cần dừng lại, quá đủ rồi. Du không bao giờ nêu rõ lý do trong những quyết định bông bột của mình. Tuổi trẻ ai mà chẳng từng bông bột chứ. Tôi tăng ca nhiều hơn, lao đầu vào công việc khiến tôi cảm thấy mình không còn nhiều thời gian để nghĩ, không còn nhìn thấy những ảo giác nữa. Nhưng việc đó, cũng vô tình biến tôi thành một cái máy, một mảnh răng cưa bé nhỏ trong một guồng máy khổng lồ của xã hội này.

Du dành nhiều thời gian để vui đùa trong thư viện. Cô đọc và viết nhiều hơn bình thường. Tôi cảm thấy vui cho cô vì tìm lại cảm hứng.

"Anh háo hức cảm giác khi một ngày đẹp trời, vào trong hiệu sách và bắt gặp cuốn sách của em trong đó. Anh sẽ chớp lấy và hít hà nó".

Du chỉ cười trước lời tán gẫu của tôi.

Đêm về. Tôi ngủ một mình trên ghế sofa còn Du vẫn miệt mài làm việc. Hết mùa hè nhưng căn phòng của chúng tôi vẫn ngột ngạt như thế, vẫn tù túng như thế. Tôi hỏi Du chúng tôi có nên lắp điều hòa để cho thông thoáng hơn không. Du bảo không. Du bảo rằng, Du sắp đi xa rồi. Một nơi cách chỗ này tới nửa vòng Trái đất. Tôi chúc mừng Du, giọng đượm buồn.

Rồi em sẽ trở lại. Du nói. Mặt vẫn cấm cúi

trên những trang sách li ti viết về lịch sử đấu tranh của người La Mã.

6. Người ta đã tìm thấy con Bạch Lộ gục xuống bên bờ rừng. Giữa ranh giới của những cánh đồng trồng bắp cải và rừng sâu. Nó đang đi tìm bắp cải, nhưng không còn cây bắp cải nào trên cánh đồng tối thẫm ấy. Nó nằm im, hấp hối. Hơi ấm vẫn còn nhưng chẳng thể cứu nổi nữa. Ranh giới giữa sự sống và cái chết. Cái chết đang dài ra. Đôi mắt đột nhiên trở nên đục ngầu rồi chuyển sang màu trắng, còn thân thể màu trắng thì lại hóa đen xì. Chúng tôi chôn nó bên bờ rừng. Chỉ là đào một cái hố, quẳng thân xác của nó xuống đó, rồi lấp đất lên, kết thúc một đời làm ngựa.

Họ không tìm thấy cha tôi, chỉ tìm thấy cái mũ đội đầu mua được của người H'Mông, đã rách nhiều chỗ. Không biết có phải mũ của cha tôi hay không. Nhưng vài người nói, là của ông. Họ đã nhìn thấy ông khi ông đi ra khỏi nhà.

Họ tổ chức một đám tang tạm bợ, nhưng không có người chết. Quan tài rỗng, không có thứ gì ở bên trong, không theo một phong tục nào. Như con Bạch Lộ, người ta đào một cái hố, vừa cái quan tài mỗi một, quẳng cái quan tài xuống, và cứ thế lấp đất lên. Tôi đặt một cái bia mộ, ghi tên ông, không ghi ngày tháng năm sinh. Tôi ngồi đó, im lặng không khóc than.

7. Tháng Mười hai, tôi tiễn Du ở sân bay. Du tươi tắn trong bộ trang phục mùa Đông có phần hơi sáng màu. Tôi không biết nói gì, chỉ ôm chặt lấy Du. Du thì thào vào tai tôi, rằng tôi chẳng làm sai chuyện gì cả nên đừng dằn vặt thêm nữa. Đúng rồi, tôi chẳng làm sai chuyện gì cả, tôi chỉ im lặng và cứ thế rời đi, mặc kệ mọi chuyện.

Chiếc phi cơ mang số hiệu không rõ khi bị làn sương tháng Mười Hai phủ kín, cũng không rõ hăng bay. Nó mang theo Du cùng với những ý tưởng trong đầu. Những ý tưởng sau này biến thành những cuốn sách.

Tôi trở về căn nhà nhỏ của chúng tôi. Luôn bức bối và khó chịu mọi mùa trong một năm. Nhưng giờ đây nó là thứ duy nhất bao bọc và dung chứa tôi. Tôi trở về nhà, người rã rời, không thêm tằm.

Tôi nằm im trên ghế sofa màu rượu chát. Tôi nhắm mắt. Tôi mở mắt. Tôi thấy đôi chân mình đang bé lại, đặt lên trên nền đất, giữa hai hàng bắp cải xanh mướt. Phía xa xa, tôi nhìn thấy cha dắt theo con Bạch Lộ đang tiến lại phía mình ■

La Mai Thi Gia

Hương ngọc lan cuối ngày

Về mà yêu nhau thôi ngày nắng
Ly cà phê thơm chao ôi là đắng
Quán cóc trưa hè
Em đợi người thương

Quán cóc mình quen ở giữa con đường
Rợp những hàng bông đỏ
Lối vào Văn Khoa có lời yêu bỏ ngõ
Ừ thì... bỏ ngõ
Cứ mỗi đêm về thơm rừng rúc ngọc lan

Ai trông chi ba góc kẻ nhau như đứng xếp hàng
Sao không phải hai?
Sao không là bốn?
Chuyện ba người, ừ thì bé mọn
Đâu như những cành xanh cuống quýt vào nhau

Về mà yêu thôi hẹn chi mùa sau
Hoa tàn rồi hoa thắm
Em vẫn đẹp xinh thể thôi
Cho anh nhìn ngắm
Và làm thơ

Đừng tin vào những cơn mơ ban trưa
Không có em ở đó
Hương ngọc lan cuối ngày
Không giấu nổi tình đâu! ■

CHIẾN TRANH VIỆT NAM NHÌN TỪ PHONG TRÀO HÒA BÌNH

Lưu Nguyễn

Chiến tranh Việt Nam đã kết thúc gần nửa thế kỷ nhưng những diễn ngôn về cuộc chiến này vẫn luôn khai mở các sinh quyền mới. Đó là những nỗ lực nhận diện và tái khám phá trong đời sống học thuật lẫn thường nhật, nhất là trong các sinh hoạt chính trị-xã hội của quốc gia nằm ở phía đông bán đảo Đông Dương này. Bởi ký ức về cuộc chiến đã luôn dự phần trọng yếu cho những dự phóng về Việt Nam hôm nay.

Chuyên khảo *Phong trào phản đối chiến tranh, đòi hòa bình cho Việt Nam của nhân dân thế giới (1954-1975)* do NXB ĐHQG-HCM ấn hành vào năm 2022.

Nhìn chiến tranh Việt Nam trong các diễn ngôn tranh đấu cho hòa bình, *Phong trào phản đối chiến tranh, đòi hòa bình cho Việt Nam của nhân dân thế giới (1954-1975)* của tác giả Đỗ Văn Biên đã cung cấp một diễn trình khác về cuộc chiến tranh này: một cuộc chiến vì hòa bình.

Phân kỳ phong trào phản chiến song hành giai đoạn chuyển giao quyền lực thời kỳ hậu

thuộc địa Pháp đến khi Việt Nam thống nhất về mặt địa lý 1954-1975, trước nhất, tác giả muốn nhấn mạnh về biên độ thời gian của

phong trào. Nó không chỉ dừng lại ở các hoạt động chống chiến tranh trên đất Mỹ trước sự can thiệp quân sự của quốc gia này đối với Việt Nam bắt đầu từ giữa thập niên 1960. Theo tác giả, cội rễ của phong trào cần được xem xét trong nỗ lực duy trì hòa bình của thế giới sau Đệ nhị Thế chiến.

Đó là sự ra đời của các “thể chế toàn cầu” như Liên Hiệp Quốc, Ủy ban trí thức vì hòa bình, Liên đoàn Dân chủ Quốc tế Phụ nữ ủng hộ hòa bình, Hội đồng hòa bình thế giới,... Các tổ chức, diễn đàn quốc tế này đã đóng “vai trò quan trọng trong việc tạo nên kênh thông tin”, “thu hút dư luận tiến bộ để gây sức ép đến chính phủ các nước phải có trách nhiệm hơn trong việc cùng giải quyết các mâu thuẫn, xung đột, chạy đua vũ trang để giữ gìn hòa bình thế giới”. Chính các “thể chế toàn cầu này” “thông qua nhiều phương thức hoạt động khác nhau đã có các hoạt động phản đối chiến tranh”, “ủng hộ hòa bình ở Việt Nam” (trang 61).

Mặt khác, tác giả lập luận rằng cuộc chiến tranh Việt Nam là “cuộc đọ sức quyết liệt (...) giữa các lực lượng giải phóng dân tộc với các lực lượng đế quốc xâm lược, giữa các lực lượng yêu chuộng hòa bình với các lực lượng hiếu chiến” (trang 25). Do đó, đấu tranh cho hòa bình của Việt Nam không chỉ là một

phong trào giải quyết các yêu sách cụ thể của một quốc gia mà còn “bảo vệ danh dự, đạo lý, nhân phẩm, tự do và hòa bình cho nhân dân yêu chuộng hòa bình trên thế giới” (trang 278). Nói cách khác, phong trào đấu tranh cho hòa bình của Việt Nam là sự cộng hưởng, tiếp nối, một nhận thức mang tính phổ quát của nhân loại trước các thách thức của chiến tranh. Và bảo vệ hòa bình cho Việt Nam chính là bảo vệ các giá trị phổ quát của nền hòa bình nhân loại. Đây chính là phép biện chứng của các nhà lý luận cách mạng cộng sản Việt Nam. Truyền thống này được hiển ngôn từ *Tuyên ngôn độc lập* của Hồ Chí Minh và được duy trì như một kim chỉ nam trong việc lý giải sự nghiệp cách mạng của quốc gia này từ thời kỳ kháng Pháp.

Củng cố và khai triển khung nhận thức luận này, tác giả đã tập trung hệ thống hóa các phong trào tranh đấu hòa bình cho Việt Nam. Đây là nội dung chính của tác phẩm được tác giả cấu trúc qua hai chương 2 và 3, phân kỳ thành hai giai đoạn 1954-1965 và 1965-1975. Hai chương còn lại của tác phẩm là 1 và 4 tương ứng với các phân tích về bối cảnh, nguyên nhân và đúc kết các đặc điểm cơ bản của phong trào này.

Không chỉ các đồng minh xã hội chủ nghĩa cũng như các quốc gia liên quan trực tiếp cuộc chiến tranh, tác giả cho thấy các hoạt động phản chiến, ủng hộ Việt Nam đã diễn ra trên bình diện quốc tế. Theo tác giả, tại châu Âu, phong trào này được dẫn dắt chủ yếu bởi các đảng cộng sản và giới trí thức khuynh tả. Trong đó, nổi bật nhất là Đảng Xã hội - Dân chủ Thụy Điển dưới sự điều hành của Thủ tướng Olof Palme đã thành lập Tòa án quốc tế về tội ác chiến tranh của Mỹ ở Việt Nam (trang 246). Ở Anh quốc, phong trào British Council for Peace in Viet Nam đã “kêu gọi chính phủ Anh không ủng hộ chính sách của Mỹ tại Việt Nam”, “liên lạc các nhóm luật gia thiên tả tại Mỹ, Pháp và Anh thiết lập ủy ban tư pháp bên vực giả thuyết việc Mỹ tham dự vào chiến cuộc tại Việt Nam là trái với hiến chương Liên Hiệp Quốc, luật quốc tế và thỏa hiệp Genève” (trang 252).

Đối với Mỹ, tác giả phân tích, khi số lượng quân viễn chinh của quốc gia này gia tăng thương vong trên chiến trường Việt Nam, “nhiều cuộc biểu tình, diễu hành hội thảo được tổ chức trong 120 thành phố” với sự tham gia của 2.000 trường học và hơn 200 tổ chức phi

chính phủ. Riêng Ủy ban phối hợp toàn quốc - một cơ quan do các tổ chức chống chiến tranh thành lập đã phát động các đợt đầu tranh lớn trong các năm 1965-1967, lôi cuốn hơn 3,7 triệu người tại hàng trăm thành phố tham gia (trang 266). Cơ sở về “lương tri của loài người” dành cho Việt Nam được tác giả biện luận qua sự dự phần của các triết gia, giới chức tôn giáo, các nhân sĩ, trí thức phương Tây đương thời. Bên cạnh mục sư Tin lành Martin Luther King với diễn văn quan trọng về Việt Nam tại nhà thờ Riverside (New York) vào năm 1967, đó còn là triết gia người Anh Bertrand Russell, người đã dẫn đầu đoàn đại biểu Anh đến gặp đại sứ Mỹ tại Anh để “phản đối chính sách xâm lược của giới cầm quyền Mỹ ở Việt Nam, Lào”. Ông cũng là người đề xuất sáng kiến thành lập Tòa án Quốc tế xét xử tội ác của Mỹ tại Việt Nam (trang 253). Trong khi đó, Đức Giáo hoàng Paul VI đã gửi Kháng thư hòa bình đến các quốc gia và Liên Hiệp Quốc kêu gọi thành lập trọng tài quốc tế và dàn xếp vấn đề hòa bình tại Việt Nam. Tác giả cho rằng kháng thư này “có tác động rất lớn đến chính phủ các nước, nhân dân Công giáo trên toàn thế giới” (trang 267).

Đặt trọng tâm nghiên cứu quy mô và lực lượng tham gia các phong trào hòa bình cho Việt Nam, tác giả đã nỗ lực khảo sát và tổ chức hệ thống luận cứ đa dạng với các mô tả, liệt kê chi tiết. Đây chính là tiền đề thực tiễn được tác giả nhận thức để một lần nữa trở lại sự đúc kết nhất quán với truyền thống lý luận lịch sử marxist của Việt Nam. “Sự đóng góp của phong trào không chỉ đối với cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam (...) chính phong trào đã tham gia tích cực vào đời sống chính trị thế giới, góp phần đẩy lùi chiến tranh, bảo vệ hòa bình cho nhân loại” (trang 273-274).

Thực tại luôn được liên tục cấu thành từ các nỗ lực kiến tạo truyền thống. Sự kiến tạo này nhằm định nghĩa và củng cố cho các hiện trạng đương thời cũng như cung cấp một số dự phóng tương lai cần thiết. Trong sự nỗ lực kiến tạo đó, các quyền lực tri thức về lịch sử giữ vai trò như một cấu trúc nền tảng của sự chính đáng hóa trong xã hội. *Phong trào phản đối chiến tranh, đòi hòa bình cho Việt Nam của nhân dân thế giới (1954-1975)* của tác giả Đỗ Văn Biên chính là một tiếng nói của đương đại, tiếp tục kiến tạo và củng cố các nhận thức chủ đạo về cuộc chiến tranh Việt Nam ■

PINOCCHIO: HÀNH TRÌNH LÀM NGƯỜI TỰ THÂN ĐỂ VƯƠN ĐẾN TỰ DO

Phạm Vĩnh Anh

Talking Cricket - người đã sống ở nhà của Geppetto hơn một thế kỷ, xuất hiện lần đầu trong chương IV của nguyên tác. Nguồn: [alamy.com](https://www.alamy.com)

Pinocchio (2022) của Guillermo del Toro đã mang đến một hành trình làm người hoàn toàn khác biệt cho cậu bé người gỗ so với các phiên bản điện ảnh trước đây. Ẩn sau câu chuyện mới nhất về Pinocchio là sự thay đổi các quan niệm về đạo đức được ẩn dụ qua nhân vật chú dế Sebastian.

Từ tiếng nói của chủ nghĩa duy hạnh phúc

Một chú bé người rối được Bà Tiên trao món quà sự sống thể theo ý nguyện của lão thợ mộc, và để thành người, cậu phải thỏa đúng ba điều kiện bà đề ra: dũng cảm, thành thực và không ích kỷ. Hành trình làm người của Pinocchio bắt đầu từ việc biết phân biệt đúng sai qua sự dẫn dắt của Lương Tâm - tức chú dế Jiminy.

Đây là toàn bộ câu chuyện về Pinocchio từ phiên bản Disney mà khán giả vốn quen thuộc thuở thơ bé. Hình ảnh chú dế Jiminy trong bộ đồ vest bóng bẩy luôn miệng khuyên bảo cậu người rối tránh xa những cám dỗ đã trở thành biểu tượng về đạo đức qua phương châm "Hãy để lương tâm dẫn dắt bạn". Trong bộ phim được phát hành năm 1940 này, nhân vật Jiminy giữ vai trò người giáo huấn kiêm bạn đồng hành *Pinocchio*. Nhà phê bình phim Leonard Martin - trong phim tài liệu về quá trình làm Pinocchio - nhận định đây là "nhân vật khôn ngoan rất đương đại của nước Mỹ". Nhưng có phải chỉ nhờ lời dế mà rối gỗ thành người, hay còn nguyên nhân sâu xa nào khác nữa?

Khác với biểu tượng chú dế trong Disney,

nhân vật Dế Biết Nói (Talking Cricket) trong nguyên tác của Carlo Collodi (ấn hành năm 1883) mang số phận thê thảm hơn. Dế Biết Nói bị Pinocchio dùng búa đập nát sau khi đưa ra lời chê trách và khuyên bảo về việc đến trường. Hồn ma của chú xuất hiện ở những chương sau, báo ban khi Pinocchio bị kẻ xấu xúi giục và thậm chí không tiếc lời mỉa mai, cần nhằn về sự hư hỏng, lêu lổng của cậu trước mặt Bà Tiên lúc cậu bé lâm vào tình trạng thập tử nhất sinh. Lần cuối cùng độc giả thấy con dế là lúc chú rối gỗ bước vào hành trình đi kiếm cha ở biển khơi. Nó đã nhắc lại những điều tệ bạc mà chú bé từng đối xử trong quá khứ, và đưa ra thông điệp sau cùng rằng hãy thể hiện sự tử tế với mọi người, nếu mong muốn nhu cầu bản thân được kéo dài lâu hơn.

Nhân vật Jiminy Cricket (dế Jiminy) của Disney không chỉ giữ trọn vẹn tinh thần của Dế Biết Nói - một "triết gia thông thái lỗi lạc", liên tục nói những lời giáo huấn khó nghe với Pinocchio, mà còn mang phong thái riêng - một phiên bản người thầy bao dung, hiền hòa và duyên dáng hơn. Dế Biết Nói trong nguyên tác đã có một câu trách móc Pinocchio: "Thật đáng trách cho những đứa bé trai từ chối vâng lời cha

Dế Jiminy được Walt Disney thể hiện với thông điệp: "Lương tâm là tiếng nói nhỏ nhẹ, tĩnh lặng mà mọi người sẽ không lắng nghe. Đó là rắc rối với thế giới ngày nay...". Nguồn: thedisneyclassics.com

mẹ chúng và chạy trốn khỏi nhà! Chúng sẽ chẳng bao giờ hạnh phúc trên thế giới này, và khi già đi chúng sẽ hối tiếc về chuyện này". Còn với con dế của Disney, Bà Tiên Xanh quyết định cho chú làm lương tâm với mục đích: "Người tham vẩn vào những phút giây của sự căm dỗ, hãy dẫn dắt chú bé đi con đường đúng". Cả hai con dế khi đến dạy bảo Pinocchio đều có một niềm tin: rằng khi cậu người rối trở nên ngoan ngoãn, họ sẽ được củng cố đức hạnh của mình, từ đó trở nên hạnh phúc.

Những gì mà các nhân vật dế thể hiện trong tiểu thuyết lẫn trên màn ảnh rộng (Disney) đều truyền tải nguyên lý hạnh phúc của Aristotle. Nguyên lý này được thể hiện trong tác phẩm *Đạo đức học* Nicomachos: "Hạnh phúc là kẻ không ngừng nghỉ hành động với đức hạnh". Ở đây, đức hạnh chính là phẩm chất cao quý, tình bằng hữu và phục vụ ích lợi xã hội. Khán giả không phủ nhận sự kiên định của cả hai chú dế khi bất chấp việc bị giẫm đạp đến chết để dạy bảo Pinocchio làm những điều phục vụ cho cuộc sống hạnh phúc của cậu: nếu không đi học sẽ mãi ngu dốt và lao động khổ cực. Hai chú dế đã minh họa sống động cho ý niệm hạnh phúc của Aristotle. Tương tự, triết gia người Đức Immanuel Kant đánh giá cao "một người ngay chính có sự hiểu biết, quyết tâm và can đảm" về việc họ làm điều thiện và hy sinh cho đồng loại.

Tuy nhiên, động cơ đạo đức của hai nhân vật dế hoàn toàn khác với động cơ làm người của Pinocchio. Dế Biết Nói coi chú bé người rối là công cụ để giáo huấn, chê trách nên khi cậu không nghe lời, Dế không còn là một nhân vật thực sự tử tế ngay từ đầu, thậm chí nhấn tâm khi quyết cho cậu bé chết. Riêng với chú dế Jiminy của Disney, Pinocchio là công cụ để chú đạt mục đích

tối thượng của mình - có được thứ danh dự để vượt cái tôi - do trước đó cậu mang thân phận nghèo khổ, thấp cổ bé họng trong xã hội. Vì lẽ đó, cái kết mà Jiminy uốn nắn tự hào với huy hiệu Lương Tâm mang ý nghĩa châm biếm hơn, bởi kỳ thực Pinocchio đã không quan tâm đến những lời khuyên vào lúc cấp bách của chú dế.

Những lời răn dạy của Chú Dế Biết Nói và Jiminy đều mang tính duy pháp luật, hướng đến tập thể (trẻ con phải đi học, phải né tránh căm dỗ), vốn khó hiểu với một đứa trẻ như Pinocchio, nên chúng không thể tuân theo và thậm chí chống lại những điều răn trên. Và chính tình huống này lại phù hợp với phản bác của Kant đối với Aristotle về đức hạnh: "điều đó cũng có thể trở nên vô cùng ác độc và nguy hại, nếu ý chí, quan năng có nhiệm vụ điều động các năng khiếu của tự nhiên này (...), lại không tốt". Kant nhận định rằng một phẩm chất tốt chưa chắc đảm bảo cho hành động tốt, thậm chí người ta có thể vin vào đức hạnh để tiến đến danh vọng. Do đó, việc hiện diện của các nhân vật dế trong hai tác phẩm chỉ để khán giả chất vấn về việc trở thành người của Pinocchio: có phải vì con dế mà cậu mới thành người (a real boy)?

Đến sự tra vấn của nền đạo đức tự thân

Vì sao một cậu bé người rối như Pinocchio sở hữu đặc tính khác biệt với một con rối bình thường khác - không bị ràng buộc bởi dây nhợ lại khao khát làm người mãnh liệt đến vậy? Và nếu việc trở thành một con người đơn giản chỉ cần theo công thức mà Bà Tiên Xanh và dế Jiminy đưa thì quả thực vô lý, vì chẳng phải cuộc sống này, những thực thể bằng xương bằng thịt như chúng ta vẫn mắc vô số những sai lầm hay chẳng? Vậy đâu là cốt lõi thực sự của việc trở thành người?

Nhân vật Pinocchio trong tiểu thuyết, phim hoạt hình của Disney và Guillermo del Toro, đều có một điểm chung: không nghe lời nhân vật dế, vốn được xây dựng "điềm tĩnh, thông tuệ và triết lý". Hãy cùng đọc lại đoạn cuối của nguyên tác, đoạn Bà Tiên nói với Pinocchio trong giấc mơ: "Đây là phần thưởng cho cậu bé có trái tim nhân hậu... Những cậu bé dịu dàng giúp đỡ cha mẹ mình, trong lúc khốn cùng và ốm đau xứng đáng được khen ngợi và yêu mến, kể cả khi chúng không được nhìn nhận là tấm gương về sự vâng lời và hành xử tốt". Trước khi đạt đến cái đích này, bản thân Bà đã bảo cậu

Guillermo del Toro đã mang đến một chú dế Sebastian biết lắng nghe và thấu hiểu hơn. Nguồn: cbr.com

không xứng đáng thành người vì việc không vâng lời và hành xử thiếu chuẩn mực. Dế Biết Nói cũng bảo cậu không xứng đáng để sống. Và người đọc thấy một sự chuyển biến ngoạn mục của cậu: một đứa trẻ xấc láo, ngỗ ngược trở nên trầm ẩn, thấu cảm và vị tha - bắt chấp bao dối lừa từ những kẻ xấu xa, phải vào tù vì sự kết án ngớ ngẩn, bị ám sát và bị hóa thành lửa.

Thân phận của một con rối đã ẩn dụ cho việc chịu sự điều khiển của biết bao người - lúc còn ở hình hài gỗ cậu phải chịu đẻo gọt từ người thợ mộc, đến khi lên sân khấu hát ca cũng theo sự dẫn dắt của chủ gánh xiếc (riêng Pinocchio, việc dễ bị chi phối bởi lời lẽ của kẻ xấu và bạn bè lừa dối). Vì thế, việc trở thành người, theo lời reo mừng của Pinocchio trước diện mạo mới của mình: "Trông con thật ngớ ngẩn ra sao khi còn là một chú rối. Giờ con vui sướng xiết bao khi trở thành một bé trai biết hành xử thực thụ". Niềm vui sướng của cậu chính là việc trở thành một con người tự do.

Hành trình nhiều thử thách này phản ánh quan điểm mệnh lệnh nhất quyết trong thực hành đạo đức của triết học Kant, củng cố lập luận của ông về con người: "Con người và nói chung mỗi sinh vật có lý tính [...] tồn tại như mục đích tự thân, không phải chỉ như phương tiện cho bất cứ một sử dụng tùy tiện nào khác".

Với Pinocchio bản tiểu thuyết, điều mà cậu bé người rối chọn "phải làm" chính là sự thuần khiết của bản thân, sự hy sinh của mình dành cho những con rối khác khi gặp người chủ gánh xiếc đầu tiên, cho cha mình và cho bà tiên. Việc sẵn lòng vì người khác, bất kể cái chết có cận kề cho thấy đây là ý chí tốt tự thân của Pinocchio, và đó là điều mà Dế Biết Nói và Bà Tiên không dạy cậu trong nguyên tác. Thông điệp này được củng cố lần nữa trong bản hoạt hình Disney qua việc Pinocchio bắt chấp lời răn đe về sự nguy hiểm của Dế Jiminy nếu cậu xuống biển cứu cha mình là Geppetto.

Nhưng chỉ đến nhân vật dế Sebastian J. Cricket, khán giả mới thấy được một sự chuyển biến tích cực và việc truyền tải trọn vẹn thông điệp mệnh lệnh nhất quyết của Kant.

Thông qua phiên bản stop-motion năm 2022, del Toro đã lược bớt về đạo mạo vốn có của nhân vật Dế ở hai phiên bản trên để tạo thành một tác phẩm giàu sự hài hước và khiêm nhường hơn. Ban đầu, chú dế Sebastian cũng xuất hiện không khác với cách Jiminy - cố gắng uốn nắn Pinocchio theo chuẩn mực của xã hội bấy giờ: phải ngoan ngoãn vâng lời, phải đi học - mang chủ nghĩa duy pháp luật (sự vâng lời trong thời kỳ phát xít là hành động đảm bảo thích ứng với luật pháp), điều này ràng buộc cậu bé vào tình thế phản kháng. Do đó, Pinocchio không tuân theo cũng là điều dễ hiểu.

Khi Pinocchio tỏ ra bất tuân, Sebastian không tức tối, bất mãn như hai chú dế ở phiên bản trước, mà lặng lẽ quan sát, để ý đến bản chất thực sự và đưa ra lời trấn an phù hợp cho cậu người rối khi mọi người hiểu lầm cậu. Từ một chú dế nhận nhiệm vụ của Thần Sự Sống cốt để thoả mãn cái tôi tham vọng, Sebastian chuyển thành chú dế khiêm tốn và vị tha, học cách nhìn ra bản chất tốt đẹp của cậu người rối và thúc đẩy sự thấu hiểu giữa hai cha con diễn ra nhanh hơn. Quy luật phổ quát đạo đức mà Pinocchio mang lại cho mọi người là nhìn thấu và chấp nhận bản chất con người thật. Sebastian đã học được điều đó và tự chú lan toả bài học này đến cả những người xung quanh. Đoạn cuối tác phẩm, khán giả thấy Sebastian vươn đến cảnh giới của mệnh lệnh nhất quyết từ Pinocchio: sự hy sinh tự nguyện - từ bỏ cái tôi danh giá để ban cho cậu bé sự sống. Và hành trình thành người của Pinocchio trong phiên bản của del Toro đã giữ vững tinh thần và tôn vinh luôn cả giá trị của phiên bản gốc: cậu không nhất nhất tuân theo lời của Bà Tiên Xanh hay Con Dế mới thành con người tự do.

Từ *Pinocchio* trên trang sách lên màn ảnh Netflix là sự biến chuyển về con đề qua triết học đạo đức Kant: đó là vai trò đức hạnh đến sự suy tư và làm theo đạo đức tự thân. Chú dế Sebastian cũng chính là con người, và sự hiện diện của nhân vật này đã tôn vinh giá trị thông điệp phim của del Toro: một tác phẩm phản lại thông điệp đạo đức nghĩa vụ vốn có và mang lại giá trị suy tư - từ những sự bất tuân, sự không hoàn hảo và cuối cùng là thành thật từ chính nhân vật ■

Grammy 2022: MỘT MÙA GIẢI ĐẦY TRANH CÃI

Hoàng Huy - Quốc Chiến

Lễ trao giải Grammy lần thứ 65 được tổ chức tại nhà thi đấu Crypto (Los Angeles, Mỹ) vào đầu tháng 2. Nếu như phần lớn kết quả đã đúng với dự đoán của công chúng thì một số kết quả lại tạo ra nhiều tranh cãi, đặc biệt ở những hạng mục quan trọng nhất của giải thưởng âm nhạc lớn nhất hành tinh này.

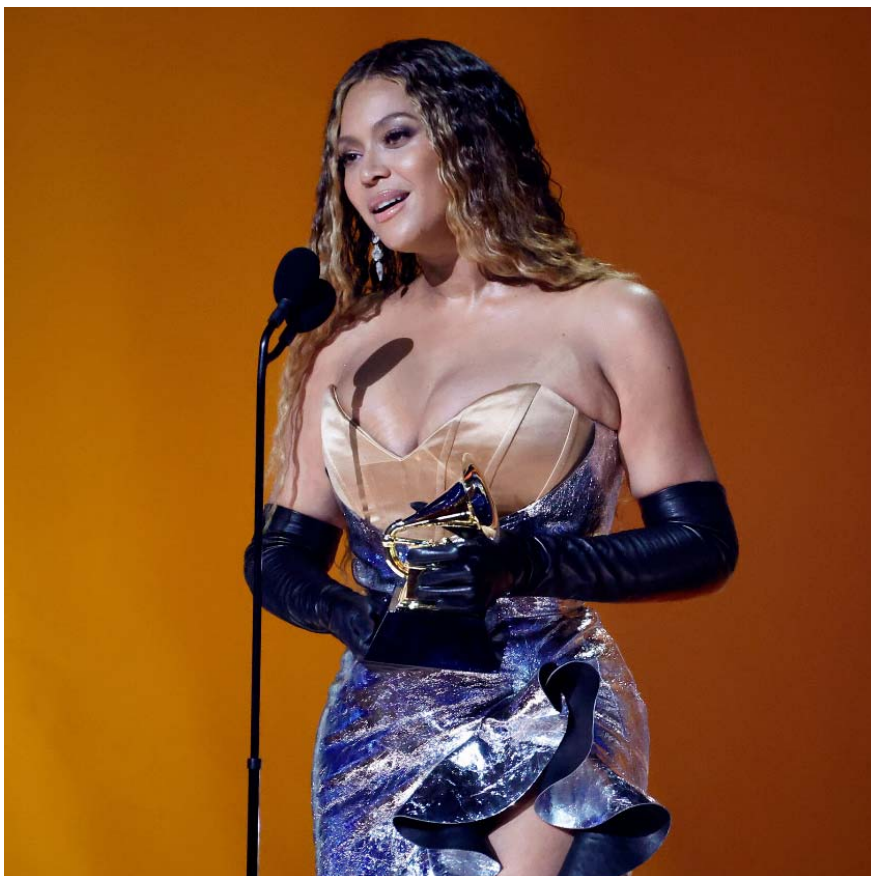
Grammy có thật sự quan trọng?

Năm 2022 là một năm đánh dấu sự bùng nổ với nhiều màu sắc âm nhạc và sản phẩm chất lượng. Đây cũng là năm chứng kiến sự trở lại của các tên tuổi âm nhạc đỉnh đám như “Queen B” Beyoncé, “con sóng thần” Adele, Harry Styles... Tất cả khiến không khí của buổi lễ trao giải Grammy tại nhà thi đấu Crypto trở nên nóng hơn bao giờ hết.

Hàng loạt các hạng mục đã được xướng tên trong mùa trao giải này như: bản hit *All Too Well (10 Minute Version)* của Taylor Swift thắng hạng mục video âm nhạc xuất sắc nhất, *Easy on Me* của Adele giành giải trình diễn pop đơn ca xuất sắc nhất. Ngôi sao *Renaissance* của Beyoncé đoạt liên tục 4 hạng mục: ca khúc R&B xuất sắc nhất (*Cuff It*), bản ghi âm Dance/Electronic xuất sắc nhất (*Break My Soul*), màn trình diễn R&B truyền

Chiến thắng của Harry Styles tại Grammy tiếp tục củng cố sự hoài nghi của công chúng về giải thưởng này.
Nguồn: Glamour

Beyoncé là nghệ sĩ đoạt nhiều tượng vàng Grammy nhất mọi thời đại.
 Nguồn: [nytimes.com](https://www.nytimes.com)

thống hay nhất (*Plastic Off the Sofa*) và album Dance/Electronic xuất sắc nhất. Cô cũng phá kỷ lục của vị nhạc trưởng đại tài Georg Solti, trở thành nghệ sĩ nhận được nhiều giải Grammy nhất (32 giải) trong lịch sử.

Nếu phần lớn công chúng đều đồng tình ở các hạng mục phụ của mùa giải này thì 4 hạng mục chính, gồm: ca khúc của năm, album của năm, bản ghi âm của năm và nghệ sĩ mới của năm đã gây ra nhiều luồng ý kiến trái chiều. Đặc biệt là hạng mục album của năm, giải thưởng quan trọng nhất của Grammy, vốn được xem là sự phản ánh xu hướng, tinh thần âm nhạc cốt lõi trong một năm.

Khi mọi tâm điểm đều được đổ dồn về Beyoncé cùng *Renaissance*, album được chuyên trang âm nhạc khó tính *Pitchfork* đánh giá là album hay nhất năm 2022, chiến thắng lại bất ngờ thuộc về *Harry's House* của Harry Styles. Sự lựa chọn của Viện hàn lâm Thu âm đã vấp phải làn sóng chỉ trích gay gắt từ khán giả lẫn giới chuyên môn. Đây là vụ tranh cãi về kết quả trao giải lớn nhất kể từ năm 2019 khi Billie Eilish xác

lập kỷ lục là nghệ sĩ đầu tiên chiến thắng cả bốn hạng mục chính của Grammy. Một ngày sau khi giải thưởng này được công bố, *Billboard* - một trong những trang thông tin về âm nhạc lớn nhất thế giới, đã cho chạy dòng tít: *Liệu Grammy có thật sự công tâm nếu như Beyoncé tiếp tục thua cuộc?* Trong khi đó, cây bút Mikael Wood của tờ *Los Angeles Times* đã chỉ trích hội đồng biểu quyết kết quả là những kẻ phân biệt chủng tộc, phân biệt giới và bảo thủ, thiên vị.

Điều thú vị là cả hai album *Harry's House* và *Renaissance* truyền tải thông điệp gần như tương phản nhau. Nếu *Harry's House* lãng mạn hóa sự cô đơn, cảm giác ở một mình nhưng vẫn yên bình và an toàn thì *Renaissance* lại lựa chọn sự nổi loạn, phá cách, đưa bản thân ra khỏi những

xiềng xích đang trói buộc để tìm lấy niềm vui trong cuộc sống. Những cáo buộc nhằm vào Grammy được đặt trong bối cảnh công chúng đang đề cao tinh thần tự do, xã hội của *Renaissance* và đây là lần thứ 4 Beyoncé được đề cử cho giải thưởng quan trọng nhất này. Tuy không thể thành công về mặt thương mại bằng *Harry's House* nhưng chính tính khai phóng, phản biện xã hội của *Renaissance* là điểm "ăn tiền" của album này.

Và mọi chuyện bắt đầu tồi tệ hơn khi một bộ phận người hâm mộ thiếu kiến thức của các nghệ sĩ bắt đầu tranh luận để đòi lại công bằng cho thần tượng của mình. Họ bỏ qua việc Beyoncé vừa thắng 4 giải trước đó hay việc cô ấy trở thành nghệ sĩ được nhiều giải thưởng nhất mà chỉ tập trung việc công kích Harry Styles. Điều này đặt ra câu hỏi liệu Grammy có thật sự quan trọng đến thế?

Đánh giá là chủ quan

Ngày 4/5/1959, lễ trao giải Grammy lần đầu tiên diễn ra, đánh dấu bước khởi đầu cho nền công nghiệp âm nhạc của thế giới. Đây là giải thưởng của Viện hàn lâm Khoa học và Nghệ

“ Uy tín và vị thế hiện tại của Grammy được xác lập từ hai khía cạnh, kiến thức chuyên môn dày dặn của hội đồng biểu quyết và lịch sử lâu đời của giải thưởng. Điều này đã tạo nên sự đồng thuận, niềm tin của công chúng về tính chuẩn mực của Grammy. ”

thuật Thu âm Quốc gia (Hoa Kỳ) nhằm tôn vinh những cống hiến cho ngành công nghiệp âm nhạc tương tự giải thưởng Oscar (điện ảnh), Emmy (truyền hình) hay Tony (nhạc kịch). Giải thưởng này được kỳ vọng không chỉ tôn vinh và tạo ra các chuẩn mực âm nhạc cho cộng đồng mà còn giúp công chúng hiểu sâu sắc hơn về thẩm mỹ âm nhạc thông qua sự thẩm định của giới chuyên môn. Thế nhưng âm nhạc không phải là một khái niệm có thể dễ dàng được đánh giá, nhận xét chỉ bởi một cơ quan hay tổ chức.

Uy tín và vị thế hiện tại của Grammy được xác lập từ hai khía cạnh, kiến thức chuyên môn

dày dặn của hội đồng biểu quyết và lịch sử lâu đời của giải thưởng. Điều này đã tạo nên sự đồng thuận, niềm tin của công chúng về tính chuẩn mực của Grammy. Dẫu vậy, Grammy không phải là thước đo để đo lường sự thành công của một nghệ sĩ. Beyoncé có thể là người nhận nhiều giải Grammy nhất nhưng điều này không có nghĩa cô ấy sẽ có vị trí cao hơn những nghệ sĩ đoạt ít giải.

Sự cảm thụ về âm nhạc không nhất thiết phải thông qua sự đánh giá, nhận xét của một tổ chức nào để chúng được gắn mác “giàu giá trị, và có sức ảnh hưởng”. Âm nhạc chỉ thực sự hiện hữu khi nó đồng cảm, vỗ về và tạo động lực cho ai đó. Việc cảm thụ, đánh giá âm nhạc cũng tùy vào quan điểm của mỗi người, mỗi tập thể trong từng giai đoạn lịch sử khác nhau. Năm 1971, Marvin Gaye đã làm rung động nước Mỹ với *What's Going On*. Tác phẩm ra đời trong bối cảnh các cuộc biểu tình về nhân quyền và dân quyền đang sôi nổi trên khắp xứ cờ hoa trong thập niên 1960-1970. Ca từ của Marvin khẳng định “chiến tranh không phải là câu trả lời mà chỉ có tình yêu mới chinh phục được tất cả”.

Sử dụng thể loại nhạc soul, vừa mang tính chữa lành vừa ẩn chứa các trăn trở nhức nhối, *What's Going On* nói thay tiếng lòng cho phần lớn người dân Mỹ trước sự sa lầy của chính quyền tổng thống Nixon trong cuộc chiến tranh Việt Nam. Thành công là thế, nhưng kiệt tác của thời đại này không hề được đề cử hay chiến thắng bất kỳ giải thưởng nào ngoài giải thưởng Hình ảnh NAACP. Nếu như thật sự khách quan, và độc lập trước các tác động chính trị, có lẽ thành công về mặt giải thưởng của *What's Going On* đã không chỉ dừng lại ở đó.

Do đó, việc đánh giá một sản phẩm âm nhạc không phải một bài toán mà kết quả cuối cùng là đúng hoặc sai. Những nhận xét, kết luận của một cá nhân hay tổ chức sẽ luôn tồn tại sự chủ quan. Hãy để mỗi khán giả là người đánh giá để họ biết được đâu là tác phẩm thật sự có ý nghĩa, giá trị đối với bản thân ■

What's Going on của Marvin Gaye là một minh chứng về sự chủ quan của các giải thưởng âm nhạc.
Nguồn: recordmecca.com

DU HÀNH CÙNG NGHỆ THUẬT: "PHẢI YÊU ĐẾN TẬN CÙNG TRƯỚC ĐÃ"

Thanh Khâm

Đó là khẳng định của nghiên cứu sinh/họa sĩ (NCS/HS) Nguyễn Vi Thủy trong phiên thứ hai hội thảo khoa học "Du hành cùng nghệ thuật" diễn ra vào chiều 21/2 tại Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM do Khoa Văn học tổ chức.

Họa sĩ/Nghiên cứu sinh Nguyễn Vi Thủy trình bày tại hội thảo.

Buổi hội thảo có các nhà nghiên cứu thuộc Viện Văn học - Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam, Khoa Ngữ văn - Trường ĐH KHXH&NV Hà Nội, tham dự nhân chuyến công tác tại TP.HCM. Về phía đơn vị tổ chức, có TS Hồ Khánh Vân - Phó trưởng Khoa Văn học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM.

Nhìn lại một chặng đường

NCS Vi Thủy trình bày "Những xu hướng của nghệ thuật đương đại từ đầu thế kỷ XX đến 1970", cung cấp một cái nhìn hệ thống các trường phái hội họa, nghệ thuật.

Mở đầu, Vi Thủy trích lời họa sĩ Picasso: "Nếu muốn thưởng lãm nghệ thuật bằng con mắt thuần túy, hãy quay về thế kỷ XVIII. Đầu thế kỷ XX, người ta thường ngoạn nghệ thuật bằng trí tuệ". Theo Vi Thủy, điều đó phản ánh đúng yêu cầu nắm vững lý thuyết và biết đặt câu hỏi: Vì sao nghệ sĩ phải thay đổi cách ứng xử với nghệ thuật và những mối quan hệ nào tác động đến hành trình sáng tạo.

NCS Thủy phân tích: "Thời trung cổ, trung tâm nghệ thuật thế giới ở nước Ý. Lúc này, nghệ thuật phục vụ cho nhà thờ, gắn liền với tôn giáo. Sang thế kỷ XVI, vai trò của nhà thờ yếu đi, nghệ thuật phục vụ cho những gia đình quý tộc, cung đình. Đến thế kỷ XVII, trung tâm nghệ thuật thế giới quay về Hà Lan. Đối tượng nghệ thuật hướng tới là sinh hoạt đời thường: những cô bán rượu, những người đàn ông uống rượu say với bút pháp tả thực".

Diễn giả cho biết, vào thế kỷ XIX, trung tâm nghệ thuật thế giới chuyển về nước Pháp. Chủ nghĩa lãng mạn ra đời nổi bật là vẽ người phụ nữ với vẻ đẹp phồn thực. Đến giữa thế kỷ XIX, các họa sĩ cảm thấy không thể tiếp tục phục vụ nhu cầu mang tính giả tạo, phô trương này nữa. Họ tìm một lối đi riêng và chủ nghĩa ấn tượng ra đời".

"Chủ nghĩa ấn tượng là mô tả lại các cảnh vật bằng cảm xúc, ấn tượng trong khoảnh khắc họ bắt gặp. Tiêu biểu của chủ nghĩa ấn tượng là *Claude Monet (Mặt trời mọc)*, *Édouard Manet (Bữa trưa trên thảm cỏ)*" - NCS Vi Thủy nhận định.

Theo NCS Vi Thủy, tranh khắc gỗ Nhật Bản là một dấu ấn quan trọng đối với các họa sĩ của trường phái này. Các thương gia, nhà buôn sử dụng nó làm giấy gói để vận chuyển hàng hóa lưu

Toàn cảnh hội thảo.

thông từ châu Á sang châu Âu.

Vincent van Gogh được coi là một trong những họa sĩ hậu ấn tượng. Vi Thủy bình luận: "Sáng tạo nghệ thuật không phải là tự nhiên nghĩ ra mà là được thừa hưởng, gợi mở bởi một nhân vật nào đó. Nếu nhìn lại lịch sử nghệ thuật hiện đại, những tác giả giai đoạn cuối của chủ nghĩa lãng mạn đã đặt những viên gạch đầu tiên".

HS Vi Thủy cho hay, những năm đầu tiên của thế kỷ XX có các trào lưu nghệ thuật đan xen nhau: lập thể và trừu tượng. Do ảnh hưởng bởi chủ nghĩa lãng mạn, chủ nghĩa lập thể đến Việt Nam tương đối muộn, nổi bật là họa sĩ Đặng Thị Khuê hay Thành Chương.

Tiếp đó, diễn giả giới thiệu trường phái biểu hiện qua *Tiếng hét* của Edvard Munch. Chủ nghĩa DADA với Richard Mutt gửi một cái bồn tiểu tới triển lãm của Hội đồng họa sĩ tự do. Hay chủ nghĩa siêu thực chịu ảnh hưởng của phân tâm học Sigmund Freud.

Sau Chiến tranh Thế giới thứ 2, trung tâm nghệ thuật thế giới dịch chuyển về nước Mỹ. Nghệ thuật biểu hiện trừu tượng ra đời. Nối tiếp là nghệ thuật đại chúng xuất hiện vào những năm 1960 mang tính phi thương mại. HS Thủy dẫn dắt câu chuyện mọi người được mời đến dự một cuộc triển lãm ở Anh, mở cửa phòng ra là

những bức tường màu trắng. Họ gọi đó là nghệ thuật tối giản.

Giải thích tại sao hội họa luôn thay đổi gắn liền với bối cảnh lịch sử - xã hội, HS Vi Thủy khẳng định: "Vì nghệ thuật nghệ thuật là sáng tạo, là không lặp lại. Đây là nhu cầu riêng của nghệ thuật trong suốt hành trình sáng tạo của loài người". Nhận xét sự dịch chuyển của xu hướng nghệ thuật, cô cho rằng nó thú vị nhưng có thể khiến các nhà nghiên cứu lịch sử nghệ thuật khó định hình.

"Bánh mì" hay "hoa hồng"

Tạ Anh Huy (sinh viên năm 4, Khoa Văn học) thể hiện sự băn khoăn trước diễn giả: "Một số danh họa lúc tại thế không được đón nhận nhưng các tác phẩm của họ lại trở nên nổi tiếng khi họ đã qua đời. Điều này liên quan đến thị hiếu thẩm mỹ. Vậy, ta nên cho ra đời những tác phẩm 'mì ăn liền' để dễ dàng được tiếp nhận hay ngược lại?".

HS Thủy nhận định: "Câu chuyện nghệ thuật luôn đa dạng. Người sáng tạo nghệ thuật là người đi trước thời đại. Thị hiếu thẩm mỹ dịch chuyển chậm rãi hơn nên đôi khi tác phẩm chưa được đón nhận ngay. Thường thì cái gì mới cũng cần được thời gian kiểm chứng".

Người có 5 triển lãm cá nhân

Họa sĩ Nguyễn Vi Thủy sinh năm 1970, tốt nghiệp Khoa Lý luận, Trường ĐH Mỹ thuật Việt Nam, hiện là nghiên cứu sinh chuyên ngành Lịch sử Mỹ thuật, Trường ĐH Tổng hợp Umea (Thụy Điển). Cách đây không lâu, vào các ngày 10-14/12/2022, HS Thủy mở triển lãm "An lành" tại Nhà Bảo tàng Trường ĐH Mỹ thuật Việt Nam với thông điệp: Gửi niềm lành cho tất cả.

Trước đó, HS Vi Thủy đã có 5 triển lãm cá nhân: trong nước (2006) và Thụy Điển (năm 2007, 2008, 2017), Ba Lan (năm 2018); đồng thời tham gia nhiều triển lãm nhóm ở Việt Nam, Mỹ và châu Âu.

Diễn giả bộc bạch: "Chúng ta cũng hoàn toàn có lý khi cần bánh mì để ăn, hoa hồng đẹp nhưng có thể nhìn từ xa. Hành trình sáng tạo đầy khó khăn, thậm chí phải đánh đổi. Nghệ thuật, muốn làm được, phải yêu nó đến tận cùng trước đã".

Thậm chí, theo diễn giả, có nghệ sĩ hy sinh hết lòng nhưng vì lý do nào đó không đạt nhiều thành tựu cũng là chuyện thường tình. Tóm lại, đây là một lựa chọn đầy rủi ro và đáng giá hay không còn tùy mỗi người.

Tiếp lời HS Vi Thủy, TS Hồ Khánh Vân cho rằng, có lẽ giữa vật chất và tinh thần luôn tồn tại một định luật bảo toàn nào đó. "Khi có nhiều vật chất chưa chắc tinh thần được tràn đầy và ngược lại".

Nhân đó, TS Khánh Vân nêu vấn đề: "Hiện nay, trào lưu các phòng tranh đang 'mọc lên như nấm'. Nghệ thuật thị giác ngày càng phát triển. Ai đó cho rằng các họa sĩ có thể 'sống sung túc'

từ việc vẽ tranh?"

Giải đáp cho điều này, HS Thủy cho biết những năm 80, 90 của thế kỷ XX, tranh của họa sĩ Việt Nam chỉ có người nước ngoài mua. "Tuy nhiên, từ năm 2000 đến nay người Việt thậm chí còn mua mạnh tay hơn người nước ngoài". Theo diễn giả, đây là một tín hiệu tốt. "Nó chỉ là một nhu cầu của xã hội. Còn nếu có điều gì không tốt, nó sẽ tự thoái trào và triệt tiêu".

Ngô Thị Thanh Thư (sinh viên năm 3) cũng bày tỏ sự tò mò về phương pháp tiếp nhận nghệ thuật để tránh không hiểu hoặc hiểu sai tác phẩm. Theo HS Vi Thủy, học về nghệ thuật, không gì khác, phải đọc và xem nhiều. Ngoài ra phải biết tự đặt câu hỏi khi đứng trước tác phẩm đó. Cô nói: "Chỉ cần bạn cảm thấy thích và có kết nối với nó là đủ. Đừng nghe lời nhà phê bình, nhà sưu tầm vì họ nhìn tác phẩm bằng một lăng kính khác. Chúng ta có thể học để giải mã tác phẩm theo cách của riêng mình" ■

Tạ Anh Huy - sinh viên năm 4 Khoa Văn học đặt câu hỏi cho diễn giả.

CHUYỂN ĐỔI SỐ HOẠT ĐỘNG ĐOÀN

Phương Anh - Thu Trang

Thượng tuần tháng 1, Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đoàn lần thứ 2, khóa XII đã thống nhất chọn chủ đề công tác năm 2023 là: "Năm chuyển đổi số các hoạt động của Đoàn". Bám sát chủ đề này, Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM và đoàn cơ sở tại các đơn vị thành viên ĐHQG-HCM đã đặt ra những mục tiêu, kế hoạch cụ thể để phát huy vai trò của đoàn viên, thanh niên (ĐVTN) trong công cuộc chuyển đổi số.

Liên minh chuyển đổi số

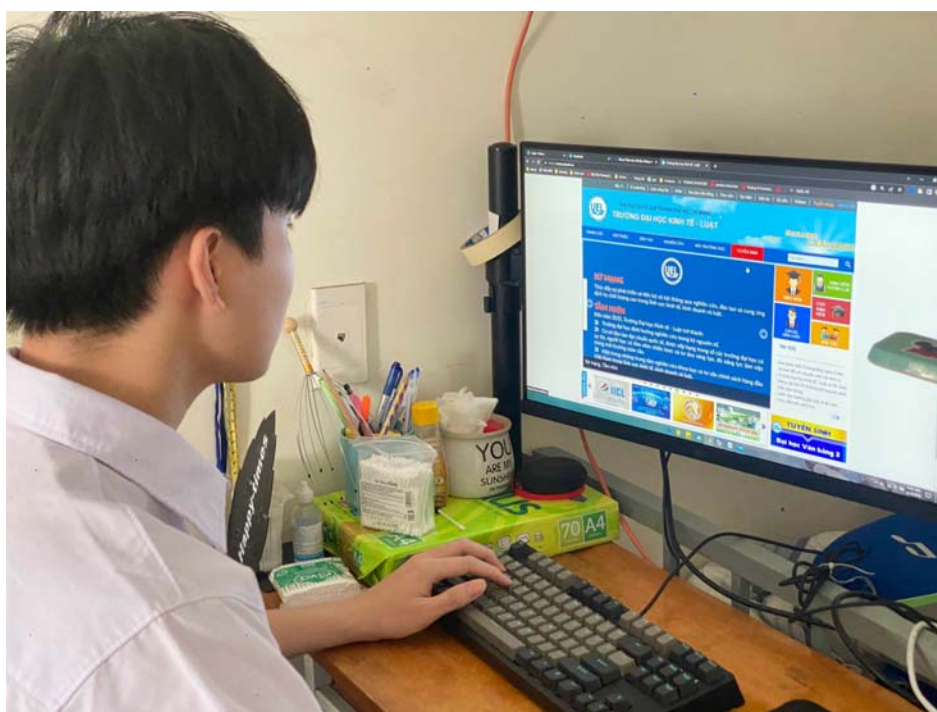
Theo anh Trương Văn An - Phó Bí thư Thường trực Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM, các hoạt động gắn với chuyển đổi số đã diễn ra tại ĐHQG-HCM trong nhiều năm với mức độ chuyên sâu tăng dần. Tuy nhiên, các hoạt động này vẫn chưa được triển khai đồng bộ và đa phần dừng lại ở mô hình giải pháp mang tính thời điểm.

"Chủ đề công tác năm 2023 của Trung ương Đoàn đã mang lại cái nhìn nghiêm túc và hành động mạnh mẽ hơn trong việc thực hiện chuyển đổi số hoạt động của Đoàn. Chuyển đổi số không còn là sự lựa chọn mà trở thành mục tiêu của tổ chức và trách nhiệm của người đứng đầu" - Anh Trương Văn An nhận định.

Phó Bí thư Thường trực Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM cho biết, hệ thống Đoàn

Trang web của Trường ĐH Kinh tế - Luật tích hợp việc ghi nhận việc tham gia các hoạt động, cộng điểm rèn luyện cho sinh viên.

Ảnh: Thu Trang.

ĐHQG-HCM đang số hóa dữ liệu và số hóa quy trình, những nền tảng cần thiết nhất chuẩn bị cho hoạt động chuyển đổi số. Chẳng hạn, Ban Cán sự Đoàn đã đưa các nghiệp vụ chuyên môn quen thuộc như trình, phê duyệt và ban hành các văn bản; phân công và giám sát các công việc thông qua email và hệ thống HRM (Human Resources Management) nội bộ.

Đồng thời, hoạt động Đoàn sẽ tăng cường giao tiếp và hợp tác trong môi trường số; tập trung sáng tạo nội dung số thông qua các cuộc thi trên nền tảng Facebook, TikTok; hỗ trợ thanh niên học tập và phát triển kỹ năng số cũng như cách sử dụng năng lực số cho nghề nghiệp tương lai.

Anh Trương Văn An cho biết thêm, ngay từ đầu năm học, đoàn cơ sở tại các đơn vị thành viên ĐHQG-HCM đã xây dựng chương trình hoạt động với các chỉ tiêu, đề án gắn với chuyển đổi số. Chẳng hạn, Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin đặt chỉ tiêu ít nhất 2.000 ĐVTN tiếp cận các hoạt động nâng cao năng lực số và 6.000 ĐVTN sử dụng tài khoản thanh toán điện tử; Đoàn Trường ĐH KHXH&NV phấn đấu có ít nhất 80% sinh viên tham gia hoạt động trang bị năng lực số; Đoàn Trường ĐH Quốc Tế dự kiến tổ chức 2 hoạt động trang bị kiến thức về chuyển đổi số, kỹ năng số cho sinh viên,... Riêng Đoàn Trường ĐH Bách Khoa, trong năm học qua, hệ thống đề cử và xét chọn Sinh viên 5 Tốt online được cơ sở Đoàn của trường ĐH này chuyển giao và áp dụng hiệu quả ở cấp ĐHQG, giúp đơn giản hóa quy trình nộp cũng như phân loại hồ sơ sau tiếp nhận. Hệ thống này sẽ được mở rộng cho công tác xét chọn các danh hiệu khác hoặc cho phép các trường tạo mục đề cử danh hiệu cho riêng đơn vị mình.

"Với thế mạnh về con người, cụ thể là khả năng thích nghi tốt và tư duy cởi mở, chúng tôi không gặp trở ngại trong việc tuyên truyền về tầm quan trọng, giá trị mà chiến lược chuyển đổi số mang lại cho đội ngũ cán bộ đoàn và ĐVTN các cấp. Hơn nữa, nhờ kinh nghiệm và sức sáng tạo, mỗi cơ sở đoàn trong hệ thống ĐHQG-HCM đều có khả năng thực hiện chuyển đổi số một cách hiệu quả" - Anh Trương Văn An đánh giá.

Tuy nhiên, để đẩy mạnh quá trình chuyển đổi số, kịp thời đáp ứng nhu cầu của ĐVTN, anh An cho rằng các cơ sở đoàn trong ĐHQG-HCM phải tạo nên sự liên kết chặt chẽ để phát huy sức mạnh hệ thống.

Phó Bí thư Thường trực Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM nhấn mạnh: "Chuyển đổi số không chỉ cần nền tảng công nghệ mà còn kéo theo sự vận động của xã hội số, kinh tế số. Vì vậy, một góc nhìn liên ngành trong việc giải các bài toán liên quan chuyển đổi số sẽ mang lại hiệu quả bền vững, giảm tác động tiêu cực và tránh lãng phí. Tôi mong tổ chức đoàn sẽ hình thành một 'liên minh chuyển đổi số', nơi mà các nguồn lực được chia sẻ ngang hàng".

Một "chạm" là xong

Nhờ đặc thù của các ngành đào tạo, Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM là một trong những đơn vị ứng dụng chuyển đổi số sớm nhất của hệ thống đại học này. Anh Nguyễn Thành Hiệp - Bí thư Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin, cho biết từ lâu, không gian hoạt động online đã được nhà trường chú trọng xây dựng nhằm nâng cao sự tiện lợi trong mọi hoạt động của sinh viên.

"Hệ thống website của trường đã tích hợp thêm chức năng quản lý đoàn viên bên cạnh những chức năng thường thấy như đăng ký môn học, quản lý tín chỉ. Chức năng này cho phép các thông tin như điểm rèn luyện sinh viên, các hoạt động phong trào mà sinh viên tham gia,... được ghi nhận một cách đầy đủ và cẩn thận trên cùng một nền tảng" - anh Nguyễn Thành Hiệp thông tin.

Có thể nói "Ứng dụng Tổ chức Đại hội" là sản phẩm tiêu biểu về thành quả chuyển đổi số của Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin. Mô tả về cách hoạt động của ứng dụng này, anh Hiệp cho biết, mỗi đại biểu sẽ nhận một thẻ từ có tích hợp đầy đủ thông tin cá nhân đã được mã hóa. Khi tham dự đại hội, máy chủ sẽ quét mã thẻ để ghi nhận sự có mặt của đại biểu, thống kê và đưa ra con số đại biểu tham gia chính xác nhất, từ đó, đảm bảo sự minh bạch cho kết quả bầu cử.

Ngoài ra, ứng dụng này còn cung cấp cho đại biểu hệ thống các văn bản điện tử, góp ý và biểu quyết văn kiện trực tuyến, theo dõi tình hình đại biểu theo đoàn, cập nhật trực tiếp tiến trình đại hội để toàn thể đoàn viên có thể theo dõi.

Tương tự, tại Trường ĐH Quốc Tế, các hoạt động chuyển đổi số đã được Ban Giám hiệu chỉ đạo quyết liệt từ nhiều năm trước. Anh Nguyễn Đăng Quang - Phó Trưởng phòng Công tác Sinh viên, Bí thư Đoàn Trường ĐH Quốc Tế, chia sẻ công trình nổi bật nhất trong quá trình

chuyển đổi số của đơn vị là hệ thống trình ký các kế hoạch của Đoàn - Hội.

Anh Nguyễn Đăng Quang nói: "Khi chi đoàn cơ sở gửi email xin ý kiến Ban Thường vụ Đoàn trường và được duyệt, văn phòng Đoàn trường sẽ trình ký chữ ký số vào file PDF lưu trên website rồi bấm lệnh chuyển cho trưởng khoa của chi đoàn cơ sở. Sau khi trưởng khoa ký, tài liệu sẽ ngay lập tức được chuyển sang cho Hiệu trưởng thông qua một cú nhấp chuột. Văn bản chính thức sẽ được ghi nhận và lưu trữ trên hệ thống online này".

Là đoàn viên được trải nghiệm các hoạt động chuyển đổi số từ rất sớm, Lê Phi Long - sinh viên Khoa Kỹ thuật Phần mềm, Trường ĐH Công nghệ Thông tin - cho biết: "Tiện lợi và nhanh chóng là những điều mà chuyển đổi số mang lại. Ứng dụng chuyển đổi số giúp các thủ tục như xin bằng điểm, xét học bổng đều được số hóa, chỉ một 'chạm' là xong. Trong công tác đoàn, các thống kê, báo cáo không còn cần không gian lưu trữ vật lý mà chuyển sang không gian số khiến công việc tổng kết cuối năm, tra cứu cũng nhanh chóng hơn".

Cùng ý kiến với Phi Long, Phạm Đức Đạt - sinh viên ngành Khoa học Máy tính, Khoa Công nghệ Thông tin, Trường ĐH Quốc Tế - bày tỏ: "Điều mình thích nhất ở chuyển đổi số là quy trình nộp kế hoạch, tờ trình. Các công tác giấy tờ đều được thực hiện online thông qua hệ thống của nhà trường, email. Những thủ tục hành chính này giờ đây tinh gọn hơn, không phải tốn thời gian đi lại, in ấn, và giúp đẩy nhanh tiến độ hoạt động".

Dù chuyển đổi số mang đến nhiều sự tiện lợi, đường truyền mạng và chất lượng trang web lại là một sự cản trở lớn đối với sinh viên. "Bất tiện lớn nhất là khi web bị sập hay đường truyền mạng yếu, các hoạt động sẽ ngay lập tức đóng băng" - Phi Long nhận xét.

Xây dựng công dân số cho sinh viên

Là một trong những đơn vị tiên về lĩnh vực khoa học xã hội, anh Bùi Hoàng Mol - Bí thư Đoàn Trường ĐH Kinh tế - Luật, cho rằng: "Vì không thuộc chuyên ngành kỹ thuật nên mục tiêu quan trọng nhất của chúng tôi là nâng cao năng lực số hướng đến xây dựng công dân số cho sinh viên. Vì chỉ khi có người tham gia, sự thành công của chuyển đổi số mới bắt đầu".

Trên tinh thần đó, Đoàn Trường ĐH Kinh

tế - Luật dự kiến tổ chức chuỗi tập huấn chuyên sâu về nâng cao năng lực số cho cán bộ Đoàn - Hội và thực hiện công trình thanh niên "Tủ sách nâng cao năng lực số" cho toàn bộ sinh viên. Các hoạt động này sẽ giúp ĐVTN có thêm tài liệu để tìm hiểu về dòng chảy chuyển đổi số. Đoàn trường còn kết hợp Khoa Hệ thống Thông tin để thực hiện đề án xây dựng khung năng lực số riêng cho sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật.

Đối với Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin, anh Nguyễn Thành Hiệp cho biết trong tháng thanh niên, nhiệm vụ cốt yếu của cơ sở đoàn này là chia sẻ và cập nhật xu hướng mới.

"Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin sẽ tổ chức các buổi tập huấn trong tháng thanh niên với 5 chuyên đề xoay quanh các vấn đề chuyển đổi số căn bản, gồm: an toàn thông tin, thanh toán điện tử, các xu hướng hiện nay như trí tuệ nhân tạo, văn hóa ứng xử trên không gian mạng dành cho mọi đối tượng mà chủ yếu là các bạn ĐVTN" - Bí thư Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin cho hay.

Đồng thời, Đoàn Trường ĐH Công nghệ Thông tin sẽ tham gia các Tổ chuyển đổi số cộng đồng với nhiệm vụ tham vấn cho các đơn vị bạn thông qua các talkshow về chuyển đổi số. Vừa qua, trường ĐH này đã tham gia tọa đàm cùng Hội đồng Đội TP. Thủ Đức theo lời mời của Thành đoàn TP. Thủ Đức để chia sẻ với các thầy cô tổng phụ trách đội về việc áp dụng chuyển đổi số cho thiếu nhi.

Về kế hoạch chuyển đổi số trong công tác Đoàn năm 2023, bên cạnh việc tiếp tục phát triển website Đoàn - Hội, tăng cường các hoạt động trang bị kiến thức về chuyển đổi số, kỹ năng số, văn hóa số cho sinh viên, Đoàn Trường ĐH Quốc Tế dự kiến tổ chức công trình thanh niên "Hành trình đến với bảo tàng" qua hình thức trực tuyến. Sự kiện này thuộc chuỗi hoạt động "Công tác giáo dục truyền thống của đoàn".

Anh Nguyễn Đăng Quang chia sẻ: "Chúng tôi sẽ tổ chức quay video, thực hiện đồ họa thông tin bằng hai phiên bản tiếng Việt và tiếng Anh để sinh viên xây dựng một bảo tàng trực tuyến".

Tuy việc chuyển đổi các hoạt động từ trực tiếp sang trực tuyến giúp tăng số lượng ĐVTN tham gia nhưng đối với những hoạt động mang tính chất giao lưu văn hóa, thể dục thể thao, Bí thư Đoàn Trường ĐH Quốc Tế cho rằng cần giữ phương thức truyền thống là tương tác trực tiếp ■

DANH HIỆU SINH VIÊN 5 TỐT: MÓN QUÀ VÔ GIÁ CỦA SINH VIÊN

Thanh Nhi

Đại học là khoảng thời gian đầy trải nghiệm trong cuộc đời của mỗi người. Bên cạnh việc học tập, nghiên cứu, sinh viên còn được cống hiến sức trẻ thông qua các hoạt động hội nhập hay phụng sự cộng đồng. Danh hiệu Sinh viên 5 tốt (SV5T) chính là "quả ngọt" cho sự nỗ lực và rèn luyện không ngừng trong khoảng thời gian khó quên ấy.

*** Trần Quốc Khánh** - sinh viên ngành Khoa học Dữ liệu, Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM - SV5T cấp Trung ương năm 2022

Không ngừng trau dồi để vươn xa hơn

Đối với mình, SV5T không chỉ là một danh hiệu mà còn là thành quả của cả một quá trình dài phấn đấu, nỗ lực không ngừng nghỉ. Thành công hôm nay không chỉ của riêng cá nhân mình mà còn là thành quả của sức mạnh tập thể, sẽ không thể đạt được nếu không có sự tin tưởng, ủng hộ và những tình cảm chân thành nhất từ những người thương yêu.

SV5T đã tạo cho mình nhiều cơ hội, đặc biệt là vị trí việc làm rất tốt. Hiện tại, mình chọn tiếp tục ở lại trường làm trợ giảng, thực hiện công tác giảng dạy và truyền cảm hứng cho các bạn sinh viên phát huy năng lực bản thân. Sắp tới, mình sẽ tiếp tục học lên cao học và không ngừng tích lũy, trau dồi để vươn xa hơn. Mình đặt mục tiêu sẽ hoàn thành chương trình tiến sĩ trong vòng 5 năm rồi quay về cống hiến cho vùng đất An Giang quê hương mình.

*** Đoàn Châu Thành Vinh** - sinh viên ngành Hóa học, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM - SV5T cấp Trung ương năm 2022

Hoạch định thời gian cho mục tiêu

Đầu năm tư, mình đã tìm hiểu các tiêu chí của SV5T cấp Trung ương. Sau đó, trong một năm phấn đấu, mình vạch ra là khi nào, thời gian nào mình sẽ hoàn thành tiêu chí nào, và cố gắng để đạt được mục tiêu đó. Từ thứ Hai đến thứ Sáu, mình sẽ lên phòng thí nghiệm để thực hiện khóa luận tốt nghiệp. Còn thứ Bảy và Chủ nhật, mình tham gia các hoạt động để tích lũy cho các tiêu chí.

Ngay từ năm hai, mình đã mơ ước được một lần đạt danh hiệu SV5T cấp Trung ương, nhưng phải chờ đến năm cuối mình mới thực hiện được. Vậy nên, trước tiên mình cảm thấy rất may mắn, sau nữa là bất ngờ, vô cùng hạnh phúc và tự hào khi đạt được danh hiệu này.

Hiện nay, mình chuẩn bị thi nghiên cứu sinh của ngành hóa học trường mình. Mục tiêu tương lai của mình là trong 4 năm nữa sẽ sở hữu tấm bằng tiến sĩ hóa học.

*** Trương Thanh Ngân** - sinh viên ngành Y khoa, Khoa Y ĐHQG-HCM - SV5T ĐHQG-HCM 3 năm liên tục

Định hướng trên hành trình đại học

Mình tin việc nỗ lực để trở thành một SV5T ĐHQG-HCM không đơn thuần chỉ là một danh hiệu, một bằng khen hay "cắm đầu cắm cổ chạy KPI" các tiêu chí. Với mình, danh hiệu này như một sự định hướng cho mỗi sinh viên trên hành trình đại học vốn có rất nhiều điều mới mẻ.

Danh hiệu SV5T ĐHQG-HCM 3 năm liên tục là thành quả của cả một hành trình rèn luyện bản thân. Việc đạt được danh hiệu này như một lời khẳng định và niềm tin cho bản thân rằng mình vẫn đang đi đúng hướng và đã tiến bộ hơn so với ngày hôm qua.

Mình đã bắt đầu bước vào chặng đường thực tập lâm sàng. Thời gian tới, mình sẽ tập trung phần lớn thời gian vào việc học để có thể tích lũy đầy đủ kiến thức và kỹ năng trước khi trở thành một bác sĩ. Cùng với đó, mình sẽ luôn cố gắng mỗi ngày với hy vọng có thể tiếp tục duy trì danh hiệu SV5T trong những năm học tiếp theo.

*** Lê Hà Thu Uyên** - sinh viên ngành Công nghệ Sinh học, Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM-SV5T ĐHQG-HCM 3 năm liên tục

Kiên trì và kỷ luật với bản thân

Danh hiệu này như một dấu ấn đáng nhớ của mình trong suốt quãng đời sinh viên và là nguồn động lực rất lớn để mình cố gắng phấn đấu nhiều hơn. Mình nghĩ sự kiên trì và kỷ luật với bản thân đã giúp mình đạt được danh hiệu ấy.

SV5T là danh hiệu cần sự cân bằng giữa thành tích học thuật và các hoạt động xã hội. Mình đã đặt ra mục tiêu và sắp xếp kế hoạch rõ ràng, để có thể phân chia thời gian hợp lý giữa việc học và tham gia các hoạt động ngoại khóa. Mình cố gắng kết hợp các phương pháp học tập khác nhau để tối ưu hóa cách sử dụng thời gian mà vẫn đảm bảo hiệu suất.

Sắp tới, mình mong muốn tích lũy thêm nhiều kinh nghiệm trong lĩnh vực mình đang theo đuổi và tham gia thêm nhiều hoạt động xã hội hơn nữa để có thêm nhiều trải nghiệm mới mẻ, bổ ích.

*** Nguyễn Hoàng Sơn** - sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học, Trường ĐH An Giang ĐHQG-HCM - SV5T Tiêu biểu ĐHQG-HCM năm 2022

Tuổi trẻ cần phải sống có ích hơn

Khi nhận được quyết định công nhận đạt danh hiệu SV5T ĐHQG-HCM năm 2022, cảm xúc của mình như vỡ òa vì vui mừng. Bất ngờ hơn nữa là mình còn có tên trong danh sách SV5T Tiêu biểu ĐHQG-HCM. Mình rất tự hào và hạnh phúc vì mọi sự nỗ lực của mình đã có được "quả ngọt", đó là niềm an ủi lớn cho một chàng sinh viên năm tư sắp chia tay giảng đường và thực hiện công tác chuyên môn.

Để đạt danh hiệu này, mình đã vạch ra kế hoạch ngắn hạn, dài hạn, nắm chắc thời gian học tập để khi có hoạt động thì mình sẵn sàng tham gia. Đó là các hoạt động về chuyên môn, nghiên cứu khoa học và rèn luyện kỹ năng. Thêm vào đó, việc hoạt động Đoàn - Hội cũng cho mình "được" rất nhiều: sự tự tin trong giao tiếp, năng động hơn, hiểu được mọi người và thấy rằng tuổi trẻ cần phải sống có ích hơn.

Hiện tại, mình muốn dốc hết sức để tập trung vào chuyên môn, tiếp tục cố gắng học tập, nghiên cứu khoa học. Tất cả những thành tích mà mình đạt được ngày hôm nay sẽ là bệ phóng để tạo ra một Hoàng Sơn tốt hơn trong tương lai ■

LÀM "THỦ LĨNH" Ở TUỔI 16: CHO ĐI ĐỂ TRƯỞNG THÀNH

Đình Khải - Minh Tân

Không chỉ có thành tích học tập nổi bật, Lê Văn Phúc - sinh viên ngành Địa lý Dân số xã hội, Trường ĐHKHXH&NV ĐHQG-HCM còn là nhà sáng lập Nhóm từ thiện Fly To Sky mang đến nhiều giá trị tích cực cho cộng đồng.

Chân dung sinh viên Lê Văn Phúc. Ảnh: NVCC

Tuổi tác không phải là rào cản

Từ khi còn nhỏ, Lê Văn Phúc đã chứng kiến nhiều hoàn cảnh khó khăn xung quanh mình, đặc biệt là trong những lần cùng gia đình tham gia chương trình đến các bệnh viện. Năm 2018, Phúc đang là học sinh lớp 11. "Hồi ấy ở Gia Lai chưa có câu lạc bộ hay nhóm tình nguyện nào

cho các bạn trẻ. Tôi nghĩ mình cần làm gì đó để tôi cũng như những bạn khác được tham gia hoạt động tình nguyện lâu dài và bền vững. Do đó, tôi quyết định thành lập Nhóm từ thiện Fly To Sky (FTS). Khi ấy tôi 16 tuổi" - Phúc nhớ lại.

FTS là nhóm tự phát nên gặp không ít trở ngại. Vì vậy Phúc đến Trung tâm Tình nguyện Quốc gia xin được bảo trợ. Đầu năm 2020, FTS chính thức được công nhận thuộc Trung tâm Tình nguyện Quốc gia và được định hướng phát triển lâu dài. Đến tháng 4/2021, Trung tâm bổ nhiệm Lê Văn Phúc làm Ủy viên kiêm Thư ký Ban Thường trực Mạng lưới Tình nguyện Quốc gia khu vực miền Nam.

Từ đó, Phúc tổ chức và quản lý FTS theo hình thức phân ban. FTS gồm 3 cấp, mỗi cấp đều có ban chủ nhiệm, Văn phòng giúp việc, các ban, đội và đơn vị chuyên trách hỗ trợ. FTS có hai chi nhánh, một ở Gia Lai, một ở TP.HCM. Phúc cho biết hiện nay FTS có hơn 200 thành viên và hơn 1.000 tình nguyện viên khắp cả nước, chủ yếu là học sinh, sinh viên. Với vai trò "đầu tàu", Phúc khẳng định: "Trước kia và hiện nay, tôi vẫn nỗ lực để chứng minh cho cộng đồng rằng, tuổi tác không phải là rào cản và tôi làm được"!

Trở thành "thủ lĩnh" ở tuổi 16, vấn đề lớn nhất của Phúc là cân đối việc học với tham gia các hoạt động. Phúc chia sẻ: "Tôi phân bổ thời gian bằng cách dành số giờ nhất định cho các hoạt động và cho việc học. Nhờ đó, tôi đã hai lần đoạt giải Ba môn Địa lý trong kỳ thi học sinh giỏi quốc gia". Trong năm lớp 12, Phúc nhận Giải

Lê Văn Phúc phát quà cho các em thiếu nhi trong một chương trình thiện nguyện. Ảnh: NVCC

thường Tình nguyện Quốc gia và là cá nhân trẻ tuổi nhất nước trong 10 năm qua nhận giải thưởng này.

Đồng hành với Phúc trong chiến dịch Tết chuyển tay và Tháng Ba biên giới tại Long An, Nguyễn Tấn Lộc - cựu Đội trưởng Đội Công tác xã hội Trường THPT Lưu Hữu Phước, nói: "Ban đầu làm việc với anh Phúc mình có phần áp lực, nhưng điều đó thôi thúc mình cố gắng để làm tốt hơn. Mình thấy anh Phúc có tính nết rất cao và đầy tinh thần cống hiến. Anh làm việc nhanh gọn và quyết đoán nhưng luôn quan tâm và giúp đỡ mọi người. Anh Phúc như tấm gương cho mình học nhiều điều mới mẻ".

“ Trước kia và hiện nay, tôi vẫn nỗ lực để chứng minh cho cộng đồng rằng, tuổi tác không phải là rào cản và tôi làm được! ”

Trưởng thành từ những điều tử tế

Để có những cột mốc đáng nhớ như hiện tại, Lê Văn Phúc đã nhận được sự ủng hộ lớn từ gia đình, thầy cô và bạn bè. Chị Lý Thị Hồng Trị - Trưởng Ban Thường trực Mạng lưới Tình nguyện Quốc gia khu vực Tây nguyên, là một trong những người "thầy" của Phúc, cho biết: "Với tôi, thời gian gần 5 năm hoạt động tình nguyện của Phúc là một chặng đường cần nhiều nỗ lực, vì công tác xã hội là một hoạt động đòi hỏi cao về bản lĩnh và nghị lực, mà Phúc lại còn rất trẻ. Bắt đầu hoạt động từ năm 16 tuổi, em ấy đã học tập từ những việc nhỏ nhất. Chính sự chủ động trang bị cho bản thân kiến thức và kỹ năng hoạt động Đoàn - Hội đã giúp Phúc trở nên tự tin hơn. Đến hiện tại, tôi thấy Phúc đã trưởng thành rất nhiều".

Hoạt động tình nguyện luôn nhận được nhiều sự quan tâm của giới trẻ. Tuy nhiên, Lê Văn Phúc nhận thấy một số bạn trẻ tham gia tình nguyện chỉ dừng lại ở việc để có điểm rèn luyện hay giấy chứng nhận, mà quên mất đi ý

Lê Văn Phúc
tham gia
hoạt động
Tôi yêu Tổ
quốc tôi tại
huyện Kông
Chro, tỉnh
Gia Lai.
Ảnh: NVCC

“ Giá trị của sự tử tế tôi nhận được chính là nụ cười hạnh phúc trên khuôn mặt những người được chúng tôi giúp đỡ. ”

nghĩa thực sự của hoạt động này. Phúc luôn giữ vững quan điểm tình nguyện không cần phải đi đâu xa, phải làm chuyện lớn lao, mà chỉ cần làm những việc tốt dù là rất nhỏ để giúp những người xung quanh cũng đã rất ý nghĩa.

Với Phúc, hoạt động tình nguyện chính là đam mê và niềm khao khát được tham gia, được cống hiến. "Tôi làm tình nguyện không để truyền thông hay đánh bóng tên tuổi. Giá trị của sự tử tế tôi nhận được chính là nụ cười hạnh phúc trên khuôn mặt những người được chúng tôi giúp đỡ. Thông qua đó, tôi học hỏi và hoàn

thiện bản thân. Nếu có đủ điều kiện, chúng tôi sẽ góp phần định hướng, thay đổi nhận thức của giới trẻ về công tác thiện nguyện" - chàng trai khẳng định.

Trưởng Ban cố vấn FTS - Nguyễn Thị Phương Linh nhận xét: "Phúc là người có trách nhiệm cao, luôn chín chu nhưng cũng hơi 'khó tính'. Có lẽ nhờ sự 'khó tính' này mà Phúc đã ra sức chỉ bảo, hướng dẫn kỹ càng cho rất nhiều bạn trẻ trên con đường thiện nguyện. Ngoài những thành tích trong công tác Đoàn, chương trình thiện nguyện, Phúc vẫn giữ được phong độ của mình trong học tập. Làm việc với Phúc, tôi học được cách quản lý thời gian rất tốt".

Trong năm 2023, bên cạnh việc duy trì và phát triển các dự án cộng đồng, Lê Văn Phúc sẽ tạo thêm nhiều điều kiện cho người trẻ có cơ hội được tham gia các hoạt động tình nguyện, được đi đến những vùng đất, được chia sẻ cùng người yếu thế trong xã hội, để biết yêu thương, cống hiến và trưởng thành ■

Những dự án đậm tính nhân văn

Lê Văn Phúc cùng Nhóm từ thiện Fly To Sky đã triển khai, phát triển nhiều dự án hướng về trẻ em, như: Tủ sách Bò câu trắng (hỗ trợ sách và phát triển văn hóa đọc); Chiến sĩ lọc nước (cung cấp nước uống sạch khi đến trường); Sân chơi Xanh (tạo sân chơi bằng vật liệu tái chế cho trẻ em); Học bổng Cánh chim xanh (tặng học bổng cho trẻ em nghèo hiếu học); Hành trình Chia sẻ yêu thương (sinh hoạt thường xuyên và hỗ trợ trẻ em yếu thế tại các mái ấm và trung tâm bảo trợ xã hội)...

Nguyễn Hòa Kim Thái - CHÂN DUNG TUỔI TRẺ THẾ HỆ MỚI ĐẦY BẢN LĨNH

Thu Giang - Gia Hân

Nguyễn Hòa Kim Thái - sinh viên năm ba, Khoa Kinh tế, Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM đã có đóng góp tích cực về công tác Đoàn - Hội trong nhiều năm qua. Đến nay, Kim Thái vẫn không ngừng hoàn thiện bản thân và nỗ lực đưa ra những giải pháp nhằm lan tỏa những giá trị tốt đẹp trong giới trẻ.

Kim Thái
tại chương
trình tuyên
dương danh
hiệu Sinh
viên 5 tốt
cấp Trung
ương.
Ảnh: NVCC

Từ Học sinh 3 tốt đến Sinh viên 5 tốt

Từ nhỏ, cô học trò Nguyễn Hòa Kim Thái đã ngưỡng mộ các cán bộ Đội khi họ điều hành lễ chào cờ, thực hiện nghi thức Đội. Lên lớp 7, màu áo xanh thanh niên lại trở thành niềm mơ ước đối với Thái. Bước vào giảng đường đại học, Kim Thái chọn Hội Sinh viên là nơi để gắn bó.

Trong khoảng hai năm hoạt động, Kim Thái từng giữ vai trò Phó Chủ tịch Hội Sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật. Cô đảm nhận vị trí Ban Tổ chức của nhiều chương trình có quy mô

cấp trường và cấp thành phố, tham gia chia sẻ về mô hình chuyển đổi số của Đoàn trường. Trong phong trào Sinh viên 5 tốt (SV5T), Kim Thái vừa phấn đấu trở thành tấm gương, vừa là người bạn đồng hành hỗ trợ để các bạn đạt được danh hiệu này.

Để đảm bảo thành tích học tập tốt và tham gia hoạt động Đoàn - Hội hiệu quả, Kim Thái cho biết bản thân luôn thực hiện đồng thời việc học tập và ứng dụng, để không mất nhiều thời gian ôn tập, ghi nhớ. Như khi học được một kỹ năng tin học văn phòng, Kim Thái áp dụng ngay vào công việc quản lý sổ sách. Kiến thức từ buổi tập huấn kỹ năng quản lý CLB - Đội - Nhóm, Thái lấy làm giải pháp cho những tình huống trong học tập.

Khối lượng công việc ngày càng nhiều khiến Kim Thái cảm thấy áp lực. Có khi, Thái ngủ ít hơn một chút để chạy chương trình, hoặc cắt một phần thời gian hoạt động Đoàn - Hội để chuẩn bị cho kỳ thi. "Mình biết đến khái niệm 'chỉ phí cơ hội', tức là để đạt được một lợi ích lớn nhất, mình tất yếu phải đánh đổi. Mình luôn cố gắng để cân đối công việc và học được nhiều nhất từ những sự lựa chọn của mình" - Thái nói.

Những nỗ lực trong quá trình học tập và rèn luyện của Kim Thái đã được ghi nhận bằng danh hiệu SV5T cấp Trung ương năm 2022. Chia sẻ về thành tựu đã đạt được, Thái không giấu được niềm tự hào: "Năm 2019, mình nhận danh hiệu Học sinh 3 tốt cấp Trung ương. Hai năm sau, mình chạm đến danh hiệu SV5T cấp Trung ương. Nhìn lại hành trình này, qua mỗi bước đi, mình lại trưởng thành hơn một chút".

Danh hiệu SV5T yêu cầu thêm tiêu chí Tình

Nguyễn Hòa Kim Thái (giữa) đoạt giải Ba Hội thi Thủ lĩnh sinh viên Toàn quốc 2022. Ảnh: NVCC

nguyên tốt và Hội nhập tốt, bên cạnh các yếu tố Đạo đức tốt, Học tập tốt, Thể lực tốt. Biết được điều đó, Kim Thái đã lên kế hoạch ngay từ đầu năm học và luôn giữ sự kiên định để đảm bảo đạt mục tiêu đề ra. Thành tích này cũng giúp Kim Thái trưởng thành hơn trong suy nghĩ và hành động. "Sinh viên cần vươn ra thế giới để biết mình đang ở đâu, thế giới thay đổi ra sao, từ đó xác định được vị trí, vai trò của mình trong tương lai" - Thái nhận định.

Thủ lĩnh sinh viên thế hệ Z

Không chỉ là hạt nhân trong các hoạt động Đoàn - Hội, Kim Thái còn là một thủ lĩnh nhiệt huyết. Khi còn giữ vai trò Phó chủ tịch Hội Sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật, Kim Thái luôn cố gắng cụ thể hóa những vấn đề lý luận chính trị đến gần hơn với các bạn sinh viên, sinh động hóa các hình thức tuyên truyền qua poster, tiểu phẩm, ... Trong cuộc hội ngộ với hơn 38.500 thí sinh đến từ 74 Hội Sinh viên Việt Nam và Hội Sinh viên Việt Nam ở nước ngoài tại Cuộc thi Thủ lĩnh sinh viên Toàn quốc, Kim Thái đoạt giải Ba chung cuộc.

Nghĩ về vai trò một người cán bộ, Kim Thái bộc bạch: "Tuổi trẻ háo hức, mình đôi khi nghĩ nếu bản thân trở nên xuất sắc, tập thể cũng sẽ được đánh giá cao. Nhưng sau quá trình trưởng thành từ môi trường Đoàn - Hội, mình nhận ra dù cá nhân có xuất phát điểm ưu tú nhưng nếu không nhận được sự ủng hộ, cá nhân đơn độc sẽ không hoàn thành được việc gì".

Nhận ra bài học đó, Kim Thái càng có thái độ khiêm tốn và trân trọng sức mạnh tập thể. Kim Thái giữ vững nguyên tắc dân chủ, luôn suy tính đặt những đồng đội vào đúng vị trí để họ phát huy sức mạnh. Đối với Kim Thái, chân thành chính là điều kết nối bản thân và tập thể. "Qua các buổi gặp mặt, chúng mình chia sẻ những câu chuyện riêng để tìm thấy điểm chung. Bất kể nhiệm vụ nào, mình cũng tìm hiểu khó khăn của các thành viên để kịp thời giúp đỡ, hỗ trợ nhau".

Trong suốt quá trình hoạt động Đoàn - Hội, Kim Thái nhận được sự tin tưởng của cấp trên, sự hỗ trợ từ người đi trước và cả những tình cảm yêu mến từ đồng đội. Sau hai năm gắn bó, Kim Thái kết thúc hành trình cùng Hội Sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật. Cô vẫn tiếc nuối một chút vì không thể tiếp tục cống hiến đến năm 4 như dự định, cũng như bỏ lỡ cơ hội gắn kết và học hỏi nhiều hơn.

"Đây đã là hành trình trọn vẹn, và mình tin quyết định này là đúng đắn cho bản thân và tập thể. Mình sẽ dành vị trí này cho thế hệ sau - những bạn sinh viên có tư duy đổi mới, thích ứng với thời đại." - Thái tâm sự.

Kim Thái dự định tiếp tục cao học ngành kinh tế học và dành thời gian trải nghiệm tại môi trường doanh nghiệp quốc tế. Cô gái trẻ bật mí cách bản thân đóng góp cho xã hội khi bước vào thị trường lao động: "Mình đã nghĩ đến những dự án, sáng kiến có thể tạo sự thay đổi lớn. Để làm được điều này, mình đang mở rộng các mối quan hệ, để có thể đồng hành những người có đủ tiềm lực và cho mình định hướng xác đáng" ■

Nữ sinh toàn diện

Nhữ Thị Lan Anh - nguyên Ủy viên Ban Thư ký Hội Sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật, cho biết: "Kim Thái luôn nỗ lực hết mình để đạt được thành công trong học tập và cuộc sống. Mọi người vẫn thường hay nói làm công tác Đoàn - Hội sẽ khó cân bằng được việc học, nhưng cô gái này không những cân bằng được mà còn đang làm rất tốt mọi thứ".

ThS Nguyễn Thanh Huyền - cố vấn học tập, đánh giá cao năng lực nghiên cứu khoa học của Kim Thái: "Cô trò đã có cơ hội nghiên cứu học thuật cùng nhau qua các bài hội thảo, bài báo. Thái có cách viết rõ ràng, súc tích, và đặc biệt là khả năng chuyển ngữ rất dễ hiểu. Sau này em ấy có thể trở thành một người nghiên cứu giỏi".

Không gian tham vấn mở được "xanh hóa". Ảnh: TTQLKTX ĐHQG-HCM

Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần: ẤM ÁP CHÀO ĐÓN BẠN!

Thu Giang - Gia Hân

Sinh viên là nhóm đối tượng dễ bị tổn thương tâm lý khi đối diện nhiều khủng hoảng trên hành trình trưởng thành toàn diện. Hai năm qua, đại dịch càng làm trầm trọng hơn tình trạng sức khỏe tinh thần của sinh viên thuộc "thế hệ COVID". Tự tử, trầm cảm, tự kỷ... trong môi trường đại học càng có xu hướng gia tăng.

Nhận thấy vấn đề cấp thiết trên, Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần tại Ký túc xá (KTX) Khu B - Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM được thành lập với mục tiêu đồng hành cùng sinh viên vượt qua những khó khăn tinh thần bằng sự thấu hiểu và sẻ chia.

Nỗ lực kịp thời

Quy trình tư vấn, tham vấn sức khỏe tinh thần cho sinh viên tại KTX có sự hỗ trợ về chuyên môn từ Trung tâm Nghiên cứu và Hỗ trợ Sức khỏe tinh thần của Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân văn ĐHQG-HCM. Chia sẻ về sự hợp tác phát triển mô hình hỗ trợ tâm lý lần này, TS

Lê Minh Công - Giám đốc Trung tâm, cho biết từ năm 2019, nhu cầu được cung cấp dịch vụ tham vấn tâm lý của sinh viên TP.HCM nói chung và sinh viên ĐHQG-HCM nói riêng rất cao nhưng số lượng tiếp nhận rất ít do hạn chế nguồn lực.

"Sự ra đời của Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần tại KTX cho gần 38.000 sinh viên có ý nghĩa quan trọng trong việc phòng ngừa, tư vấn, hỗ trợ ban đầu cho sinh viên. Nếu sinh viên gặp các khó khăn trầm trọng hơn thì có thể chuyển thông tin về Trung tâm để được hỗ trợ kịp thời" - TS Lê Minh Công thông tin thêm.

Về quy trình tham vấn, anh Đinh Huỳnh Đức - chuyên viên tham vấn tâm lý Phòng Hỗ

Buổi tham vấn tâm lý tại Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần.
Ảnh: TTQLKTX ĐHQG-HCM

trợ sức khỏe tinh thần, mô tả: "Giai đoạn đầu tiên của một quy trình tham vấn tâm lý là thiết lập mối quan hệ, tạo niềm tin giữa nhà tham vấn và sinh viên. Tiếp đến, nhà tham vấn sẽ lượng giá vấn đề mà thân chủ gặp phải thông qua các thang đo và bảng hỏi, từ đó gợi ý cho sinh viên các liệu pháp phù hợp".

Trước khi thực hành các kỹ thuật trị liệu, hai bên sẽ lập bản cam kết. Theo đó, tất cả thông tin của sinh viên sẽ được Phòng bảo mật. Sinh viên phải bảo đảm thường xuyên đến Phòng để thực hành đầy đủ các kỹ thuật.

Anh Huỳnh Đức cho biết, sinh viên dễ dàng tâm sự với bạn bè hơn là chuyên gia và không phải vấn đề nào cũng cần đến sự can thiệp của chuyên viên tham vấn tâm lý. Vì vậy, bên cạnh hoạt động tư vấn, tham vấn tâm lý, mô hình hỗ trợ tâm lý đồng đẳng cũng được ứng dụng. Đây là hoạt động dự phòng tâm lý và hỗ trợ tâm lý theo hình thức đội, nhóm, câu lạc bộ, do đội ngũ cộng tác viên là các bạn sinh viên đang theo học các chuyên ngành tâm lý, tâm lý giáo dục, xã hội học, công tác xã hội,... hỗ trợ.

Đội ngũ này giữ vai trò nắm bắt các thông tin của sinh viên, sơ cứu tâm lý và tiến hành phân loại mức độ dưới sự giám sát chuyên môn bởi chuyên viên tham vấn tại Phòng. Ngoài ra, sinh viên cũng sẽ được trải nghiệm các hoạt động trị liệu nghệ thuật và các liệu pháp tâm lý.

Mục đích cuối cùng của các hình thức hỗ trợ là hình thành khả năng chữa lành cho bản thân sinh viên, gắn với thông điệp mà Phòng đã đặt ra: "Mỗi người đều có khả năng tự chữa lành và

chữa lành cho người khác".

Trạm sạc tinh thần

Khi những hình ảnh đầu tiên về Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần đăng lên trang của Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM, Phòng đã nhận về phản hồi tích cực của các bạn sinh viên.

"Mình dùng thuốc kết hợp thiền và yoga trước khi vô tình biết đến Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần tại KTX. Mình đã thử vào và nhận được sự tiếp đón tử tế của chuyên viên tư vấn tâm lý. Mong rằng mô hình phòng hỗ trợ tâm lý sẽ lan tỏa hơn, giúp các bạn trẻ như mình được chữa lành, không còn thấy cô đơn và bế tắc" - bạn T.T.H. bày tỏ.

Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần có không gian thoáng mát, rộng rãi với nhiều cây xanh và các vật dụng trang trí nhằm giúp trải nghiệm tham vấn của sinh viên đạt hiệu quả cao nhất. Tùy vào nhu cầu, sinh viên có thể lựa chọn không gian tham vấn cá nhân hoặc nhóm.

Khi trải nghiệm tại Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần, bạn N.T.P.U. vui vẻ nói: "Mình rất thích không gian và cách bài trí ở đây, đặc biệt là góc đọc sách. Đôi khi, mình bắt gặp những tâm tình được gửi gắm trong những trang sách mà sinh viên khác gửi tặng Phòng. Khi gặp căng thẳng, mình ghé Phòng để giải phóng âu lo và 'sạc' những năng lượng tích cực".

Trước những lo ngại về vấn đề kinh phí, anh Đinh Huỳnh Đức cho hay: "Hiện tại, Phòng không thu phí sinh viên. Các bạn chỉ cần một tâm thế sẵn sàng và một thái độ chấp nhận để có thể ứng phó và đối diện với những vấn đề mà mình đang gặp phải".

Trong tương lai, tiếp nối Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần, chuỗi hoạt động "Chăm sóc sức khỏe tinh thần cho sinh viên tại Trung tâm Quản lý KTX" sẽ tiếp tục triển khai các chương trình phòng ngừa, sàng lọc và can thiệp tâm lý cho sinh viên. Ngoài ra, các buổi workshop, webinar về nâng cao giá trị sống, thiền chánh niệm sẽ được tổ chức giúp sinh viên nâng cao năng lực ứng phó với cảm xúc, lối sống tiêu cực ■

Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần đặt tại Toà B1, Khu B, Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM. Sinh viên đến tham quan, đọc sách hoặc đặt lịch tư vấn, tham vấn vào 2 khung giờ: 8:30 đến 11:30 và 13:00 đến 18:00 (từ thứ Hai đến thứ Bảy).

Sinh viên có thể gửi câu chuyện của bản thân về địa chỉ hòm thư sẽ chia: hotrosuckhoetinhthanktx@gmail.com hoặc liên hệ để được tư vấn gián tiếp qua đường dây nóng 1900 05 55 59, bấm 117.

CÂU CHUYỆN VỀ NHỮNG ÔNG VUA BÓNG RỔ SINH VIÊN

Thu Thảo - Thu Trang

Hội thao sinh viên ĐHQG-HCM năm 2022 chứng kiến lần thứ 6 liên tiếp đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM giữ vững ngôi vô địch. Thành tích này là kết quả của quá trình tập luyện, chiến thuật thi đấu nổi trội và truyền thống tiếp nối các thế hệ của đội tuyển Trường ĐH Bách Khoa.

6 thế hệ - 6 cúp vô địch

Theo sát quá trình phát triển của đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa, anh Đỗ Minh Triết - Huấn luyện viên (HLV) trưởng của đội tuyển, cựu sinh viên Khoa Kỹ thuật Xây dựng (niên khóa 1996-2001) Trường ĐH Bách Khoa, khẳng định thành công này xứng đáng với sự chuẩn bị chu đáo và nỗ lực không ngừng của cả đội.

"6 lần liên tiếp đoạt ngôi vô địch chính là kết quả của sự tiếp nối 6 thế hệ sinh viên Trường ĐH Bách Khoa. Mỗi chiến thắng của đội tuyển

đều để lại những cảm xúc và ấn tượng khác nhau. Khi thì tận hưởng thành quả trước 'cúp vô địch' tuyệt đối, khi thì vỡ oà cảm xúc với chiến thắng nghệt thờ" - HLV chia sẻ.

Trong Hội thao Sinh viên ĐHQG-HCM diễn ra vào giữa tháng 5 vừa qua, đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa tiếp tục giữ vững "ngôi vương" với tỷ số gần gấp đôi đối thủ là đội tuyển Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM.

Sinh viên năm 4 Trương Tấn Anh Kiệt - Đội trưởng đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa, chia sẻ: "Đối thủ của tụi mình là một đội

Đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa xuất sắc giành ngôi vô địch Hội thao Sinh viên ĐHQG-HCM 2022. Ảnh: Thu Thảo

Các thể hệ thành viên giao lưu nhân dịp Kỷ niệm 20 năm thành lập đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa. Ảnh: NVCC

manh, có chiến thuật và kỹ thuật cá nhân tốt. Vì thế, trước khi bước vào trận chung kết, HLV đã đưa ra chiến thuật 'khóa chặt' đối thủ. Nhờ thực hiện trơn tru, tụi mình đã tạo nên cách biệt lớn về điểm số từ đầu trận và đoạt thắng lợi chung cuộc".

Để giữ vững chuỗi thắng liên tục, cả đội đã bắt đầu tập luyện từ tháng 3 và duy trì lịch tập 3 buổi/tuần từ 18-21 giờ. Trong thời gian chạy nước rút cho Hội thao, các thành viên còn tăng cường số buổi tập vào chủ nhật. Mặc dù đang chuyên tâm làm đồ án nhưng những thành viên học năm 4 vẫn sắp xếp thời gian để tập luyện đầy đủ.

Theo Anh Kiệt, HLV đã lên kế hoạch tập luyện bài bản và hiện đại cho đội, bắt đầu từ việc rèn luyện những kỹ thuật cá nhân cơ bản như dẫn bóng, ném bóng... Sau khi thành thạo các kỹ năng, cả đội mới tập đội hình, học chiến thuật, tập luyện để hiểu và áp dụng chứ không "học vẹt". Đội còn "mổ xẻ" băng ghi hình trận đấu, phân tích những tình huống bóng thực tế nhằm hoàn thiện chiến thuật thi đấu, đồng thời, họp trước và sau mỗi trận đấu để rút kinh nghiệm.

Tuy vậy, không phải mùa Hội thao nào đội tuyển Trường ĐH Bách Khoa cũng chiến thắng áp đảo. Anh Kiệt cho biết bản thân từng rất hồi hộp khi chứng kiến trận chung kết Hội thao Sinh viên ĐHQG-HCM năm 2019.

"Trong lần đối đầu với đội tuyển Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM, đội

mình đã bị dẫn trước từ hiệp 1, khoảng cách tỷ số lên tới 13 điểm ngay khi kết thúc hiệp 3. Tuy nhiên, sau khi được HLV tiếp lửa, các anh dần lấy lại phong độ, nhanh chóng gỡ điểm và chiến thắng 'nghet thở' ở 9 giây cuối cùng với khoảng cách tỷ số chỉ là 1 điểm" - Anh Kiệt hồi tưởng.

Mỗi lần tham gia Hội thao ĐHQG-HCM, cả đội đều hướng tới "ngôi vương" vì muốn giữ vững chuỗi chiến thắng. Khi trực tiếp xem các anh thi đấu, Anh Kiệt như được tiếp thêm ý chí chiến đấu và càng quyết tâm tập luyện để giành chiến thắng vào mùa giải sau.

"Mình không muốn khoá mình là thể hệ kết thúc chuỗi chiến thắng này" - tuyển thủ bày tỏ.

Hệ thống chiến thuật là sợi dây gắn kết

Không chỉ tiếp nối về chiến thắng mà các thể hệ của đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa còn tiếp nối về tinh thần và phong cách thi đấu.

Gắn bó với đội tuyển từ năm 2014, Tạ Minh Chí - cựu sinh viên Trường ĐH Bách Khoa, thành viên đội bóng rổ nam, cho biết đội tuyển Trường ĐH Bách Khoa là một tập thể gắn kết và ăn ý. Ngoài những buổi tập, cả đội còn đi ăn, học nhóm, du lịch cùng nhau. Nhờ vậy, môi trường tập luyện ở đội tuyển dù nghiêm túc nhưng thoải mái, vui vẻ. Minh Chí cho rằng đó là một trong những lý do khiến các thành viên vẫn gắn bó với

đội dù đã ra trường.

Là thành viên, người tham gia thành lập và giữ vai trò huấn luyện đội tuyển, anh Đỗ Minh Triết chia sẻ: "Ban đầu, đội tuyển chỉ là nhóm 12-15 sinh viên đam mê bóng rổ. Sau 25 năm duy trì, số thành viên lên đến 60-70 người thuộc nhiều thế hệ. Thành phần chính thức của đội luôn ổn định với một nửa là sinh viên năm 1, năm 2 và nửa còn lại là sinh viên năm thứ 3, thứ 4. Sự tiếp nối thế hệ này chính là điểm đặc biệt của đội tuyển Trường ĐH Bách Khoa".

Anh cho hay, các thành viên đã tốt nghiệp vẫn thường tham gia luyện tập, thi đấu với đội cũng như hướng dẫn, truyền đạt kinh nghiệm cho lứa sau. Ngoài ra, họ còn hỗ trợ dụng cụ tập như bóng, quần áo thi đấu và theo sát, cổ động cho đội trong nhiều giải đấu.

Lấy ví dụ từ bản thân, HLV Minh Triết kể: "Mình ở lại với đội tuyển hoàn toàn vì đam mê và gắn bó. Đến thời điểm này, các bạn dù kém mình 20 tuổi nhưng vẫn chia sẻ với mình như một người anh. Đối với các lứa thành viên, mình luôn cố gắng truyền cảm hứng và may mắn được các bạn tin tưởng, trao đổi nhiều vấn đề về bóng rổ lẫn cuộc sống".

Cũng nhờ bầu không khí cởi mở, gần gũi này, những thành viên mới thường bắt nhịp rất nhanh với phong cách thi đấu của đội.

"Ngay từ đầu, mình đã định hình cho đội tuyển lối chơi kỹ thuật và vận dụng tư duy trong thi đấu. Lối chơi này đến nay vẫn phù hợp với phong cách sinh viên Trường ĐH Bách Khoa nên được các bạn tiếp thu và phát huy rất dễ dàng" - anh Triết giải thích.

Với đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa, lối chơi ổn định và hệ thống chiến thuật chặt chẽ là thế mạnh cũng như sợi dây gắn kết các thế hệ. Thông qua quá trình tập luyện,

thi đấu và đóng góp ý tưởng của nhiều lứa thành viên, hệ thống chiến thuật ngày càng hoàn thiện.

Theo HLV Minh Triết, trên mặt bằng chung của bóng rổ sinh viên, Trường ĐH Bách Khoa là một trong những đội có hệ thống chiến thuật hoàn chỉnh, đa dạng nhất. Vì thế, đội có thể áp dụng chiến thuật riêng cho từng đối thủ. Tuy nhiên, HLV cũng chỉ ra hạn chế của đội là thể lực nên khi gặp đối thủ thiên về mặt này, tuyển thủ dễ bị "căng cứng", không phát huy được sở trường.

Giữ vai trò điều phối đội hình trên sân đấu, đội trưởng Anh Kiệt nói: "Hệ thống chiến thuật là thứ kéo mọi người lại gần nhau hơn. Ví dụ khi cự thành viên về luyện tập, thi đấu cùng đội thì người điều phối chỉ cần 'hô bài' là mọi người biết cần làm gì. Nhờ đó, dù thuộc thế hệ nào thì tự mình vẫn thấy gần gũi và thấu hiểu nhau".

Được anh Triết truyền cảm hứng từ ngày đầu tham gia, Anh Kiệt cho hay, sau khi tốt nghiệp, bản thân vẫn gắn bó với đội tuyển và trở thành người tiếp lửa cho các thế hệ sau bằng cách trò chuyện, hướng dẫn và duy trì trang fanpage của đội.

Tham gia thành lập và chứng kiến sự trưởng thành của đội tuyển trong 25 năm, ThS Lê Quang Khôi - Phó Giám đốc Trung tâm Thể dục Thể thao ĐHQG-HCM, cựu giảng viên Giáo dục thể chất, Trường ĐH Bách Khoa, khẳng định: "Đội tuyển Trường ĐH Bách Khoa ngày càng chuyên nghiệp, lực lượng mạnh, tổ chức chặt chẽ, tính đồng đội, tính kỷ luật, điều kiện luyện tập, thi đấu cũng tốt hơn. Vậy nên, kỳ vọng của tôi là các em có thể mang sự chuyên nghiệp này tham gia các giải đấu lớn, giao lưu với đội mạnh của trường đại học trong nước và khu vực. Tôi cũng mong đội tuyển sẽ góp phần thúc đẩy phong trào thể thao trong giới sinh viên" ■

Hạng 3 Đại hội Thể thao Sinh viên toàn quốc lần IV

Tháng 12/2011, đội bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa ra Hà Nội tham gia tranh tài tại Đại hội Thể thao Sinh viên toàn quốc lần IV - 2011.

HLV Đỗ Minh Triết hồi tưởng: "Trong suốt 25 năm thi đấu của đội tuyển, tôi nuối tiếc nhất là trận bán kết ở Đại hội Thể thao Sinh viên toàn quốc lần IV. Lần đó, đội hình của đội tuyển bóng rổ nam Trường ĐH Bách Khoa rất đồng đều và mạnh vì có nhiều thành viên từng tham gia đội tuyển bóng rổ trẻ của TP.HCM, đặc biệt có 2 thành viên trong đội tuyển quốc gia. Giới chuyên môn đều dự đoán đội sẽ góp mặt vào trận chung kết, nhưng vì không quen thi đấu ở vùng khí hậu lạnh, các tuyển thủ không vượt qua được áp lực tâm lý khi thi đấu trên sân khách nên cuối cùng đội thua suýt soát ở trận bán kết và phải dừng chân đáng tiếc ở hạng 3 chung cuộc".

Thu Thảo